

Hatbrott 2013

Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott

Hatbrott 2013

**Statistik över polisanmälningar med identifierade
hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott**

Rapport 2014:14

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brotsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brotsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm
Telefon 08–598 191 90, fax 08–598 191 91, e-post order.fritzes@nj.se

Produktion:
Brotsförebyggande rådet, Enheten för kommunikation,
Box 1386, 111 93 Stockholm. Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75,
e-post info@bra.se
Brå på Internet www.bra.se

Författare: Carina Djärv, Nina Forselius och Anna Frenzel
Formgivning: Ordförandet
Omslagsbild: Lotta Sjöberg

© Brotsförebyggande rådet 2014
ISSN 1100-6676
ISBN 978-91-87335-30-3
URN:NBN:SE:BRA-557

Förord

En mörkhyad man blir kallad ”apa” på stan, en beslöjad kvinna blir spottad på av sin granne och en pojke blir hånad på internet för sin sexuella läggning. Det är exempel på händelser som kan förekomma i hatbrottsstatistiken.

Hatbrottsstatistiken kan användas till att studera struktur och utveckling av polisanmälda hatbrott i Sverige. I rapporten ges även en bild av självrapporterad utsatthet avseende vissa hatbrottsmotiv. Tillsammans kan sådana uppgifter vara till hjälp i rättsväsendets beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet.

Inga större förändringar har gjorts inför årets rapport. I kapitlet om självrapporterad utsatthet har emellertid resultat från en ny undersökning inkluderats. Förutom Nationella trygghetsundersökningen (NTU) ingår i år även uppgifter från Politikernas trygghetsundersökning (PTU).

Rapportens författare är Carina Djärv, Nina Forselius och Anna Frenzel, alla utredare på Brå. I produktionen av statistiken medverkade även Stella Rössborn, utredare på Brå.

Stockholm i augusti 2014

Erik Wennerström
Generaldirektör

Anna Sellin
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	8
1. Inledning	11
2. Bakgrund	13
Insamling och kodning	19
3. Metod	19
Definition och bedömningskriterier	21
Tillförlitlighet	22
Jämförbarhet	23
Resultatredovisning	26
4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott	28
Nationella trygghetsundersökningen (NTU)	29
Politikernas trygghetsundersökning (PTU)	35
5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv	40
Nivå och utveckling	41
Brottsstruktur	42
Tillvägagångssätt vid brotten	44
Plats	44
Relation	45
Uppklarade hatbrott	46
6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott	49
Nivå och utveckling	50
Brottsstruktur	52
Tillvägagångssätt vid brotten	54
Plats	55
Relation	56
Uppklarade hatbrott	57
6A. Afrofobiska hatbrott	58
Nivå och utveckling	59
Brottsstruktur	60
Tillvägagångssätt vid brotten	61
Plats	62
Relation	62
Uppklarade hatbrott	63

6B. Antiromska hatbrott	65
Nivå och utveckling	66
Brottsstruktur	67
Tillvägagångssätt vid brotten	68
Brottsplats	68
Relation	69
Uppklarade hatbrott	69
7. Antisemitiska hatbrott	71
Nivå och utveckling	72
Brottsstruktur	73
Tillvägagångssätt vid brotten	74
Plats	75
Relation	75
Uppklarade hatbrott	76
8. Islamofobiska hatbrott	77
Nivå och utveckling	78
Brottsstruktur	78
Tillvägagångssätt vid brotten	80
Plats	81
Relation	81
Uppklarade hatbrott	82
9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott	84
Nivå och utveckling	85
Beskrivning av kristofobiska hatbrott	86
Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott	87
Uppklarade hatbrott	88
10. Hatbrott på grund av sexuell läggning	90
Nivå och utveckling	91
Brottsstruktur	93
Tillvägagångssätt vid brotten	95
Plats	96
Relation	97
Uppklarade hatbrott	98

11. Transfobiska hatbrott	100
Nivå och brottsstruktur	101
Beskrivning av transfobiska hatbrott	102
12. Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler	104
Nivå och utveckling	106
Hatbrottsmotiv	106
Brottsstruktur	108
Tillvägagångssätt vid brotten	109
Plats	110
Relation	111
Koppling till organisation	111
Uppklarade hatbrott	113
Länsvis fördelning	115
13. Regional fördelning	115
Storstadskommuner	120
Kommuner	122
14. Hatbrottsarbete i Sverige	124
Polismyndigheternas arbete mot hatbrott	125
Rättsväsendets arbete mot hatbrott	126
Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige	127
Internationellt arbete mot hatbrott	128
Referenser	129
Tabell- och figurförteckning	133
Bilaga 1: Läns- och kommuntabeller	139
Bilaga 2: Statistisk säkerhet	142
Bilaga 3: Korrigerade tabeller från Hatbrott 2012 (Brå 2013:16)	150

Att tänka på vid läsning av anmälningsstatistiken med identifierade hatbrottsmotiv:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- I texten, tabellerna och figurerna är andelssiffrorna avrundade till närmaste ental. Därför summerar inte alltid andelarna till exakt 100 procent.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom det flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4 eller i andra undersökningar om utsatthet.
- Faktorer som påverkar om en hatbrottshändelse kommer med i statistiken inkluderar:
 - Händelsen polisanmäls.
 - Möjligt hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälningsfritext.
 - Händelsen rör en brottskod som ingår i Brås urval, och rätt brottskod sätts på anmälan.
 - Fritexten innehåller något av de drygt 380 sökord som Brå söker på.
 - Ett av motiven till händelsen motsvarar Brås definition av hatbrott (exempelvis ingår inte funktionshinder som motiv).
 - Händelsen bedöms som ett möjligt hatbrott av Brås utredare; till sin hjälp har de interna bedömningskriterier.
- Förändringar som nämns i texten är statistiskt säkerställda (95-procentigt tvåsidigt konfidensintervall) om inte annat anges.
- Teckenförklaringar till tabeller:
 - Noll
 - 0 Mindre än 0,5 av enheten
 - x Tal lägre än tio
 - ... Ingen uppgift tillgänglig

Sammanfattning

Hatbrott 2013 redovisar statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avseende år 2013 samt statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott avseende år 2012.

NTU: Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott större än för övriga motiv

Enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) 2013 utsattes uppskattningsvis 106 000 personer (1,4 procent) i befolkningen (16–79 år) för 184 000 främlingsfientliga hatbrott år 2012. Uppskattningsvis 25 000 personer (0,3 procent) utsattes för 43 000 antireligiösa hatbrott, och uppskattningsvis 16 000 personer (0,2 procent) utsattes för 25 000 homofobiska hatbrott.

Jämfört med tidigare år kan nivån sägas vara jämn avseende utsatthet för samtliga motiv eftersom de små skillnaderna inte är statistiskt säkerställda.

Av de främlingsfientliga hatbrottshändelserna uppgavs 32 procent ha polisanmälts. Av de homofobiska och antireligiösa hatbrottshändelserna var motsvarande siffra 55 respektive 52 procent. För de två sistnämnda motiven baseras siffrorna på mycket få deltagare varför nivån bör tolkas med försiktighet.

PTU: Politiker med utländsk bakgrund mer utsatta

Av samtliga förtroendevalda som svarade på enkäten i Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2013 uppgav 2,5 procent att de utsatts för ett hatbrott i sin roll som politiker under 2012. Män var något mer utsatta än kvinnor, och politiker med utländsk bakgrund var mer utsatta än politiker med svensk bakgrund (7,0 procent jämfört med 2,1 procent).

Riksdagspolitiker var mer utsatta än landstings- och kommunpolitiker, och förtroendevalda från Sverigedemokraterna angav i större utsträckning att de blivit utsatta för hatbrott (11,3 procent inom partiet) jämfört med övriga partier (1,2–6,6 procent).

Generellt sett jämn nivå för polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Av polisanmälningarna från 2013 uppskattades knappt 5 510 innehålla ett identifierat hatbrottsmotiv, vilket är samma nivå som de två senaste åren, men 5 procent färre jämfört med 2009.

Antalet identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning fortsatte att minska (–12 procent jämfört med 2012, –41 procent jämfört med 2009). Däremot identifieras fler anmälningar med kristofobiska och andra

antireligiösa motiv (där ingår inte antisemitiska eller islamofobiska hatbrott); 24 procent fler jämfört med 2012 och en fördubbling jämfört med 2009.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast

Fördelningen av de olika hatbrottsmotiven var likadan 2013 som under föregående år, med endast marginella skillnader i andelar. Av anmälningarna bedömdes

- 73 procent (4 000 anmälningar) ha främlingsfientliga/rasistiska motiv
- 11 procent (630 anmälningar) ha homofobiska, bifobiska eller heterofobiska motiv
- 6 procent (330 anmälningar) ha islamofobiska motiv
- 6 procent (320 anmälningar) ha kristofobiska och andra antireligiösa motiv
- 4 procent (190 anmälningar) ha antisemitiska motiv
- 1 procent (50 anmälningar) ha transfobiska motiv.

Olaga hot/ofredande är den vanligast förekommande brottstypen

För polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv år 2013 fördelade sig brottskategorierna för huvudbrottet enligt följande:¹

- olaga hot och ofredande (43 procent)
- våldsbrott (15 procent)
- ärekränkning (14 procent)
- hets mot folkgrupp (11 procent)
- skadegörelse (7 procent)
- klotter (3 procent)
- olaga diskriminering (2 procent)
- övriga brott (4 procent).

Våldsbrott vanligare då motivet är afrofbiskt

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven var andelen våldsbrott särskilt hög för hatbrott med afrofbiska motiv. De antisemitiska och islamofobiska motiven redovisade en högre andel av hets mot folkgrupp jämfört med övriga motiv. Olaga diskriminering var i sin tur vanligare vid det antiromska motivet medan skadegörelse/klotter var särskilt vanligt vid det kristofobiska motivet.

De flesta anmälda hatbrott begicks på allmän plats

Den vanligaste brottsplatsen 2013 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (20 procent). Den utsattas egna hem var brottsplats i 14 procent av anmälningarna medan brott på den utsattas arbetsplats samt internet svarade för 11 procent vardera.

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven kan noteras att andelen hatbrott begångna på den utsattas arbetsplats var högre för det afrofbiska motivet, medan både den utsattas egna hem och internet var vanligare vid det antisemi-

¹ Endast ett urval av alla brottstyper ingår. För en komplett förteckning, se den tekniska rapporten (Brå, 2014:15)

tiska motivet och då motivet var sexuell läggning. Serviceställen² var särskilt vanliga vid det antiromska motivet medan kategorin andra antireligiösa hatbrott hade en högre andel brott begångna via telefon/sms.

Gärningspersonen ofta obekant för offret

I 59 procent av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar var gärningspersonen obekant för den utsatta. I 29 procent av fallen var gärningspersonen bekant med den utsatta (till exempel en granne, kollega eller skolkamrat), och i 7 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående.

Få anmälningar med hatbrottsmotiv personupplaras

Av samtliga identifierade hatbrott (huvudbrottet) som anmäldes år 2012 hade 67 procent av ärendena avslutats i slutet av mars 2014. Av dessa *personupplarades* 3 procent. Med personupplaring menas att en person knutits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Personuppleringen var lägst vid antiromska hatbrott (1 procent) och högst vid afrofbiska hatbrott (6 procent). En del av skillnaderna i personupplaring beror troligen på skillnader beträffande vilka brott som förekommer, eftersom vissa brott anses mer svårutredda än andra.

Sextiofyra procent av samtliga hatbrottsanmälningar 2012 klarades upp på teknisk väg. Med tekniskt upplarande menas att beslut har tagits om att avsluta utredningen, exempelvis på grund av att gärningen inte utgör ett brott, spår saknas för att kunna utreda vidare eller för att den misstänkta personen är under 15 år och därmed inte straffmyndig. Den tekniska uppleringen var lägst vid antisemitiska hatbrott (48 procent) och högst vid antiromska hatbrott (86 procent).

Andelen *ouppklarade* ärenden var 33 procent. Andelen ouppklarade anmälningar var lägre vid det antiromska motivet (13 procent) och högre vid det kristofobiska och andra antireligiösa motivet (53 procent).

² Exempelvis butiker, köpcenter och bensinstationer.

1. Inledning

Under mitten av 1980-talet sågs en markant ökning av antalet brott med främlingsfientliga och rasistiska inslag i Sverige.³ Det bidrog till att regeringen i mitten av 1990-talet deklarerade att rättsväsendet skulle prioritera främlingsfientliga brott, vilket är en bakgrund till att rättsväsendet nu ser särskilt allvarligt på om

*ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.*⁴

Regeringen och rättsväsendets myndigheter har sedan dess på olika sätt verkat för att främja arbetet mot hatbrott. Hatbrott är ett fenomen som numera uppmärksammas inte bara av regeringen och rättsväsendet utan även av media och samhället i stort. Polismyndigheter runt om i landet har under åren genomfört insatser för att öka kunskapen om hatbrott, både internt och bland allmänheten.

I denna rapport presenteras resultaten av Brås hatbrottsstatistik, vilken består av statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och uppgifter från två olika självrapporteringsundersökningar.⁵ Ett av de främsta syftena med rapporten är att ge information om uppskattad nivå, utveckling och struktur för de *polisanmälningar* där Brå under ett år har identifierat olika hatbrottsmotiv, samt uppskattad nivå och utveckling för utsatthet för hatbrott. Ett annat syfte är att bistå rättsväsendet med underlag som kan användas vid kunskapsinventering på området och vid beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet. Rapporten syftar även till att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området samt att följa de internationella åtaganden som Sverige har avseende att rapportera om hatbrott.⁶

Rapporten är ett underlag som tillsammans med studier och forskning i övrigt kan ge en något bättre bild av hur situationen avseende hatbrott ser ut i Sverige. Rapporten riktar sig till alla som vill veta mer om hatbrott, såväl regering, riksdag och rättsväsende som allmänhet, intresseorganisationer, media och forskare.

³ Säkerhetspolisen (1997, s. 1).

⁴ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p. Sexuell läggning var inte inskriven initialt i lagtexten, utan tillkom vid en ändring år 2002.

⁵ *Nationella trygghetsundersökningen (NTU)* och *Politikernas trygghetsundersökning (PTU)*.

⁶ Sverige rapporterar årlig hatbrottsstatistik till *Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)* som tillhör *Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)*.

Rapporten är även att betrakta som en årsbok för hatbrottsstatistiken. Som exempel kan statistiken ge en skattad uppfattning om förekomsten av följande omständigheter i polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv:

- vilket motiv som är vanligast förekommande i anmälningarna
- nivå och utveckling
- tillvägagångssätt vid brotten
- var brotten begås (brottsplats)
- relation mellan gärningsperson och utsatt person
- andelen uppklarade hatbrott, av dem som Brå har identifierat.

Statistiken är framför allt en sammanställning över de brott som har anmälts till polisen och som har identifierats som hatbrott av Brå. I likhet med föregående år och för att ytterligare belysa variationen av hur hatbrott kan yttra sig inkluderas illustrerande exempel baserade på polisanmälningarnas fritexter.⁷

För att bedöma om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv utgår kodaren från en rad kriterier uppställda i en kodningsmanual. Bedömningen baseras på det som framkommer i polisanmälans samtliga fält, och där utgör fritexten en viktig informationskälla. Förutom det som framkommer om själva händelsen baseras bedömningen på den utsattas upplevelse av händelsen, anmälningsupptagarens uppfattning om den och kodarens kunskap om annan information som är relaterad till händelsen, exempelvis koppling till andra anmälningar.

⁷ Samtliga exempel är typfall, varför namn och platser är fingerade.

2. Bakgrund

Hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv har kartlagts sedan början av 1990-talet.⁸ Även statistik över brott med koppling till den högerextrema miljön har redovisats. Sedan Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säpo år 2006 har större fokus lagts på att ge en mer detaljerad information om de hatbrott som identifieras i polisanmälningarna.⁹

Vad är ett hatbrott?

Den typ av brott som vi i dag kallar hatbrott har alltid förekommit. Tidigare var emellertid den brottsliga gärningen i centrum, inte motivet bakom. En händelse som vi i dag troligtvis skulle beskriva som ett hatbrott kunde förr beskrivas som ”en attack mot svarta skolbarn” eller ”skadegörelse mot judiska butiksinnehavare”. Samhällets intresse för motivet bakom den här typen av brott, och att samla de brottsliga uttrycken för intolerans under ett samlat begrepp, ledde till att begreppet *hate crime* började dyka upp i USA och England på 1980- och 1990-talet.¹⁰ I Sverige var det kriminologen Eva Tiby som introducerade begreppet hatbrott genom sin forskning.¹¹

En definition av hatbrott kan innefatta brott som riktas mot människor på grund av exempelvis deras etnicitet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religiösa tillhörighet, politiska tillhörighet, sexuella läggning eller ålder.¹² Inom den samlade forskningen påpekas dock att det saknas en vedertagen definition av hatbrott. Diskussioner pågår inom både den akademiska och den yrkesverksamma världen, nationellt och internationellt, och variationen mellan olika länder är stor. Det är heller inte ovanligt att definitionen skiftar även inom ett visst land,¹³ som i Sverige där definitionen varierar något mellan rättsväsendets myndigheter. I denna rapport används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck¹⁴ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

⁸ Säkerhetspolisen (2001, s. 1).

⁹ Brå för ingen redovisning över autonoma rörelser eller brott i den högerextrema/nationalistiska miljön som inte är hatbrott. För en utförligare förklaring, se Brå (2007b, s. 37).

¹⁰ Hall (2005, s. 4).

¹¹ Se vidare i Tiby (1999).

¹² Gerstenfeld (2003, s. 2).

¹³ Petrosino (2003, s. 10), Hall (2013 s. 4).

¹⁴ Det vill säga vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

Begreppet *hatbrott* öppnar frågor om huruvida brottsmotivationen ligger i hat gentemot andra, eller om det snarare handlar om kriminella uttryck för fördomar. I några länder, exempelvis England och Wales, har polisen börjat använda begreppet *biased motivated crime*, fördomsbrott, i stället för hatbrott. Men inte heller det begreppet är oproblematiskt eftersom även begreppet fördom behöver definieras i denna kontext, och begreppet riskerar att ha en bredare betydelse än vad man egentligen avser när man talar om *hatbrott*.¹⁵

Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott – om det bör heta hatbrott – råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. För individen innebär brottet ett angrepp mot hans eller hennes identitet och värdighet.¹⁶ Men ett enskilt hatbrott kränker dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla inte bara hos den utsatta personen, utan även i den grupp som personen tillhör.¹⁷

Vilka motiv ingår i Sveriges hatbrottsstatistik?

Eftersom det inte finns en universell definition av hatbrott finns heller inte en fastställd ram för vilka motivgrunder som bör ingå i hatbrottsstatistiken. Vissa länder för ingen sådan statistik, medan andra redovisar statistik över ett eller flera hatbrottsmotiv.¹⁸

Brås statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- homofobiska
- antireligiösa motiv.

Brås statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt Politikernas trygghetsundersökning (PTU) redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- antireligiösa motiv
- homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- transfobiska motiv.

Brås statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv redovisas hatbrott med

- främlingsfientliga/rasistiska
 - afrofbiska
 - antiromska
- antisemitiska
- islamofobiska
- kristofobiska och andra antireligiösa

¹⁵ Hall (2005, kap. 1).

¹⁶ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008, s. 9).

¹⁷ Gerstenfeld (2003, s. 18).

¹⁸ För mer information, se exempelvis ODIHR (2012).

- homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- transfobiska motiv.

Tillsammans utgör dessa delar den svenska hatbrottsstatistiken.

I en internationell jämförelse omfattar den svenska statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv fler motiv än i de flesta andra länder.¹⁹ Några länder inkluderar dock andra motiv än vad Sverige redovisar, såsom funktionsnedsättning, politisk hemvist, ålder och kön. Ett argument som brukar anföras vid en diskussion om vilka motivgrunder som ska ingå är att det är viktigast att undersöka den typ av brottslighet som annan statistik eller andra undersökningar inte fångar upp.

De teoretiska möjligheterna att konstruera underkategorier är obegränsade, men frågan som måste ställas är nyttan av och möjligheterna till att särredovisa utsatthet utifrån de olika motivgrunderna samt vilken efterfrågan som finns. De motiv som ingår i Brås hatbrottsstatistik är dels etablerade sedan tiden då säkerhetspolisen ansvarade för statistiken, dels framtagna i samarbete med statistikens målgrupper.

Bruket av vedertagna teoretiska begrepp

Vissa motiv inom hatbrottsstatistiken är kopplade till begreppet ”anti” (till exempel antisemitism) medan andra motiv är kopplade till begreppet ”fobi” (till exempel islamofobi). Det är värt att notera att begrepp med suffixet -fobi inte avser fobier i traditionell mening, då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för. Diskussioner om betydelsen och bruket av begrepp som innehåller dessa prefix och suffix pågår ständigt. De begrepp som Brå använder i denna rapport är antingen vedertagna begrepp, eller har tagits fram i samråd med berörda intresseorganisationer. Begreppen definieras i inledningen i respektive kapitel.

Definitionen av hatbrott förändrades 2008

Vad som är ett typiskt hatbrott påverkas av hur hatbrott som begrepp definieras och konstrueras. Definitionen bakom statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgår från motivet till brottet. Det vill säga att gärningspersonen gett uttryck för fientlighet eller motvilja på grund av föreställningar om hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, religiös tro, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck – oavsett vem eller vilka som utsätts för brotten.

År 2008 utökade Brå definitionen av vem som kan utsättas för och vara gärningsperson vid ett hatbrott. Sedan dess kan även personer som kan uppfattas representera olika grupper eller frågor som berör hatbrott utsättas, exempelvis journalister, beslutsfattare eller politiker. Detta stämmer överens med hur lagstiftningen på området, straffskärpningsregeln²⁰ i brottsbalken, är utformad. Straffskärpningsregeln aktualiseras oftast vid brott som riktas mot minoritets-

¹⁹ Sverige är exempelvis det enda land som till ODIHR (som är en del av OSSE) varje år redovisar samtliga motivgrunder som de efterfrågar.

²⁰ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p.

grupper, men den kan lika väl tillämpas exempelvis om en person angrips för att den är av svensk härkomst.

Att anmäla ett hatbrott eller inte

Varje dag begås hatbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer, exempelvis

- att den utsatta själv *inte definierar en händelse som ett hatbrott eller som brottslig*
- att den utsatta *bedömer händelsen som trivial*
- att den utsatta känner *skam* och inte vill medge utsatthet
- *rädsla för eventuella repressalier från gärningspersoner*
- *rädsla för att bli ytterligare utsatt eller för sekundär viktimisering* (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet, genom att exempelvis inte bli tagen på allvar eller inte bli trodd²¹
- en känsla av att även om man anmäler ett brott så *leder det inte till något*.

För homofobiska och bifobiska hatbrott kan det vidare handla om att den utsatta inte är öppen med sin sexuella läggning och befärar att en anmälan kan leda till att den avslöjas för utomstående. Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan det finnas rädsla för att bli identifierad som en person utan uppehållstillstånd och bli utvisad ur landet.²² Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns, eller att den utsatta är osäker på om det finns, tillräckligt med kunskap och resurser för att hantera språkskillnader.²³

Avseende hur de utsatta upplever att rättsväsendets myndigheter bemöter dem, publicerade Brå 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.²⁴ Resultaten visade att det inom rättsväsendets samtliga led finns generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper. Det leder till att personer med utländsk bakgrund²⁵ inte alltid får samma behandling som personer med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brås studie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet är romer, östeuropéer, muslimska grupper och svarta personer. En person som väljer att inte anmäla kan alltså ha blivit illa bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i ett annat land.²⁶

Även andra faktorer kan påverka benägenheten att anmäla. Exempelvis kan det vara lättare att anmäla en okänd gärningsperson än någon man känner

²¹ Berk, Boyd och Hamner (2003, s. 55) och Tiby (1999, s.19).

²² Gerstenfeld (2003, s. 54).

²³ Brå (2008, s. 74–81).

²⁴ Brå (2008).

²⁵ Brå (2008, s. 7). Förutom utländsk bakgrund inkluderas inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

²⁶ I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälan av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen främst för att förtroende saknas för polisen och för att man är rädd för att inte bli trodd.

eller som man med stor sannolikhet kommer att träffa på i vardagen. Anonymiteten i storstäder och bristen på anonymitet på mindre orter kan därför påverka anmälningsbenägenheten.

Likaså påverkas den av om samfund, ledare eller intresseorganisationer av olika skäl förespråkar, eller avråder, människor från att anmäla. Exempelvis kan en organisation uppmana till att anmäla för att synliggöra utsattheten, medan en annan organisation kan avråda på grund av upplevelsen att en anmälan inte leder till något, eller att man befarar att det kan förvärra situationen för den utsatta personen eller för gruppen som denne tillhör.

Alla faktorer som har beskrivits kan påverka hur stor andel av utsattheten för hatbrott som anmäls till polisen.

Hatincidenter och hatbrott

Hatbrottsforskningen skiljer ofta mellan hatincidenter och hatbrott. Hatbrottsincidenter är händelser som rapporteras till polis och som den utsatta eller andra (exempelvis polismannen som tar emot anmälan) uppfattar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Det betyder dock inte att händelsen behöver utgöra ett brott i juridisk mening.²⁷ Efter utredning kan det visa sig att så inte var fallet, eller att det inte går att bevisa att händelsen var ett brott, och utredningen läggs ner. Hatbrott i sin tur är konstaterade brottsliga händelser som begås mot personer på grund av ett visst hatbrottsmotiv,²⁸ något som kan konstateras först i domstol.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på händelser som har *anmälts* till polisen. Eftersom anmälningarna inte följs genom rättskedjan till domslut kan incidenter och brott inte särskiljas, utan båda kategorierna ingår i statistiken. Genomgående i rapporten används ändå begreppet hatbrott.

Inget lagrum som reglerar hatbrott

Förutom hets mot folkgrupp, olaga diskriminering²⁹ och straffskärpningsregeln, finns i brottsbalken inga specifika lagrum som reglerar den typ av brott som brukar betecknas som hatbrott.³⁰

Även om ett hatbrott anmäls till polisen finns det ett flertal hinder som behöver överbryggas för att det anmälda brottet ska kunna leda till att en person blir lagförd.³¹ Ett brott kan anmälas, men för att det ska registreras som ett hatbrott måste även motivet till brottet identifieras. En bedömning av huruvida en händelse är ett hatbrott eller inte bör ske genom hela rättskedjan, det vill säga hos polis, åklagare och i domstol (se figur 2.1 för beskrivning av flö-

²⁷ Hall (2005, s. 11–13).

²⁸ Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

²⁹ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering).

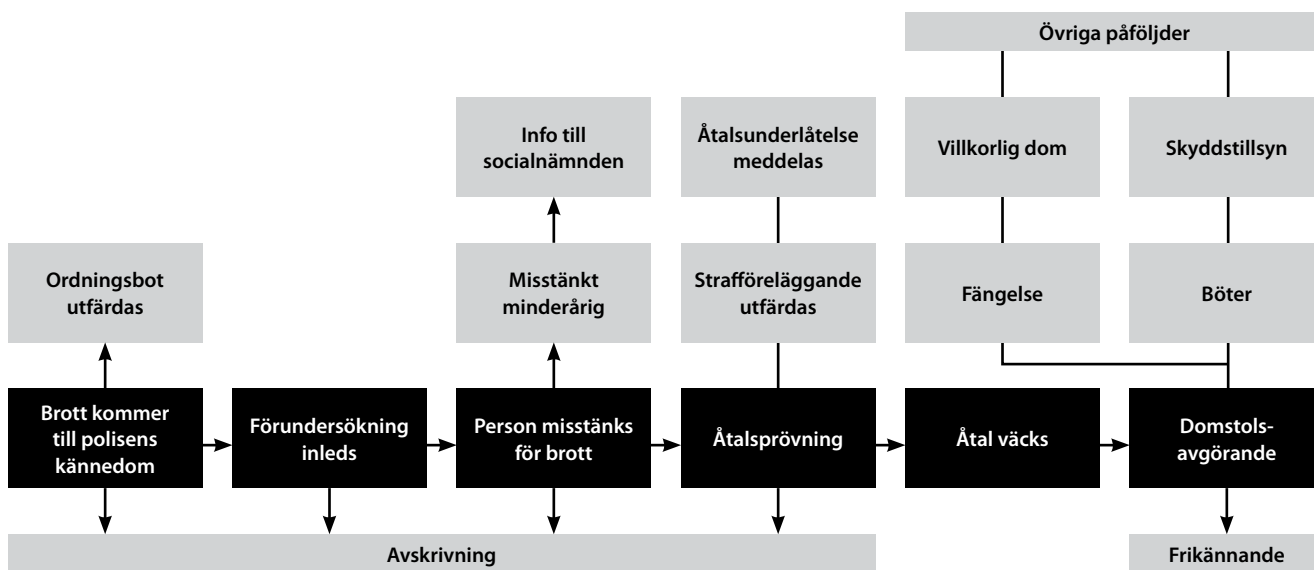
³⁰ Majoriteten av hatbrotten i föreliggande rapport består av brottskategorier som olaga hot/ofredande, misshandel, ärekränkning och skadegörelse/klotter.

³¹ Tiby (1999, s. 232). En ytterligare problematiserande aspekt är huruvida straffskärpningsregeln tillämpas, något som i dagsläget är svårt att följa upp. För att kunna göra det måste polisen uppmärksamma motivet och underätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska användas, vilket åklagaren då måste ange i stämningsansökan. Domstolen behöver därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats, något som den inte är skyldig att göra.

det i rättskedjan). Bedömningsprocessen av vad som är ett hatbrott försvåras emellertid av att definitionen av hatbrott skiljer sig åt mellan anmälningsmotagande, åtalande och dömande myndigheter.³²

Den stora skillnaden mellan antal anmälda och antal lagförda brott med hatbrottsmotiv³³ kan därför delvis förklaras av att polisen har en vid tolkning av hatbrottsbegreppet, medan åklagare och domare har en striktare tolkningsram. Ytterligare en delförklaring är att aktörerna befinner sig i olika instanser i rättskedjan, med olika uppgifter i samband med fallen: från att ta emot en hatbrottsanmälan, vidare till att styrka att ett brott begåtts och slutligen visa att det är ställt utom rimligt tvivel att gärningspersonen är skyldig.³⁴

Figur 2.1 Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

³² Tiby (2007, s. 7).

³³ Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av knappt 4 300 anmälda hatbrott lades nästan nio av tio ned och av de 8 procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

³⁴ Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen som är först i rättskedjan måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. I senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste dock godtagbara bevis framställas.

3. Metod

I det här kapitlet ges en översiktlig beskrivning av den metod som ligger till grund för statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. En mer omfattande och detaljerad beskrivning ges i en fristående teknisk rapport (Brå 2014:15).

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

I rapporten redovisas även uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott år 2012 utifrån *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) och *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU). För utförliga beskrivningar av metoderna för dessa undersökningar hänvisas till respektive undersökningens tekniska rapport.³⁵ En kortare beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott, ges i resultatavsnittet samt i den tekniska rapporten för hatbrottsstatistiken.³⁶

Insamling och kodning

Hatbrott är inte ett specifikt *brott* i brottsbalken utan ett samlingsnamn för olika sorters brott som begås med vissa motiv. Det finns inte heller någon brottskod för hatbrott i polisens system för att registrera anmälningar. Det innebär att det i dagsläget inte är möjligt att producera statistik över polisanmälda hatbrott med samma tillvägagångssätt som används för den officiella statistiken över anmälda brott. Sedan 2008 kan dock polisen genom ett fält i RAR³⁷ markera om ett anmält brott är ett misstänkt hatbrott eller inte.³⁸ Markeringen infördes inte i syfte att föra statistik över antalet anmälda hatbrott utan var ett sätt att lyfta hatbrottsfrågan inom polismyndigheten genom att påminna den enskilda polisen om hatbrottsaspekten varje gång en anmälan skrivs.³⁹

Metoden för att identifiera hatbrottsanmälningar bygger i stället på datoriserade sökningar och manuella granskningar av ett slumpmässigt urval anmälningar avseende särskilt utvalda brottskategorier. Anmälningar som bedöms uppfylla Brås definition av hatbrott kodas in och bildar, efter uppräknig till populationsnivå, statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. Framst är det vid anmälningstillfället målsägandens subjektiva upple-

³⁵ Brå 2014:2 (Teknisk rapport för NTU) och Brå 2014:16 (Teknisk rapport för PTU).

³⁶ Brå (2014c).

³⁷ Rationell anmälningsrutin (RAR) är polisens datorsystem för att registrera en anmälan.

³⁸ Fältet som infördes nationellt på polismyndigheterna är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

³⁹ Hatbrottsmarkeringen specialstuderades av Brå 2008–2011. Även om definitionen av hatbrott skiljer sig mellan Brå och polisen har majoriteten av anmälningarna ändå bedömts som felmarkerade. Se tidigare årsböcker för hatbrottsstatistiken och tillhörande tekniska rapporter för mer information.

velse som avgör om handlingen betraktas som ett hatbrott,⁴⁰ men även anmälningsupptagarens iakttagelser spelar in, liksom kodarens kunskap (exempelvis kännedom om relaterade anmälningar). Att data samlas in vid anmälningsstadiet resulterar i en antalsmässigt mer omfattande statistik jämfört med om data skulle ha samlats in i ett senare led i rättskedjan, eftersom det bara är en liten del av antalet anmälda brott som efter utredning går vidare till åtal.

Population

Populationen för undersökningen är brottsanmälningar registrerade i Sverige under år 2013 avseende särskilt utvalda brottskategorier, för brott som har begåtts inom rikets gränser. De brottskategorier som ingår är våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott.⁴¹ Avgränsningen baseras på de brottstyper som Säkerhetspolisen (Säpo) vid inrättandet av den nationella hatbrottsstatistiken bedömde förekomma vid hatbrott. Av den anledningen görs inte sökning på anmälningar avseende exempelvis stöld, personrån och sexualbrott. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det innebär troligen att en del hatbrott förbigås. Avgränsningen har emellertid behållits för att eftersträva jämförbarhet i statistiken över tid.

Datainsamling och urval

Polisanmälningar med möjliga hatbrottsmotiv fångas upp genom att söka efter hatbrottsrelaterade ord och fraser i fritexten på ett obundet slumpmässigt urval (OSU) om hälften av anmälningarna som ingår i populationen. På grund av att urvalet görs månadsvis med en buffertperiod på två månader missas ärenden som tillkommer ifall polisen efter buffertperioden uppdaterar ett ärende med en brottskod som ingår i populationen. Med anledning av detta var urvalsstorleken 49,3 procent av de relevanta anmälningarna från 2013.

För hela året inkom knappt 359 000 anmälningar för de utvalda brottstyperna, och av dessa slumpades knappt 177 000 anmälningar fram för att genom-sökas med en sökordslista bestående av hatbrottsrelaterade ord och fraser. Normalt sett ses sökordslistan över varje år och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord som inte ger relevanta träffar tas bort. Med anledning av anpassning till metodförändringen 2012 skedde ingen uppdatering av sökordslistan inför produktionen av 2013 års statistik. Listan utgjordes därför av samma drygt 380 ord och fraser som året innan. Genomsökning med sökordslistan fångade upp ungefär 13 700 anmälningar som sedan har granskats manuellt av fyra kodare. För en mer detaljerad beskrivning av datainsamlingen och sökordslistan hänvisas till den tekniska rapporten.⁴²

Manuell granskning och kodning

De anmälningar med möjliga hatbrottsmotiv som fångades upp vid genomsökningen med sökordslistan har granskats manuellt av minst två olika personer i tre olika steg. Anmälningar som motsvarar Brås definition av hatbrott kodades in som sådana efter att ha genomgått följande process:

⁴⁰ Detta är samma utgångspunkt som vid den officiella statistiken över anmälda brott.

⁴¹ För en komplett förteckning över vilka brottskoder som ingår, se bilaga 2 i den tekniska rapporten (Brå 2014c).

⁴² Brå (2014c).

1. *Bortgallring*: I ett första steg sker en bortgallring av anmälningar som bedöms uppenbarligen inte utgöra hatbrott.⁴³ Vid minsta misstanke om att det kan röra sig om ett eventuellt hatbrott går anmälan vidare till nästa steg.
2. *Kodning*: I ett andra steg läses anmälan igenom noggrant och samtliga variabler för de anmälningar som bedöms innehålla hatbrott kodas. Svårbedömda anmälningar diskuteras mellan utredarna.
3. *Kvalitetskontroll/rättning*: Slutligen görs en kvalitetskontroll. Anmälningar kodade som hatbrott och samtliga kodade variabler granskas och korrigeras i de fall det behövs. Diskussion förekommer vid svårbedömda fall.

Definition och bedömningskriterier

För statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck⁴⁴ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Följande hatbrottsmotiv omfattas av definitionen och redovisas i statistiken: främlingsfientliga/rasistiska⁴⁵ (av dessa särredovisas afrofbiska och antiromska), antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, homofobiska, bifobiska, heterofobiska samt transfobiska. Tillsammans med interna bedömningskriterier ligger definitionen till grund för vilka anmälningar som vid den manuella granskningen bedöms innehålla hatbrott. En utförligare beskrivning av de olika motiven och bedömningskriterierna ges i den tekniska rapporten.⁴⁶

Faställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälan, framför allt den information som framkommer i fritextfältet. Att bedömningen utgår från polisanmälanens fritext innebär att den till största delen utgår från den utsattas upplevelse av händelsen och gärningspersonens motiv. Förutom *den utsattas berättelse* kan bedömningen baseras på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen, gärningspersonens signalement, namn på den utsatta och på gärningspersonen och kodarens kännedom om annan information kopplad till händelsen, exempelvis från relaterade anmälningar.

Flera motiv – det mest framträdande väljs

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I dessa fall är riktlinjen att välja det

⁴³ Anmälan kan ha fastnat på ordet "kyrka" men det visade sig handla om en bil som svängde vänster vid kyrkan.

⁴⁴ Det vill säga vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

⁴⁵ Sedan 2008 ingår förutom främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter även främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten.

⁴⁶ Brå 2014c.

mest *framträdande* motivet. När flera motiv bedöms vara lika framträdande får slumpen avgöra vilket som väljs.

I vissa fall kan det finnas andra motiv bakom ett brott, exempelvis hämnd, men det räcker med att ett av motiven stämmer överens med Brås hatbrottsdefinition för att det ska bedömas som hatbrott. En fråga som exempelvis kan uppstå är huruvida ett olaga hot är motiverat av gärningspersonens främlingsfientlighet eller om det är motiverat av indrivning av en skuld.⁴⁷ Framkommer det med tydlighet att det är indrivning av en skuld som motiverat gärningen bedöms inte brottet som hatbrott. För att fastställa om exempelvis ett misstänkt främlingsfientligt hatbrott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet ha skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?⁴⁸ Motsvarande fråga kan även ställas för de andra hatbrottsmotiven.

Tillförlitlighet

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är att händelsen kommit till polisens kännedom. Benägenheten att anmäla ett brott varierar mellan brotts typerna och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att skillnaden mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stor vid hatbrott.⁴⁹ Anmälningsbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott. Exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet, eller myndigheter i allmänhet, variera och påverka om de utsatta anmäler brott till polisen.⁵⁰ Mörkertalet har betydelse för möjligheten till bedömningar av utvecklingen av de anmälda hatbrotten, men även för beskrivningar av hatbrottens struktur.

När det gäller hatbrottsstatistiken kan man tala om två typer av mörkertal. En typ av mörkertal är av ovan nämnda slag, det vill säga hatbrott som sker men som aldrig anmäls till polisen. Den andra typen av mörkertal består av de hatbrott som anmäls till polisen, men som av olika skäl ändå inte kommer med i statistiken, exempelvis när hatbrottsmotivet inte uppmärksammas i fritexten eller att fritexten inte innehåller ord som återfinns i sökordslistan. Hatbrott kan även många gånger röra känslig information som det inte är säkert att den utsatta vill delge polisen vid anmälningstillfället. Uppmärksammas hatbrottsmotivet senare under utredningen kommer händelsen inte med i statistiken. För att en anmälan ska komma med i statistiken behöver det anmälda brottet även röra någon av de brottskoder som ingår i Brås urval, och rätt brottskod måste ha angetts på anmälan. Motivet till den beskrivna händelsen behöver stämma överens med Brås definition av hatbrott, och händelsen måste slutligen bedömas som ett hatbrott av Brås utredare, vilka har bedömningskriterier till sin hjälp.

När statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används bör man ha i åtanke att *statistiken endast redovisar anmälningar som*

⁴⁷ Green, McFalls och Smith (2003, s. 30).

⁴⁸ Tiby (1999, s. 223).

⁴⁹ Se exempelvis Forum för levande historia (2006a). För en utförligare beskrivning av dessa begrepp, se Brå (2006 s. 66–67).

⁵⁰ Brå (2007a, s. 24).

har varit möjliga att identifiera som hatbrott med hjälp av den metod och definition som används, varför den endast antas ge en *minimiuppskattning* av de anmälda hatbrotten. Statistiken ger ingen information om hur många hatbrott som faktiskt har begåtts. Brottsofferundersökningar, exempelvis Nationella trygghetsundersökningen (NTU), är lämpligare källor för att mäta utsatthet för hatbrott ute i samhället, eftersom sådana undersökningar har potential att även fånga upp händelser som inte blivit polisanmälda

Urvalsosäkerhet

Då statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv numera bygger på en urvalsundersökning tillkommer ytterligare en osäkerhet, en statistisk urvalsosäkerhet. Eftersom urvalet är slumpmässigt kan denna osäkerhet skattas genom att använda konfidensintervall.⁵¹ Konfidensintervallet ger en god uppfattning om vilka skillnader i statistiken som inte beror på slumpen. Urvalsstorleken som är satt till 50 procent av populationen är att betrakta som mycket stor, vilket ger en lägre urvalsosäkerhet jämfört med om urvalsstorleken hade varit mindre. Trots detta blir osäkerheten stor då man studerar motiv med få identifierade hatbrottsanmälningar eftersom de bygger på få observationer. Det betyder att skattningarna av anmälningarna för samtliga motiv är säkrare än för de afrofobiska, som i sin tur är säkrare än skattningarna för det transfobiska motivet. Därutöver är urvalsosäkerheten större vid detaljerade analyser inom ett hatbrottsmotiv (exempelvis av brottsplats eller tillvägagångssätt) jämfört med osäkerheten för det totala antalet identifierade anmälningar för motivet i fråga.

En lathund för beräkning av ett tvåsidigt 95-procentigt konfidensintervall samt exempel på hur man går tillväga finns i bilaga 2. De förändringar som nämns i resultatdelen är statistiskt säkerställda om inget annat anges. Observera att konfidensintervallet endast avser den osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet och inte täcker in de andra felkällor som statistiken är behäftad med.

Jämförbarhet

När utvecklingen av hatbrott över tid studeras eller när jämförelse görs med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information.

Utveckling över tid

Innan slutsatser dras om utvecklingen av antalet identifierade hatbrottsanmälningar över tid är det viktigt att vara medveten om de förändringar som gjorts i hatbrottsstatistikens metod och definition. Dessa förändringar kan nämligen i sig ha påverkat nivåerna.

Ett exempel är att Brå inför datainsamlingen av 2008 års statistik genomförde en större definitionsförändring av vad som utgör ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Definitionen utvidgades till att utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter samt antisemitiska, islamofobiska och homofobiska hatbrott även inkludera främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten,

⁵¹ Konfidensintervall i den här rapporten anger inom vilket intervall (skattningen plus/minus felmarginalen) det sanna medelvärdet med 95 procents sannolikhet finns.

kristofobiska hatbrott, andra antireligiösa hatbrott, bi- och heterofobiska hatbrott samt transfobiska hatbrott. Definitionen utvidgades även till att inkludera representanter för de grupper som omfattas av definitionen. Brå bedömer att det på grund av definitionsförändringen inte utan vidare går att jämföra nivåerna för samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott efter år 2008 med tidigare år. För islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen endast haft en mindre betydelse.

Utöver definitionsförändringen år 2008 utökades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar med två ytterligare datainsamlingssteg: dels en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, dels insamling och granskning av de anmälningar som polisen markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De kompletterande datainsamlingsstegen har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott och har därför mindre betydelse för möjligheter till jämförelse mellan åren.

Inför 2012 års datainsamling genomfördes en större metodförändring i syfte att effektivisera statistikproduktionen. Undersökningen har gjorts om från att vara en totalundersökning till att vara en urvalsundersökning. Urvalet skattas därefter till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen. Brå bedömer att vid jämförelser över tid måste hänsyn tas till den osäkerhetsmarginal som uppstår med anledning av användningen av en urvalsundersökning. Mer information om osäkerhetsmarginaler finns i bilaga 2.

Som ett ytterligare led i effektiviseringsarbetet 2012 rationaliserades de datainsamlingsmetoder som tillkom år 2008 bort, likaså möjligheterna för relaterade anmälningar att komma med i statistiken samt anmälningar som inte fångats upp på annat sätt men som media uppmärksammat. Även dessa förändringar bedöms ha mindre effekt på antalet identifierade hatbrottsanmälningar och har därför mindre betydelse vid jämförelser över tid.

Varje år ses sökordslistan över och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord, som inte ger relevanta träffar, tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säpo. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordslistan⁵² medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år. Brås bedömning är att detta inte har någon större betydelse för jämförbarheten eftersom språkbruket rent generellt förändras, och justeringarna i sökordslistan syftar till att följa dessa förändringar.

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med NTU

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avser i denna rapport anmälningar registrerade år 2013, medan uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2013 avser utsatthet under 2012. Därutöver skiljer sig undersökningarna åt, dels genom att NTU mäter utsatthet bland privatpersoner, medan målsägande i hatbrottsanmälningarna kan vara såväl privatpersoner som

⁵² Notera dock att till följd av metodförändringen 2012 gjordes ingen förändring av sökordslistan inför 2013 års produktion.

exempelvis organisationer och församlingar, dels genom vilka brottstyper som undersöks. I statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv undersöks anmälningar avseende våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott, medan NTU mäter privatpersoners utsatthet för hatbrott (även händelser som inte har polisanmälts) avseende misshandel, hot, trakasserier och rån. Den sistnämnda brottstypen undersöks inte i statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, och trakasserier behöver inte utgöra brott.

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det torde framför allt bero på att NTU har förmåga att fånga upp en betydligt högre andel av alla hatbrott som sker och anmäls. Men även uppgifterna från NTU är behäftade med metodproblem. Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligt kan svara fel på grund av att hon eller han inte minns. Det kan förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppges att ett hatbrott är polisanmält. När det ställs frågor om hatbrott kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även vara så att den utsatta upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁵³ Dessutom kan respondenten tro att brottet har blivit polisanmält antingen för att polisen var på plats vid händelsen eller för att personen kontaktat polisen i efterhand, men att en faktisk anmälan inte har skrivits. Risk finns därför för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁵⁴

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med annan kriminalstatistik

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är inte jämförbar med den officiella kriminalstatistiken avseende anmälda brott. Den redovisade enheten för hatbrott är polisanmälan och inte antalet anmälda brott. En polisanmälan kan innehålla ett eller flera brott, och för hatbrott redovisas huvudbrottet, det vill säga brottet med strängast straffskala. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i en anmälan.

Sedan 2007 redovisas även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar. Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över uppklarade brott av samma anledning som ovan, men även då det avser olika tidsperioder. I hatbrottsstatistiken redovisas beslut för de hatbrott som anmäls under ett visst år. I den officiella statistiken redovisas alla uppklaringsbeslut som gjorts under ett år, oavsett om brottet är anmält samma år eller under tidigare år.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistikens, exempelvis vid anmälda brott, är för att kunna behålla tidsserier och se utvecklingen över tid.

⁵³ Brå (2007a). Ett exempel är om en person utsätts för ett hatbrott på grund av funktionshinder.

⁵⁴ Brå (2013b, s. 19).

Resultatredovisning

Redovisningsenheter och variabler

I rapporten presenteras respektive hatbrottsmotiv i separata kapitel. De *redovisningsenheter* som presenteras är inkommen respektive uppklarad *anmälan*.

Information om de identifierade hatbrottsanmälningarna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. De *variabler* som presenteras är huvudbrott, motiv, tillvägagångssätt, brottsplats, relation mellan gärningsperson och utsatt, regional indelning, uppklaringsbeslut och om brottet innehåller bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler eller om det finns koppling till en sådan organisation. Samtliga variabler finns beskrivna i den tekniska rapporten.⁵⁵

Vid läsning av rapporten är det viktigt att ha i åtanke att flera av redovisningarna innehåller små tal. Följden blir att de procentuella förändringarna kan bli mycket stora från år till år (det är inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer) även om skillnaden i absoluta tal är liten.

I redovisningen är det på grund av låga tal inte alltid möjligt att redovisa alla motiv eller variabler separat.⁵⁶ Sedan metodförändringen 2012 är redovisningen i större utsträckning än tidigare baserad på andelar, dessutom har flera kategorier med låga tal slagits samman. Förändringen har införts dels med tanke på att dessa låga tal är skattade och behäftade med en urvalsosäkerhet, dels för att tydligare lyfta fram de mer framträdande kategorierna i de olika motiven och därmed ge en mer beskrivande presentation avseende exempelvis plats eller relation.

I redovisningen av polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är antalsiffrorna i den löpande texten avrundade till närmaste tiotal men är redovisade i exakt uppskattat antal i tabellerna.

Inkomna anmälningar

Antalet inkomna anmälningar avser de anmälningar som polisen registrerat under kalenderåret 2013. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. Redovisningen baseras på huvudbrottet i anmälan.⁵⁷

Uppklarade anmälningar

Antalet uppklarade anmälningar är ett mått på polisens och åklagarnas hantering av inkomna anmälningar. Begreppet uppklarat är polisiärt och innebär att en anmälan om brott har fått ett avslut, antingen genom att en person bundits till brottet eller genom en annan form av beslut att avsluta utredningen. Uppklarade anmälningar innebär alltså inte att någon har dömts. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som

⁵⁵ Brå (2014c).

⁵⁶ Enligt personuppgiftslagen (1998:204) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 24 kap. 8 § får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken. Denna risk minskar i en urvalsundersökning, med undantag för regional statistik, men istället tillkommer en statistisk osäkerhet som är större för låga nivåer.

⁵⁷ Med huvudbrott menas att om det finns flera brott registrerade i en anmälan och samtliga bedöms som hatbrott så redovisas endast det som har strängast straffskala. Till exempel om en anmälan innehåller brottstyperna misshandel, olaga hot och ärekränkning och samtliga av dessa bedöms vara hatbrott redovisas endast misshandel.

bedömts vara hatbrott. Denna redovisning utgår från hur de anmälningar som registrerades år 2012 har klarats upp utifrån slutredovisningsuppgifter från polis och åklagare fram till och med sista mars 2014.⁵⁸

Uppklarade brott redovisas i två kategorier: *personuppklarade hatbrott*, som innebär att en person har bundits till brottet, samt *tekniskt uppklarade hatbrott*. Att ett brott blivit tekniskt uppklarat innebär att ärendet har avslutats utan att någon person har kunnat bindas till den anmälda händelsen, exempelvis för att det inte kan styrkas att ett brott har begåtts, att den anmälda gärningen inte bedöms vara ett brott, att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år) och därmed ej straffmyndig eller att ärendet lagts ner av annat skäl (till exempel när en angivelse saknas/återkallats). I avsnittet redovisas även hur stor andel av anmälningarna som är ouppklarade vid det aktuella tillfället för datauttaget. Ett brott är ouppklarat när det fortfarande är under aktiv utredning eller av annat skäl hålls öppet.

⁵⁸ Eftersom anmälda hatbrott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som registrerades under 2012 följts upp för denna redovisning. Endast 5 procent av samtliga anmälningar registrerade år 2012 med identifierade hatbrottsmotiv var fortfarande under utredning den sista mars 2014.

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Resultat i korthet

- Enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) var det år 2012 uppskattningsvis 1,4 procent av befolkningen (16–79 år) som blev utsatta för främlingsfientliga hatbrott. Andelen utsatta för antireligiösa hatbrott var 0,3 procent, och andelen utsatta för homofobiska hatbrott var 0,2 procent.
- Homofobiska hatbrott uppgavs vara polisanmälda i större utsträckning (55 procent) än antireligiösa (52 procent) och främlingsfientliga (32 procent).
- Enligt *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU) uppgav 2,5 procent av de tillfrågade förtroendevalda att de blivit utsatta för hatbrott i sin roll som politiker år 2012. Av dem som blivit utsatta för hot, våld eller trakasserier, oavsett motiv, uppgav 13 procent att de ansåg att minst en av händelserna innehöll ett hatbrottsmotiv.
- Förtroendevalda politiker med utländsk bakgrund var mer utsatta för hatbrott än de med svensk bakgrund (7,0 procent jämfört med 2,1 procent).

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv säger inte mycket om förekomsten av hatbrott i samhället. De flesta brott anmäls nämligen inte.

Ett sätt att uppskatta förekomsten av hatbrott är att fråga människor om de anser sig ha blivit utsatta för ett sådant brott. Sedan 2006 har Brå varje år redovisat utsatthet enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU), och i 2012 års rapport redovisades utsatthet bland elever i nionde klass utifrån Skolundersökningen om brott (SUB). I årets rapport redovisas förutom NTU även utsatthet för hatbrott bland Sveriges förtroendevalda politiker, i deras roll som politiker, enligt *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU).

Dessa undersökningar tar sikte på enskilda personers utsatthet. Statistiken över polisanmälda hatbrott inbegriper även händelser riktade mot föreningar, företag, organisationer och allmänt riktade budskap på allmän plats.

Den utsattas egen upplevelse avgör om händelsen är ett hatbrott

Metoderna skiljer sig åt mellan NTU och PTU,⁵⁹ men gemensamt är att enskilda personer via enkät eller telefonintervju har fått svara på om de anser sig ha blivit utsatta för brott under det föregående året.

Det är viktigt att poängtera att det i dessa undersökningar är den utsattas egen upplevelse som avgör om händelsen klassas som ett hatbrott eller inte. Det

⁵⁹ Mer information om de olika metoderna finns kortfattat under varje avsnitt, i den tekniska rapporten samt mer utförligt i respektive undersöknings tekniska rapport.

sker ingen ytterligare granskning eller värdering av svaren. Undersökningar har visat att vissa faktorer kan påverka hur väl svaren stämmer överens med den upplevda händelsen. Till exempel kan svarspersonen känna en social förväntan att svara i en viss riktning, eller så kan personen missminna sig detaljer om händelsen. Även om forskare är medvetna om risken för dessa och andra felkällor anses självdeklarationsundersökningar ge förhållandevis tillförlitliga resultat.⁶⁰ De ger i flera avseenden en bättre bild av utsattheten i samhället än studier av polisanmälningar.

Viss skillnad i definition av hatbrott mellan undersökningarna

Statistiken över polisanmälningar med hatbrottsmotiv och självrapporteringsundersökningarna NTU och PTU kan inte jämföras rakt av, men kan ge kompletterande bilder. Det bör dock noteras att definitionen av hatbrott skiljer sig något mellan dessa undersökningar, varför följande omständigheter kan vara bra att tänka på.

I statistiken över polisanmälningar ingår brott begångna mot såväl enskilda individer som grupper, organisationer och allmän egendom. I NTU och PTU ingår brott och trakasserier⁶¹ begångna mot enskilda individer.

I statistiken över polisanmälningar kan den utsatta personen antingen ha en viss egenskap (exempelvis hudfärg), gärningspersonen kan uppfatta eller tro att den utsatta har det, eller så kan gärningspersonen anse att den utsatta representerar en grupp med den egenskapen. I NTU frågas om personen har utsatts på grund av en egenskap som personen har eller som gärningspersonen upplever att denna har. I NTU ingår således inte fall där en person ansetts representera en grupp som har en viss egenskap. I PTU frågas om personen i egenskap av politiker har utsatts på grund av gärningspersonens uppfattning om en viss egenskap som personen *har* eller för att denna anses *representera* en grupp med den egenskapen. I PTU ingår följaktligen representanter, dessutom tillkommer en dimension i och med att den utsatta behöver ha utsatts *i sin roll som politiker*, inte som privatperson.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

I det här avsnittet presenteras befolkningens erfarenhet av och utsatthet för både anmälda och ej anmälda hatbrott utifrån självrapporterad utsatthet i *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). Redovisningen avser utsatthet för hatbrott med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv.

För beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten (Brå 2014:1) och dess tekniska rapport (2014:2). En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan, samt i den tekniska rapporten.⁶²

⁶⁰ Junger-Tas och Marshall (1999).

⁶¹ Dessa behöver inte utgöra brott enligt brottsbalken.

⁶² Brå (2014c).

Kort om undersökningen

I Brås nationella trygghetsundersökning (NTU) tillfrågas ett urval av befolkningen i åldern 16–79 år om utsatthet för ett tiotal brottstyper. För brottstyperna personrån, misshandel, hot och trakasserier⁶³ ställs uppföljningsfrågor om huruvida den utsatta upplever att det fanns någonting främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst i motivet till händelsen.⁶⁴ Uppföljningsfrågan om utsatthet för antireligiösa hatbrott ställdes första gången i NTU 2012. Frågorna som ställs är följande:

Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientlighet menas här att man utsattas för att man har en annan etnisk bakgrund.

Upplever du att det fanns något om din religion i motivet? Med det menas att man utsattas för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) religiös (eller ha en annan religion än gärningspersonen).

Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattas för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) homo-, bi-, eller transperson.⁶⁵

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt NTU 2013 avser utsatthet under föregående kalenderår, det vill säga 2012, medan statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgörs av anmälningar från 2013.

När resultaten från NTU tolkas är det viktigt att ha i åtanke att antalet svarande för hatbrott är lågt, i synnerhet för utsatthet för homofobiska och antireligiösa hatbrott, vilket skapar större osäkerhet i skattningarna och kan bidra till stora variationer mellan åren. Skillnaderna mellan resultaten för hatbrott i NTU över tid är mot bakgrund av detta att betrakta som relativt små.

I en frågeundersökning av det här slaget spelar de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade. Ett annat problem med frågeundersökningar som NTU kan vara att de som tillfrågas vill lämna ”rätta” svar. Exempelvis på frågan om brottet är anmält eller inte kan den tillfrågade välja att svara att så är fallet, trots att händelsen inte är polisanmäld.

Man bör även notera att NTU enbart mäter utsatthet bland Sveriges folkbokförda befolkning.⁶⁶ Svarsfrekvensen bland utomnordiskt födda personer är lägre (44,3 procent) än bland personer födda i Norden (68,3 procent).⁶⁷ Representativiteten är därmed lägre, men viktningen av grupperna kompenseras i viss mån för detta. Det finns även en problematik i att fråga om utsatthet för hatbrott till den generella befolkningen. I och med att antalet personer som

⁶³ Med trakasserier avses en serie händelser. Varje serie räknas som en trakasserihändelse. Trakasserier behöver inte utgöra ett brott. Om de utgör brott rubriceras de enligt gällande brottsrubricering i brottsbalken, exempelvis hot, ofredande och hemfridsbrott.

⁶⁴ Brå (2014b, s.18, 30, 38–39, 43–44 i frågeformuläret).

⁶⁵ Svartalternativen för frågorna är Ja, Nej, Vet ej eller Vill ej svara.

⁶⁶ Asylsökande samt personer som vistas utan giltiga tillstånd i Sverige ingår därmed inte i urvalet.

⁶⁷ Brå (2014b).

svarar att de blivit utsatta för hatbrott är få skulle förmodligen riktade undersökningar till olika grupper som kan anses särskilt utsatta ge en bättre bild av utsattheten inom respektive grupp.

När det gäller mer detaljerade analyser, såsom utsatthet för vissa enskilda brottstyper, finns det statistiska begränsningar avseende vad som kan redovisas. Det låga antalet observationer har till följd att det inte är möjligt att utifrån detta mätillfälle beskriva fördelningen av brottstyper för homofobiska och antireligiösa hatbrott. Då uppgifter om utsatthet för antireligiösa hatbrott endast finns för två år presenteras inte fördelningen av kön och ålder, eftersom denna redovisning måste baseras på tre sammanslagna år.

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott vanligare än homofobiska

Sammantaget visar resultaten från NTU 2013 att 1,4 procent av befolkningen (16–79 år) i Sverige, vilket uppskattningsvis motsvarar cirka 106 000 personer, uppgav att de hade utsatts för ett främlingsfientligt hatbrott år 2012. Det är en något högre andel än året innan, då 1,2 procent av befolkningen uppgav utsatthet. Det är dock inte den högsta andelen sedan mätningarna i NTU infördes. Skillnaderna bör dock tolkas med försiktighet eftersom de inte är statistiskt säkerställda.

En person kan uppges att den blivit utsatt för flera händelser. Antalet brotts-händelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 184 000 år 2012.

Av dem i befolkningen som hade utsatts för hot uppgav 0,6 procent att det fanns ett främlingsfientligt motiv till händelsen. Motsvarande andel för trakasserier och misshandel var 0,4 respektive 0,3 procent. Av dem i befolkningen som hade utsatts för personrån angav 0,1 procent ett främlingsfientligt motiv till händelsen. Skillnaderna mellan de olika brottstyperna är dock inte statistiskt säkerställda och bör tolkas med försiktighet. Jämfört över tid kan dock noteras att brottsstrukturen i princip varit oförändrad sedan 2006.

Tabell 4.1. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott åren 2006–2012 samt skattat antal utsatta personer och skattat antal händelser år 2012, enligt NTU 2007–2013.

	Andel utsatta i procent							Skattat antal utsatta år 2012	Skattat antal händelser år 2012
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Främlingsfientliga hatbrott (n = 125) ¹	1,6	1,5	1,4	1,5	1,1	1,2	1,4	106 000	184 000
<i>därav personrån (n = 10)¹</i>	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	7 000	8 000
<i>därav misshandel (n = 31)¹</i>	0,3	0,4	0,3	0,3	0,1	0,3	0,3	25 000	58 000
<i>därav hot (n = 55)¹</i>	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	46 000	99 000
<i>därav trakasserier (n = 29)¹</i>	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	28 000	...
Homofobiska hatbrott (n = 20) ¹	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	16 000	25 000
Antireligiösa hatbrott (n = 26) ¹	0,4	0,3	25 000	43 000

¹ Antal observationer (n) avser endast NTU 2013, det vill säga utsatthet under år 2012.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig.

Sammantaget uppgav 0,2 procent i befolkningen (16–79 år), vilket uppskattningsvis motsvarar 16 000 personer, att de utsattes för hatbrott med ett homofobiskt motiv under 2012. Andelsmässigt ligger det på en liknande nivå jämfört med samtliga föregående år, då nivån legat mellan 0,2 och 0,3 procent. Skillnaderna är dock inte statistiskt säkerställda. Antalet händelser med homofobiska motiv år 2012 uppskattas till 25 000 brottsändelser.

För andra året redovisas även uppgifter om utsatthet för antireligiösa hatbrott. Sammantaget uppgav 0,3 procent i befolkningen (16–79 år), vilket uppskattningsvis motsvarar 25 000 personer, att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv under år 2012. Detta är på ungefär samma nivå som föregående år, då 0,4 procent i befolkningen uppgav att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv. Det skattade antalet händelser uppgick till 43 000.

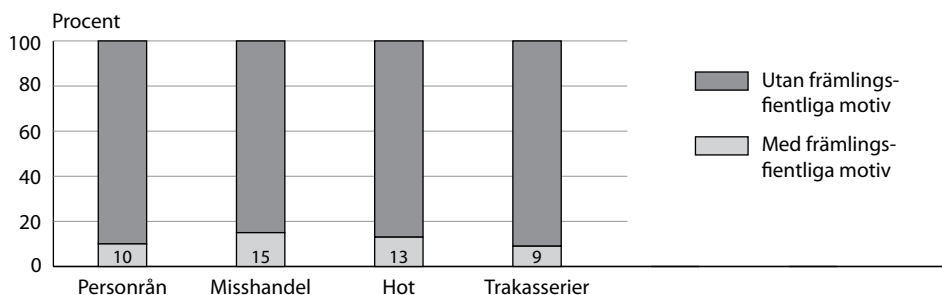
Resultaten kan jämföras med att sammanlagt 9 procent av befolkningen uppgav att de hade utsatts för personrån, misshandel, hot och trakasserier under 2012 oavsett motiv bakom brottet, vilket motsvarar cirka 650 000 personer.

Utsatthet för brott med främlingsfientliga motiv i relation till befolkningen totalt

Antalet brottsändelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 184 000 under år 2012. Misshandel är den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgett att motivet var främlingsfientligt (figur 4A). I 15 procent av samtliga rapporterade fall av misshandel i NTU 2013 uppgavs att det fanns ett främlingsfientligt motiv. Motsvarande andel vid utsatthet för hot var 13 procent och vid personrån och trakasserier 10 respektive 9 procent.

Fördelningen har förändrats sedan föregående undersökning, då personrån var den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgav att motivet var främlingsfientligt, följt av hot och misshandel.

Figur 4A Andel självrapporterade brottsändelser med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2012.

De flesta hatbrott anmäls inte

Av de främlingsfientliga hatbrotten som skedde 2012 uppgavs 32 procent vara polisanmälda (tabell 4.2), vilket är en minskning jämfört med 2011. Det är dock fortfarande en högre andel jämfört med åren 2008–2010, även om skillnaden inte är statistiskt säkerställd. Sett till de olika brotstyperna var person-

Tabell 4.2. Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2008–2012, enligt NTU 2009–2013.

	Andel polisanmälda händelser i procent					Skattat antal händelser				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Främlingsfientliga hatbrott	31	23	27	37	32	182 000	211 000	127 000	151 000	184 000
<i>därav personrån</i>	50	27	49	38	59	9 000	11 000	10 000	17 000	8 000
<i>därav misshandel</i>	23	33	36	42	38	34 000	41 000	18 000	36 000	58 000
<i>därav hot</i>	28	23	27	39	22	109 000	127 000	69 000	79 000	99 000
<i>därav trakasserier</i>	36	14	14	23	43	32 000	32 000	29 000	21 000	...
Homofobiska hatbrott	33	17	40	21	55	30 000	36 000	31 000	21 000	25 000
Antireligiösa hatbrott	28	52	50 000	43 000

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig

rån den brottstyp som uppgavs vara anmäld i störst utsträckning (59 procent), medan hot uppgavs vara anmält i lägst utsträckning (22 procent).

Vidare uppgavs 55 procent av de homofobiska hatbroten vara polisanmälda, vilket är den högsta andelen sedan undersökningen startade år 2006. Anmälningens benägenhet har varierat kraftigt mellan åren och låg på mellan 17 och 40 procent mellan 2008 och 2011. Det är dock viktigt att beakta att antalet personer som svarat på frågor om utsatthet för homofobiska brott i NTU är mycket få, varför stora procentuella skillnader inte är ovanliga, och förändringarna får tolkas med stor försiktighet. Det kan i sammanhanget nämnas att studier på 1990-talet visade att anmälningens benägenhet bland dem som utsattes för homofobiska hatbrott var låg och att runt 25–30 procent av broten i de studierna hade anmälts.⁶⁸

Av resultaten i NTU 2013 framgår också att 52 procent av de antireligiösa hatbroten år 2012 hade polisanmälts. Motsvarande siffra föregående år var 28 procent. Liksom vid utsatthet för homofobiska hatbrott bygger dock resultaten på mycket få observationer, och statistiken bör därmed tolkas med försiktighet.

Jämfört med anmälningens benägenhet totalt sett i befolkningen, som var 28 procent för de fyra brottstyperna år 2012, var anmälningens benägenhet större vid samtliga tre typer av hatbrott. Sett över de senaste fem åren har detta varierat, anmälningens benägenhet vid utsatthet såväl för homofobiska, antireligiösa som främlingsfientliga hatbrott har både varit högre och lägre än anmälningens benägenhet i befolkningen totalt sett för de fyra brottstyperna. Med tanke på att bortfallet är större bland dem som kan antas att i större utsträckning vara utsatta för hatbrott och att anmälningens benägenhet bland dem i bortfallet rimligen är lägre än bland dem som deltar i undersökningen bör denna jämförelse emellertid göras med försiktighet.

Oavsett detta visar resultaten i NTU 2013 att en stor del av de främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbroten inte polisanmäls.

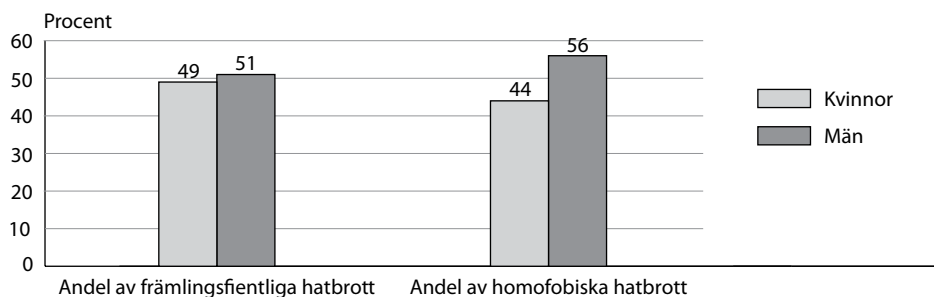
⁶⁸ Tiby (1999, s. 207).

Könsfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2011–2013

Utsattheten för främlingsfientliga hatbrott är relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Av de främlingsfientliga hatbroten i NTU 2011–2013 var den utsatta en kvinna i 49 procent av fallen och en man i 51 procent av fallen. Det är samma fördelning som i NTU 2009–2011 men skiljer sig från NTU 2008–2010 och 2010–2012 då fördelningen var 43 procent kvinnor och 57 procent män.⁶⁹

Något fler män än kvinnor uppger dock att de utsatts för homofobiska hatbrott i NTU 2011–2013, 56 procent jämfört med 44 procent. Denna nivå är i princip oförändrad sedan föregående år, då resultaten från NTU 2010–2012 visade att 54 procent av dem som utsatts för homofobiska hatbrott var män medan 46 procent var kvinnor. Att män är mer utsatta än kvinnor har alltså även noterats tidigare.

Figur 4B De utsattas kön vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2010–2012, enligt NTU 2011–2013.

För konfidensintervall, se tabell B2.2.

Åldersfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2011–2013

När åldern vid utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott enligt NTU 2011–2013 studeras framkommer att de yngre åldersgrupperna är mer utsatta än de äldre.

Sett till utsatthet för främlingsfientliga hatbrott var den utsatta i 39 procent av fallen 25–44 år och i 34 procent av fallen 16–24 år. Det innebär att den utsatta i 73 procent av fallen var under 45 år. I figur 4C framgår att 5 procent av de främlingsfientliga hatbroten riktade sig mot personer i åldrarna 65–79 år.

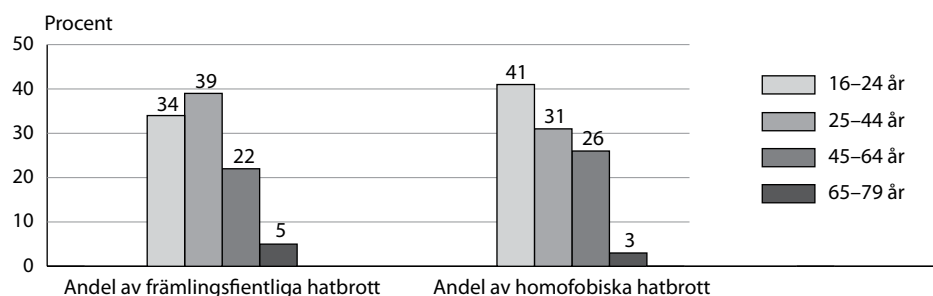
Avseende homofobiska hatbrott var de flesta utsatta i åldern 16–24 år (41 procent) medan 31 procent av de utsatta var i åldern 25–44 år. Det innebär att 72 procent av dem som utsattes för homofobiska hatbrott var under 45 år. I 3 procent av fallen var den utsatta i åldern 65–79 år.

Över tid har det inte skett några större förändringar i åldersfördelning mellan dem som uppgivit att de blivit utsatta för hatbrott.⁷⁰

⁶⁹ Observera dock att ett fel smög sig in i underlaget till 2012 års figur. Korrigerad figur för 2012 finns i Bilaga 3.

⁷⁰ Observera dock att ett fel smög sig in i underlaget till 2012 års figur. Korrigerad figur för 2012 finns i Bilaga 3.

Figur 4C De utsattas ålder vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2010–2012, enligt NTU 2010–2013.

För konfidensintervall, se tabell B2.3.

Politikernas trygghetsundersökning (PTU)

I årets rapport beskrivs för första gången utsatthet för hatbrott bland Sveriges förtroendevalda politiker på kommunal-, landstings- och riksdagsnivå, baserat på uppgifter från *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU).

För en detaljerad beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten (Brå 2014:9) och den tillhörande tekniska rapporten (2014:16). En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan, samt i den tekniska rapporten.⁷¹

Kort om undersökningen

Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är en självrapporteringsundersökning där samtliga ordinarie ledamöter i kommun-, landstings- och regionfullmäktige samt riksdag tillfrågas via webb- eller postenkät om sin utsatthet i rollen som förtroendevald.⁷² Det övergripande syftet med PTU är att mäta omfattning, utveckling och konsekvenser av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda samt att fungera som kunskapsunderlag vid utarbetande av insatser för att förhindra eller begränsa utsattheten.⁷³

Vid den senaste datainsamlingen tillkom en fråga om utsatthet för hatbrott. I enkäten är frågan placerad så att respondenterna redan har svarat jakande på att de utsatts för hot, våld eller trakasserier i sin roll som politiker. Frågan är formulerad på följande sätt:

Upplever du att någon av de händelser du utsatts för som politiskt förtroendevald under föregående år kan ha att göra med förövarns/ förövarnas uppfattning om din eller din roll som representant i frågor som rör ...

... Hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund

... Religionstillhörighet

⁷¹ Brå (2014c).

⁷² Av 13 757 tillfrågade förtroendevalda inkom svar från 8 889. I tabell 1 i PTU 2013 anges 8 894 svarande, men fem enkäter togs bort på grund av att de var felaktigt ifyllda. (Brå 2014d, s. 15).

⁷³ Brå (2014d, s. 6).

... *Sexuell läggning*

... *Könsöverskridande identitet.*

Flera svarsalternativ är möjliga. I de fall flera motiv har angetts går det dock inte att utläsa om motiven avser samma händelse eller olika händelser under året. Med anledning av den generellt ställda frågan är det dessutom inte möjligt att urskilja vilken typ av händelser utsattheten avser.

Politiker kan utsättas för hatbrott för att de anses representera vissa grupper i samhället

Som beskrevs i metodavsnittet innebär lydelsen i straffskärpningsregeln, vilket återges i Brås definition av hatbrott, att den som utsätts för hatbrott inte nödvändigtvis behöver ha de egenskaper som gärningspersonen visar missaktning eller hat för. Även personer som gärningspersonen anser *representera* människor av ett visst etniskt ursprung eller viss trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck kan utsättas för hatbrott.

Förtroendevalda politiker kan därför utsättas för hatbrott i sin roll som politiker dels med anledning av de egenskaper de själva har, dels med anledning av de frågor de engagerar sig i. Det går inte utifrån den här undersökningen att se vilken av aspekterna som legat till grund för utsattheten.

Det är viktigt att framhålla att PTU avser att undersöka utsatthet hos landets förtroendevalda i deras roll som just förtroendevalda, inte som privatpersoner. Avseende utsatthet för hatbrott går det inte att utesluta en viss gråzon där emellan, något som frågans placering i enkäten har försökt förebygga. Först har frågor ställts om utsatthet i rollen som förtroendevald, därefter har frågan ställts om någon av de händelser respondenten redan har nämnt kan ha ett hatbrottsmotiv.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt PTU 2013 avser utsatthet under föregående kalenderår, det vill säga 2012, medan statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgörs av anmälningar från 2013.

Till skillnad från NTU ställs inte frågan om hatbrott som en uppföljningsfråga för utsatthet av en särskild brottstyp. Vi vet därför inte hur utsattheten för hatbrott enligt PTU fördelar sig på olika brottstyper, det vill säga hot, våld och trakasserier.

I en frågeundersökning av det här slaget är det de tillfrågades egna upplevelser, tolkningar och bedömningar som avgör om en händelse klassas som ett hatbrott och på grund av vilket motiv. Ett känt problem med självrapporteringsundersökningar som PTU är att de som tillfrågas kan känna en förväntan att svara i viss riktning, exempelvis genom att ange fler motivgrunder än vad de kanske egentligen minns från föregående år. Det är något man bör tänka på vid läsning av resultaten.

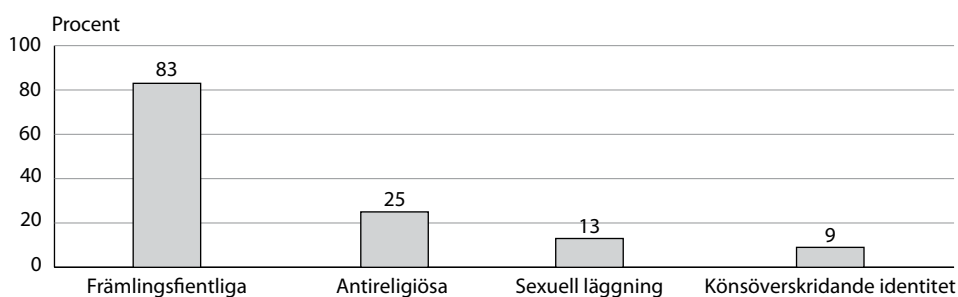
Storleksskillnader mellan de olika partierna, svarsfrekvensen inom varje parti, åldersfördelning samt fördelningen kvinnor och män bland de förtroendevalda påverkar fördelningar i statistiken. I redovisningen har hänsyn i möjligaste

mån tagits till dessa aspekter, men det är något som bör hållas i åtanke vid läsningen.

Under 2012 utsattes 2,5 procent av de förtroendevalda för hatbrott

Av samtliga förtroendevalda som svarade på enkäten i PTU 2013 uppgav 2,5 procent att de utsatts för ett hatbrott i sin roll som förtroendevald politiker under 2012. Av de drygt 1 720 förtroendevalda som, oavsett motiv, under 2012 utsattes för hot, våld eller trakasserier uppgav 13 procent (knappt 220 personer) att de bedömde att åtminstone en av händelserna kunde ha ett hatbrottsmotiv.

Figur 4D Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på hatbrottsmotiv, flera svarsalternativ möjliga, PTU 2013.

Bland de förtroendevalda var det vanligast att utsättas för ett främlingsfientligt motiv (83 procent) följt av ett antireligiöst (25 procent). Sexuell läggning angavs som motiv av 13 procent av de hatbrottsutsatta politikerna och könsoverskridande identitet eller uttryck av 9 procent.

Större utsatthet på riksnivå än på lokal nivå

Sverige har 290 kommuner, 21 län (landsting) och en riksdag. En förtroendevald kan vara verksam inom flera politiska församlingar, men majoriteten av de förtroendevalda återfinns i kommunfullmäktige.

Som syns i tabell 4.3 var de flesta politiker som utsattes för hatbrott 2012 verksamma på kommunnivå. Sett till risken inom varje församling att utsättas för hatbrott var risken dock högre för dem som var verksamma i riksdagen. Policyfrågor med hela rikets befolkning som målgrupp samt större offentlighet bidrar troligen till större utsatthet hos riksdagsledamöterna.

Tabell 4.3 Antal och andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på politisk församling, PTU 2013.

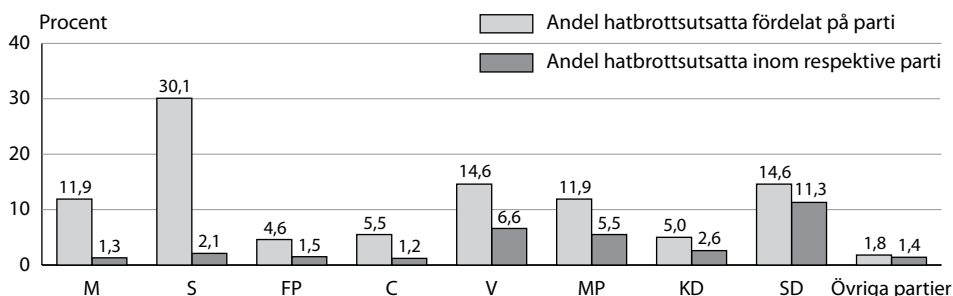
	Kommun	Landsting	Riksdag	Totalt
Antal förtroendevalda utsatta för hatbrott	187	42	29	219
Andel förtroendevalda utsatta för hatbrott	2,3 %	2,6 %	14,3 %	2,5 %

En förtroendevald kan vara med i flera politiska församlingar.

Flest socialdemokrater som utsattes, men sverigedemokrater var mest utsatta

Av de förtroendevalda som angav att de under 2012 utsattes för ett hatbrott i sin roll som politiker kom den största andelen från Socialdemokraterna (30,1 procent) följt av Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna (14,6 procent vardera) samt Moderaterna och Miljöpartiet (11,9 procent vardera). Denna fördelning påverkas dock av antalet deltagare i undersökningen från respektive parti, där exempelvis drygt 3 200 förtroendevalda som svarade på enkäten kom från Socialdemokraterna medan antalet respondenter från Vänsterpartiet var strax under 500.⁷⁴

Figur 4E Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på parti samt inom respektive parti, PTU 2013.

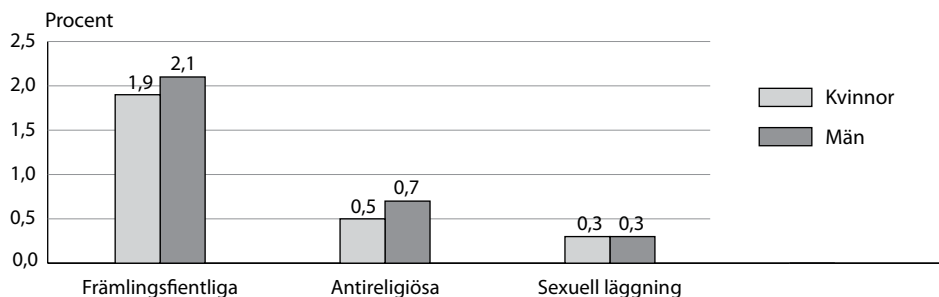

Sett till andelen hatbrottsutsatta inom varje parti framkommer att 11,3 procent av de förtroendevalda från Sverigedemokraterna som deltog i undersökningen uppgav att de utsatts för ett hatbrott i sin roll som politiker under 2012. Inom Vänsterpartiet uppgav 6,6 procent att de utsatts för ett hatbrott medan motsvarande andel för Miljöpartiet var 5,5 procent. Som en jämförelse, sett till utsattheten inom respektive parti, uppgav 2,1 procent av Socialdemokraterna att de utsatts för ett hatbrott i sin roll som förtroendevald.

Manliga politiker något mer utsatta än kvinnliga

Både avseende hatbrott med främlingsfientliga motiv och med antireligiösa motiv var det något fler manliga än kvinnliga förtroendevalda som uppgav att

Figur 4F Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, andel utsatta inom varje kön fördelat på motiv, PTU 2013

På grund av låga tal ingår inte motivet könsöverskridande identitet eller uttryck.

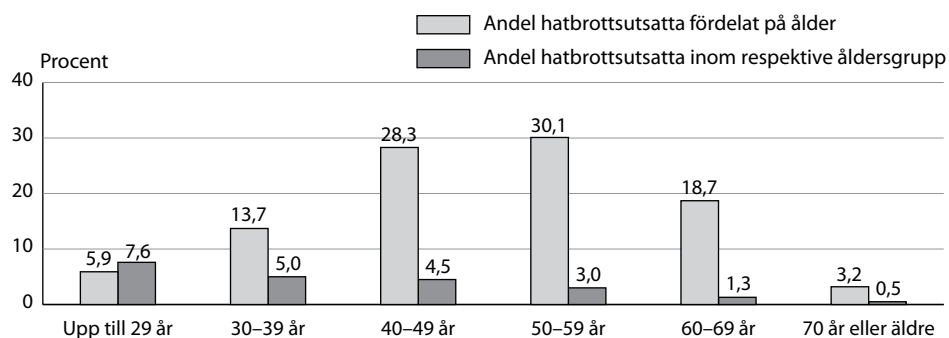
⁷⁴ Se tabell 2 i PTU 2013 för antalet respondenter från varje parti (Brå 2014d, s. 22).

de utsattes för detta under 2012. Skillnaden var 0,2 procentenheter för respektive motivkategori. Män och kvinnor uppgav i lika stor utsträckning att de i sin roll som politiker utsatts för hatbrott på grund av sexuell läggning.

Större utsatthet bland yngre politiker

Av de förtroendevalda som angav att de under 2012 utsattes för ett hatbrott i sin roll som förtroendevald var 30,1 procent i åldern 50–59 år medan 28,3 procent var i åldern 40–49 år. Sett till utsattheten inom varje åldersgrupp var utsattheten däremot störst för politiker under 29 år (7,6 procent) följt av gruppen 30–39 år (5,0 procent).

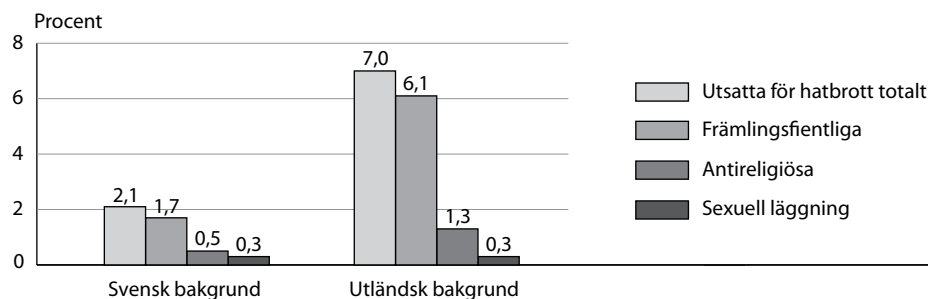
Figur 4G Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, fördelat på ålder samt andel hatbrottsutsatta inom respektive åldersgrupp, PTU 2013.

Politiker med utländsk bakgrund mer utsatta

Utsattheten för hatbrott i sin roll som förtroendevald var markant högre för politiker med utländsk bakgrund (7,0 procent) jämfört med dem med svensk bakgrund (2,1 procent).⁷⁵

Figur 4H De utsattas etniska bakgrund vid utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, andel utsatta inom respektive bakgrund, flera motiv möjliga, PTU 2013.

På grund av låga tal ingår inte motivet könsöverskridande identitet eller uttryck.

Den större utsattheten för politiker med utländsk bakgrund gäller både för främlingsfientliga och antireligiösa motiv. Däremot var utsattheten lika stor oavsett bakgrund då motivet rörde sexuell läggning.

⁷⁵ Med svensk bakgrund avses personer födda i Sverige med minst en inrikes född förälder. Med utländsk bakgrund avses utrikes födda och personer födda i Sverige med båda föräldrarna utrikes födda.

5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis knappt 5 510 hatbrottsanmälningar, vilket är i nivå med 2012, men en minskning med 5 procent jämfört med 2009.
- Liksom tidigare år var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast bland anmälningarna (73 procent).
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (43 procent), följt av våldsbrott (15 procent) och ärekränkning (14 procent).
- Allmän plats, hem, arbetsplatser och internet var i nämnd ordning de vanligaste brottsplatserna bland hatbrottsanmälningarna 2013.
- I en majoritet av anmälningarna (59 procent) var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- Av de identifierade hatbrottsanmälningarna från 2012 hade 3 procent personuppklärats den 31 mars 2014 medan 64 procent av fallen hade avslutats av andra skäl.

I detta kapitel redogörs för anmälningar från 2013 som har bedömts innehålla ett hatbrottsmotiv. Redovisningen avser samtliga motiv. För beskrivningar av ett specifikt motiv hänvisas till respektive kapitel.

Redovisningen sker efter huvudbrott i anmälningarna, vilket innebär att då flera brott tas upp i samma anmälan redovisas det brott med hatbrottsmotiv som har strängast straffskala.⁷⁶

Främlingsfientlighet/rasism vanligaste motivet i anmälningarna

Det främlingsfientliga/rasistiska motivet svarade för 73 procent av de identifierade hatbrottsanmälningarna 2013 och är i likhet med tidigare år den största kategorin. I 11 procent av anmälningarna identifierades sexuell läggning som motiv. Islamofobiska⁷⁷ samt kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott stod för 6 procent vardera och antisemitiska hatbrott stod för 4 procent av anmälningarna. Det transfobiska motivet var mindre vanligt och svarade för 1 procent av anmälningarna.

⁷⁶ Exempel: Adam anmäler misshandel, olaga hot och ärekränkning. Misshandeln hade ett annat motiv (låt oss säga att Adam tagit tag i någons cykel och fått smällar på handen för att släppa). Däremot görs bedömningen att det finns rasistiska motiv bakom de två andra brotten. Olaga hot har strängast straffskala och blir då huvudbrottet som redovisas i hatbrottsstatistiken.

⁷⁷ Notera att islamofobi och andra begrepp i detta kapitel med suffixet -fobi inte är fobier i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

Tabell 5.1 Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2009–2013.

Motiv	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	4 116	71	3 786	74	3 936	72	3 979	72	3 999	73	1	-3
Afrofobiska ²	780	13	818	16	803	15	940	17	980	18	4	26
Antiromska ³	163	3	145	3	184	3	215	4	233	4	8	43
<i>Mellan minoriteter</i>	<i>808</i>	<i>14</i>	<i>476</i>	<i>9</i>	<i>551</i>	<i>10</i>	<i>454</i>	<i>8</i>	<i>564</i>	<i>10</i>	<i>24</i>	<i>-30</i>
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	<i>144</i>	<i>2</i>	<i>130</i>	<i>3</i>	<i>128</i>	<i>2</i>	<i>126</i>	<i>2</i>	<i>116</i>	<i>2</i>	<i>-8</i>	<i>-19</i>
Antisemitiska	250	4	161	3	194	4	221	4	193	4	-13	-23
Islamofobiska	194	3	272	5	278	5	306	6	327	6	7	69
Kristofobiska och andra antireligiösa	147	3	119	2	179	3	258	5	321	6	24	118
Kristofobiska	134	2	97	2	162	3	200	4	191	3	-5	43
Sexuell läggning⁴	1 060	18	770	15	854	16	713	13	625	11	-12	-41
Homofobiska	1 039	18	749	15	839	15	694	13	613	11	-12	-41
Transfobiska	30	1	31	1	52	1	41	1	45	1	10	50
Summa	5 797	100	5 139	100	5 493	100	5 518	100	5 508	100	0	-5

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

² Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

³ Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

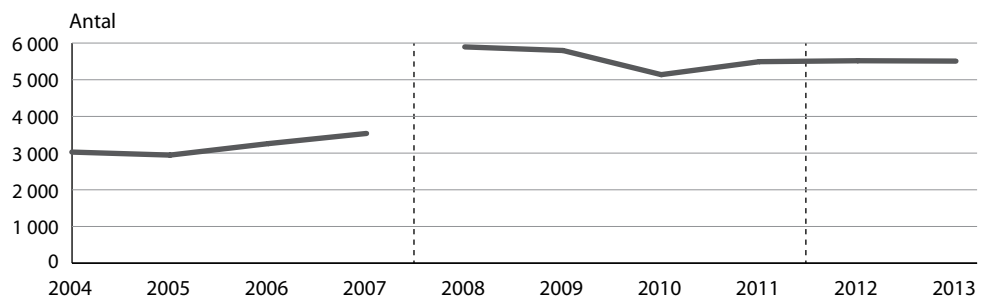
⁴ Homosexualitet, bisexualitet, heterosexuallitet.

Att de olika motiven svarar för olika stora andelar i statistiken innebär att beskrivningar i det här kapitlet av innehållet i anmälningarna (tillvägagångsätt, brottsplats, relation och uppkläring) påverkas av denna fördelning. Motiv med fler anmälningar (exempelvis främlingsfientliga) sätter alltså större prägel på exempelvis fördelningen av brottsplatser än motiv med färre anmälningar (exempelvis antisemitiska).

Nivå och utveckling

Under 2013 uppskattades knappt 5 510 anmälningar innehålla ett hatbrottsmotiv. Antalet identifierade hatbrottsanmälningar var därmed på samma nivå som 2012 och uppskattningsvis 5 procent färre än 2009.

Figur 5A Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2004–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som har genomförts. Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på en urvalsundersökning.

Figur 5A illustrerar utvecklingen de senaste tio åren. Mellan 2004 och 2008 ökade antalet identifierade anmälningar från knappt 3 030 till knappt 5 900. År 2009 bröts den uppåtgående trenden, då knappt 5 800 anmälningar identifierades, för att därefter fortsätta minska till 2013 års knappt 5 510 anmälningar.

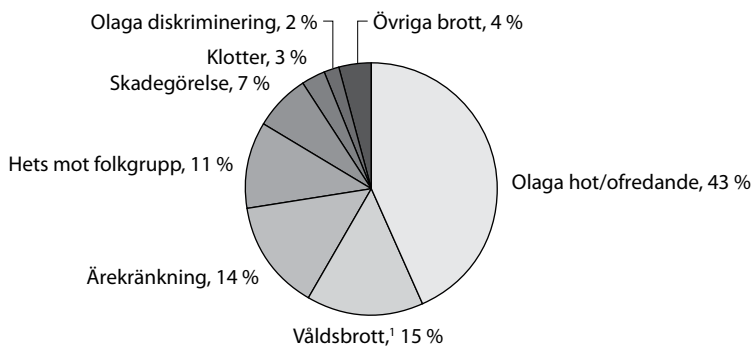
Det är dock inte helt enkelt att jämföra antalet hatbrottsanmälningar över tid. Inför 2008 tillkom nya motiv och en definitionsförändring genomfördes, vilket innebar en stor förändring i antalet identifierade hatbrottsanmälningar. Inför 2012 genomfördes en metodförändring varigenom den tidigare totalundersökningen blev en urvalsundersökning. Brå bedömer att metodförändringen inte har påverkat nivåerna, men däremot behöver hänsyn tas till den statistiska osäkerheten i de uppskattade siffrorna (konfidensintervall) när jämförelser görs över tid.⁷⁸

Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande är den vanligast förekommande brottstypen

Den enskilt vanligast förekommande typen av huvudbrott i hatbrottsanmälningarna 2013 var olaga hot och ofredande, som svarade för 43 procent. Därefter följer våldsbrott (15 procent) och ärekränkning (14 procent). Hets mot folkgrupp och olaga diskriminering låg bakom 11 respektive 2 procent av anmälningarna.

Figur 5B Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2013 (5 508 anmälningar).

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

Fördelningen av de olika brottstyperna skiljer sig detta redovisningsår åt mellan hatbrottsmotiven. Olaga hot och ofredande var emellertid den vanligaste brottstypen vid alla motiv, utom vid de antisemitiska och kristofobiska. Den vanligaste brottstypen för det antisemitiska motivet var i stället hets mot folkgrupp, vilket kan förklaras av att flera fall av klotter rubricerades som hets mot folkgrupp. Vanligast vid det kristofobiska motivet var skadegörelse/klotter på kyrkor och församlingshem.

⁷⁸ För en utförligare beskrivning av statistikens jämförbarhet över tid, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2014c). För mer information om statistisk osäkerhet och konfidensintervall, se bilaga 2.

Vid en jämförelse mellan motiven kan noteras att andelen våldsbrott var högre för det afrofobiska motivet, medan andelen ärekränkning var högre både vid det afrofobiska motivet och då motivet var kopplat till sexuell läggning. Hets mot folkgrupp var vanligare för det redan nämnda antisemitiska men även för det islamofobiska motivet, medan olaga diskriminering var vanligare vid det antiromska motivet.

Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp jämfört med kriminalstatistiken

Generellt sett utgör de anmälda brotten i hatbrottsstatistiken en mycket liten andel av samtliga anmälda brott i den officiella kriminalstatistiken.⁷⁹ Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp skiljer sig emellertid från övriga brotts typer genom att de grundar sig på specifika lagrum som reglerar kränkningar på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.⁸⁰ År 2013 uppskattades majoriteten (70–80 procent) av dessa anmälda brott även ha identifierats som hatbrott.⁸¹

Att hatbrottsstatistiken och den officiella kriminalstatistiken inte helt stämmer överens har flera förklaringar. Exempelvis läses hatbrottsanmälningarna igenom och bedöms manuellt, medan den officiella kriminalstatistiken bygger på elektronisk data. Det innebär att felregistreringar, till exempel där diskriminering skett av funktionshindre,⁸² kan sorteras bort i hatbrottsstatistiken men inte i kriminalstatistiken. Vissa fall som utgör hets mot folkgrupp i den officiella kriminalstatistiken bedöms dessutom som ”övriga högerbrott” i kontexten för den här rapporten och ingår därför inte.⁸³

Diskriminering kan hanteras både straffrättsligt och civilrättsligt

Förutom ett straffrättsligt skydd mot vissa former av diskriminering genom brottsbalkens *olaga diskriminering*⁸⁴ finns ett bredare civilrättsligt skydd mot diskriminering i diskrimineringslagen.⁸⁵ Det kan vara svårt att bevisa olaga diskriminering straffrättsligt på grund av de höga beviskraven samt att det åligger åklagaren att bevisa den åtalades uppsåt och skuld. En civilrättslig process har dels lägre beviskrav, dels råder så kallad omvänd bevisbörda, vilket innebär att om den utsatta hävdar att den blivit diskriminerad och kan styrka detta åligger det den andra parten att visa om så inte var fallet. I en straffrättslig process kan den åtalade dömas till böter eller fängelse, medan en civilrättslig process kan leda till att den som har diskriminerat åläggs att betala skadestånd till den som har blivit diskriminerad.

⁷⁹ År 2013 anmäldes ungefär 1,4 miljoner brott.

⁸⁰ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering). För mer information, se Brå (2001).

⁸¹ Den officiella statistiken räknar enheten antal brott, medan hatbrottsstatistiken räknar enheten huvudbrott i brottsanmälningarna. För att få en korrekt jämförelse mellan statistikprodukterna vägs därför även bedömda bibrott in i hatbrotten.

⁸² Funktionshinder ingår inte som grund i brottet olaga diskriminering, däremot som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

⁸³ ”Övriga högerbrott” är en kategori som förekom i Säpos hatbrottsstatistik och avser anmälda händelser med högerextrema inslag men som saknar koppling till ett visst hatbrottsmotiv enligt Brås definition. Se mer i kapitel 12.

⁸⁴ BrB 16:9. Könsöverskridande identitet eller uttryck ingår exempelvis inte.

⁸⁵ Diskrimineringslag (2008:567). Könsöverskridande identitet eller uttryck ingår, liksom ett antal ytterligare diskrimineringsgrunder.

För det transfobiska motivet är den här uppdelningen avgörande eftersom könsöverskridande identitet eller uttryck inte omfattas av det straffrättsliga skyddet men däremot av det civilrättsliga.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hatbrott riktas ofta direkt mot den utsatta, men utan fysisk kontakt

Det vanligaste tillvägagångssättet för samtliga hatbrottsmotiv 2013, med undantag för de kristofobiska där det vanligaste brottet var riktat mot byggnader och inte mot enskilda personer, var att gärningspersonen hotade, trakasserade eller på annat sätt ofredade den utsatta personen, men utan att fysisk kontakt uppstod (47 procent av anmälningarna). I 34 procent av fallen agerade gärningspersonen på distans, exempelvis via internet eller telefon/sms. I knappt vart femte anmält hatbrott hade gärningspersonen gått till fysiskt angrepp mot den utsatta.

Tabell 5.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2013.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	1 073	19
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 585	47
Distans	1 849	34
Allmänt klotter	239	4
Internet	598	11
Media	18	0
Postbrev	134	2
Telefon/sms	485	9
Övrigt	375	7
Summa	5 508	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

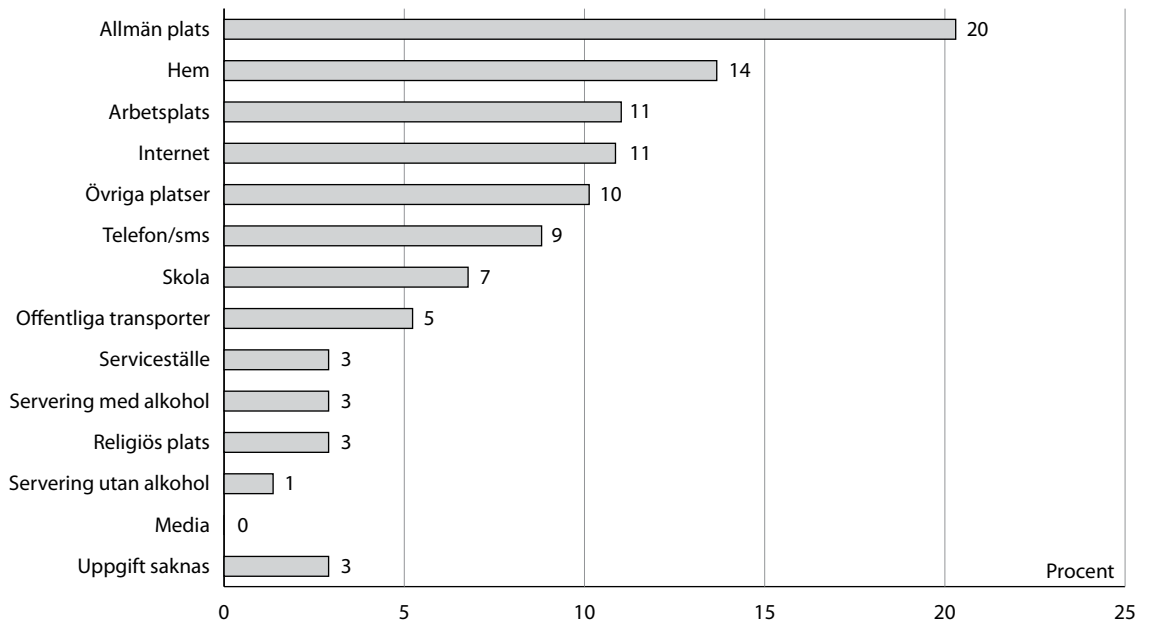
Plats

Hatbrott begås på vardagsnära platser

I polisanmälningarna kan utläsas att hatbrott sker på olika platser där människor vistas i sin vardag. Den vanligaste brottsplatsen 2013 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (20 procent). Den utsattas egna hem var brottsplats i 14 procent av anmälningarna medan den utsattas arbetsplats samt internet svarade för 11 procent vardera.

Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut jämfört med tidigare år. Noterbart är att redovisningen från och med i år innehåller två nya kategorier, vilka har brutits ut från kategorin övriga platser. Den ena kategorin är serviceställe, som avser butiker, bensinstationer, shoppingcenter och serviceinrättningar såsom kemtvätt, frisersalong och liknande. Den andra kategorin är servering utan alkohol, som avser snabbmatsrestauranger, caféer och liknande serveringar där alkohol typiskt sett inte brukar serveras.

Figur 5C Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2013.

En jämförelse mellan motiven visar att vissa brottsplatser var mer vanligt förekommande vid vissa motiv än andra. Exempelvis var arbetsplatser vanligare vid det afrofbiska motivet, internet var vanligare vid det antisemitiska motivet eller då motivet rörde sexuell läggning, medan serviceställe och kategorin övriga platser (i år kopplat till flertalet anmälningar rörande ett dataregister) var vanligare vid det antiromska motivet. En mer utförlig beskrivning av utmärkande brottsplatser för varje motiv ges i respektive kapitel.

Relation

Obekant gärningsperson vanligast

I 59 procent av samtliga hatbrottsanmälningar år 2013 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. Förutom helt okända gärningspersoner ingår även servicepersoner, till exempel butikspersonal eller polis/väktare, och kunder/klienter. I 29 procent av fallen var gärningspersonen en *ytligt bekant*, vilket innefattar en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta personen till namn eller utseende känd person eller grupp. I 7 procent av anmälningarna år 2013 var gärningspersonen en närstående, exempelvis en släkting, vän eller före detta partner.

Vid en jämförelse mellan motiven framkom att det var vanligare att utsättas för hatbrott av en *närstående* då motivet rörde sexuell läggning och vid kategorin andra antireligiösa hatbrott.

Tabell 5.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

Relation	Antal	%
Närstående	380	7
<i>Gift/partner/sambo</i>	20	0
<i>Före detta partner</i>	138	3
<i>Släkt</i>	114	2
<i>Vänner/bekanta</i>	108	2
Ytligt bekant	1 588	29
<i>Granne</i>	546	10
<i>Kollega</i>	85	2
<i>Känd person/grupp</i>	730	13
<i>Skolkamrat</i>	227	4
Obekant	3 272	59
<i>Kund/klient</i>	434	8
<i>Serviceperson</i>	550	10
<i>Okänd person</i>	2 288	42
Uppgift saknas	268	5
Summa	5 508	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Uppklarade hatbrott

Hatbrottsstatistikens redovisning av uppklarade brott utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2012. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 mars 2014. Anledningen till att anmälningarna från 2012 följdes upp fram till slutet av mars 2014 är att utredningarna inte alltid klaras upp samma år som de anmäls. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

Lite om begreppen personuppklarat, tekniskt uppklarat och ouppklarat

Begreppet uppklarat innebär att ärendet, det vill säga brottsutredningen, har fått ett avslut. Ärendet betraktas som *personuppklarat* när en person har bundits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklarat även om den åtalade senare frikänns vid en rättegång.

Ärendet anses *tekniskt uppklarat* när utredningen har avslutats av en annan anledning än att en person har bundits till brottet. I vardagstal brukar man säga att utredningen har lagts ned. Exempelvis kan polis och åklagare efter utredning ha gjort bedömningen att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott,⁸⁶ eller så var den misstänkta under 15 år och därmed inte straffmyndig,⁸⁷ eller så var det eventuellt ett brott men det finns inga bevis att styrka det med,⁸⁸ och därmed kan man inte gå vidare med utredningen. Ytterligare ett skäl till att lägga ned utredningen kan vara att det förvisso

⁸⁶ En rispa på en bil var inte skadegörelse utan orsakades av en påkörd grävling.

⁸⁷ En tioåring tog en sten och rispade på bilen.

⁸⁸ Rispan uppstod under natten och det finns varken vittnen eller teknisk bevisning.

finns en misstänkt person men att personen förekommer även i andra brottsutredningar och att de ärendena gäller grövre brott. Polis och åklagare har då vissa möjligheter att förbise lindrigare brott och fokusera på de grövre för en effektivare rättsprocess.⁸⁹ Det kan exempelvis handla om att förbise en anmäld skadegörelse och fokusera på ett ärende med samma misstänkta gärningsperson rörande grov misshandel och rån.

De allra flesta fall av ärekränkning läggs dessutom ned på grund av att det är ett så kallat angivelsebrott,⁹⁰ vilket betyder att målsäganden själv måste ange brottet till åtal till skillnad från de flesta andra brott där åklagaren gör det. Åklagaren kan i undantagsfall ange ärekränkning till åtal ifall det är ”av särskilda skäl påkallat ur allmän synpunkt” vilket ifråga om hatbrott oftast betyder att det behöver röra sig om grövre former av ärekränkning eller upprepad utsatthet.⁹¹

Begreppet *ouppklarat* innebär att ärendet fortfarande är öppet. I kategorin ingår fall som aktivt utreds, fall med administrativa underhandsbeslut såsom byte av utredande myndighet eller återupptagande av en tidigare nedlagd utredning samt vissa beslut som innebär att ärendet för tillfället inte går att utreda men att det ändå inte har avslutats. En utvärdering som Brå gjort visar på stora gränsdragningsproblem mellan polisens beslutskoder rörande avslutade och ouppklarade ärenden.⁹²

Det kan vara värt att notera att statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv innehåller många fall till vilka det generellt sett anses svårt att koppla en gärningsperson.⁹³ Exempelvis brott begångna på internet, en okänd person ropar något i en folkmassa, upptäckt av skadegörelse eller klotter där det saknas vittnen eller andra spår, ärekränkning som är ett angivelsebrott, olaga diskriminering där utredningen ofta slutar med att ord står mot ord samt brott som trots ett möjligt hatbrottsmotiv anses lindriga i jämförelse med andra brott och där polisen kan behöva överväga kostnaden att utreda i proportion till brottet och utsikten att kunna koppla en gärningsperson till det.

Majoriteten av hatbrottsärendena får ett avslut, men få personuppklaras

Sista mars 2014 hade 67 procent av alla hatbrottsanmälningar (huvudbrottet) från 2012 klarats upp, det vill säga fått ett avslut. Av dessa *personuppklarades* 3 procent av anmälningarna, varav huvuddelen genom åtalsbeslut. Det är den lägsta personuppklaringsprocenten sedan Brå började redovisa uppklarade hatbrott 2007. Tidigare år har 6–8 procent av anmälningarna personuppklarats.

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att personuppklaringen var högre vid afrofbiska hatbrott (6 procent) och lägre vid antiromska samt kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott (1 procent).

⁸⁹ Så kallad förundersökningsbegränsning (FU-begränsning).

⁹⁰ Även kallat *målsägandebrott*.

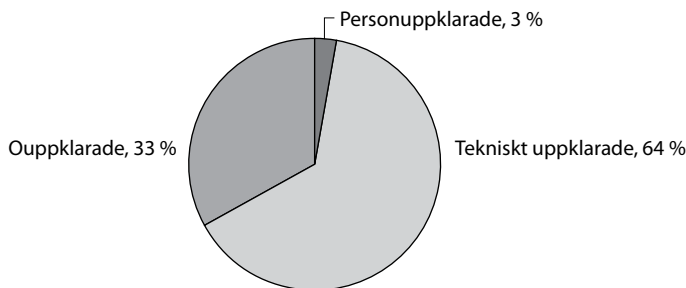
⁹¹ Holmqvist, Leijonhufvud, Träskman, Wennberg (2013, s. BrB 5:5 s. 3)

⁹² Brå (2014)

⁹³ Polisens rapporteringsplikt gör att en anmälan ska skrivas på allt som någon ur allmänheten vill anmäla. Ingen första granskning görs av det som anmäls, vilket innebär att svenska polisanmälningar fångar upp ett mycket brett spektrum av incidenter, även sådana som får betraktas som i princip omöjliga att utreda.

Av samtliga hatbrottsanmälningar från 2012 klarades 64 procent upp på *teknisk väg*, det vill säga avslutades av andra skäl än att en person bundits till brottet. En jämförelse mellan hatbrottsmotiven visar att den tekniska uppklaringen var lägre vid antisemitiska samt kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott (48 respektive 47 procent) och högre vid antiromska hatbrott (86 procent).

Figur 5D Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

Sista mars 2014 var 33 procent av anmälningarna *ouppklarade*, det vill säga hade inte avslutats. Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att andelen *ouppklarade* anmälningar var lägre vid antiromska motiv (13 procent) och högre vid kristofobiska och andra antireligiösa samt antisemitiska motiv (53 respektive 51 procent).

De senaste fem åren syns en svag tendens att färre hatbrottsanmälningar personuppklaras medan fler hatbrottsanmälningar klaras upp på teknisk väg. Det är svårt att enbart utifrån den här statistiken dra slutsatser om vad det kan bero på. Det kan dock vara värt att nämna att generellt brukar grövre brott med identifierbara gärningspersoner, såsom misshandel inför vittnen, i större grad leda till personuppklaring än lindrigare brott utan identifierbara gärningspersoner, såsom klotter utan vittnen. I hatbrottsstatistiken har antalet våldsbrott minskat mellan 2008 och 2012 medan fallen av hets mot folkgrupp och ärekränkning har ökat nästan med motsvarande antal. Hets mot folkgrupp rör ofta budskap som har klottrats på husväggar eller inlägg på internetforum. I det här fallet rör hets mot folkgrupp och ärekränkning således brott som antingen är svårutredda eller som inte lyder under allmänt åtal. Detta skifte i anmälda brott skulle således kunna påverka utredningarna och i vilken grad en person kan bindas till brottet. Men utan att även analysera polisens och åklagarnas utredningsarbete går det inte att med säkerhet dra slutsatser om orsakerna till uppklaringsprocenten. Dessutom är det för tidigt att säga om årets särskilt låga nivå är tillfällig eller inte.

6. Främlingsfientliga/ rasistiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antals-siffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polis-anmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis 4 000 anmälningar innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv, vilket är i nivå med föregående år, men uppskattningsvis 3 procent färre jämfört med 2009.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen 2013 (43 procent), följt av våldsbrott och ärekränkning (16 respektive 15 procent).
- I drygt hälften (59 procent) av anmälningarna var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- Allmän plats, hem och arbetsplatser var de vanligaste brottsplatserna år 2013.
- 3 procent av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna från år 2012 hade personupplärats 31 mars 2014. Andelen tekniskt upplärade var 66 procent.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från 2013 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt⁹⁴ motiv. Dock anmäls inte alla hatbrott, och inte alla av dem som anmäls fångas upp och identifieras som hatbrott i den här statistiken. Uppgifter om självrappporterad utsatthet för främlingsfientliga hatbrott enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) ger en bättre bild av utsattheten i samhället eftersom den har potential att fånga upp såväl anmälda som ej anmälda hatbrott. Dessa uppgifter redovisas i kapitel 4 och avser utsatthet under 2012. I kapitel 4 återfinns även politikernas självrappporterade utsatthet under 2012 enligt *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU).

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan ta sig många olika uttryck. Det kan vara fråga om skadegörelse av bilar eller mot flyktingförläggningar, ärekränkning och ofredanden eller till och med misshandel av personer på grund av deras faktiska, eller av gärningspersonen uppfattade, härkomst. Visuellt identifierbarhet, det vill säga personers utseende, är ett av de viktigaste kriterierna för en gärningsperson när det handlar om att kategorisera individer i grupper. Alla som blir utsatta för hatbrott på grund av sin etniska tillhörighet – romer, afrosvenskar, samer, personer med svensk, finsk eller turkisk bakgrund och så vidare – inkluderas i statistiken.

⁹⁴ Främlingsfientlighet betecknar en rädsla, misstro och fientlighet mot främlingar. Den riktas därför ofta mot invandrare och etniska och kulturella minoriteter. Till skillnad från rasism grundas främlingsfientlighet inte på en föreställning om olika mänskliga biologiska raser, utan om olika kulturer som inte borde samexistera. Däremot talar man i dag ofta om främlingsfientlighet och rasism som synonymer, eftersom den rasbiologiska rasismen i dag alltmer tar sitt uttryck i avstånd från kulturer som man antingen tycker är mindre värda, eller likvärdiga men oförenliga med den egna kulturen. Xenofobi är ett annat ord för främlingsfientlighet. (Migrationsverket 2014.)

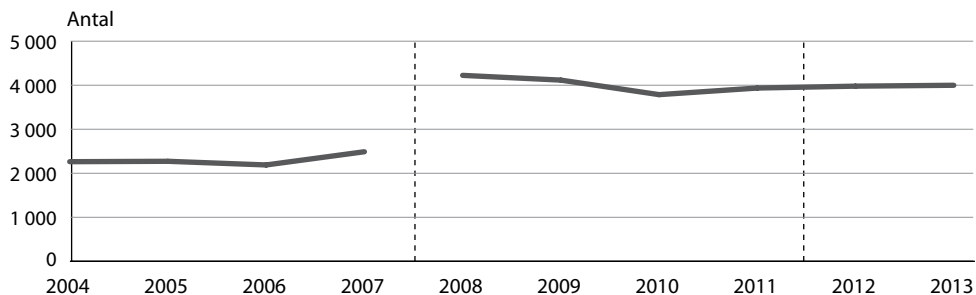
I denna rapport definieras främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, dess egendom eller institution på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, av utländsk eller svensk härkomst eller representanter för personer av utländsk eller svensk härkomst.

Nivå och utveckling

År 2013 uppgick det uppskattade antalet identifierade hatbrottsanmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv till 4 000 anmälningar. Det är i nivå med föregående år men uppskattningsvis 3 procent färre jämfört med år 2009.

Figur 6A Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2004–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Som illustreras i figur 6A ökade antalet anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv fram till år 2008, från lite mer än 2 260 anmälningar år 2004 till drygt 4 220 anmälningar år 2008. Därefter följde en nedåtgående trend till år 2010, då knappt 3 790 anmälningar identifierades, varpå antalet ökade något till knappt 3 940 anmälningar år 2011. Nivån är i dag lägre än 2008 och får sedan 2011 betraktas som relativt jämn.

Vissa metodologiska förändringar har gjorts under den senaste tioårsperioden, vilket gör att det inte är helt enkelt att jämföra antalet identifierade hatbrottsanmälningar över tid.⁹⁵ Definitionen utvidgades 2008 till att omfatta hatbrott mellan minoritetsgrupper samt mot majoritetsgruppen (tidigare ingick endast främlingsfientliga hatbrott som begicks av majoritetsgruppen mot minoritetsgrupper) samt att den utsatta även kan uppfattas vara en representant för gruppen (till exempel en politiker eller journalist). Det förklarar en stor del av ökningen av antalet identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar mellan 2007 och 2008.

⁹⁵ För en utförligare beskrivning av de metodförändringar som skett, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2014c).

Tabell 6.1 Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, inklusive delredovisning för afrofbiska och antiromska motiv, åren 2009–2013.

Motiv	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska (men ej afrofbiska och antiromska)	3 173	77	2 823	75	2 949	75	2 824	71	2 786	70	-1	-12
Afrofbiska ²	780	19	818	22	803	20	940	24	980	25	4	26
Antiromska ³	163	4	145	4	184	5	215	5	233	6	8	43
Summa	4 116	100	3 786	100	3 936	100	3 979	100	3 999	100	1	-3

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

² Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

³ Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

Överlag är det svårt att veta om förändringar i statistiken beror på faktiska förändringar i utsatthet, förändringar i anmälningsbenägenhet eller om det beror på hur och i vilken utsträckning polisen och kodaren uppmärksammat vilket hatbrottsmotiv det rör sig om i anmälningarna.

Tabell 6.1 illustrerar att antalet anmälningar med identifierade afrofbiska⁹⁶ och antiromska motiv har ökat de senaste fem åren, medan antalet identifierade anmälningar om hatbrott med allmänt främlingsfientliga motiv i stället har minskat. Eftersom den övergripande kategorin främlingsfientliga/rasistiska hatbrott⁹⁷ förhållit sig relativt konstant, medan anmälningarna i underkategorierna afrofbiska och antiromska hatbrott tycks ha ökat, kan en rimlig slutsats vara att åtminstone en del av de anmälningar som tidigare har tolkats som allmänt främlingsfientliga/rasistiska, numera innehåller mer detaljerad information som gör att de kan identifieras som afrofbiska eller antiromska.

Under 2013 har dessutom förekomsten av hatbrott med afrofbiska och antiromska motiv uppmärksammats i media, något som kan påverka människors medvetande om denna typ av brott och därigenom påverka anmälningsbenägenheten inom den utsatta gruppen. Detta vore särskilt viktigt för dessa två motiv, där mörkertalet bedöms som särskilt stort. Anmälningar om hatbrott med afrofbiska och antiromska motiv särredovisas i kapitel 6 A respektive 6 B.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott mot och mellan olika grupper i samhället

Den absoluta majoriteten (97 procent) av de identifierade anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbroten år 2013 begicks mot minoritetsgrupper, medan 3 procent begicks mot majoritetsgruppen, det vill säga mot personer med svensk bakgrund. Vid de hatbrott som begicks mot personer ur en minoritetsgrupp tillhörde gärningspersonen i de flesta fall majoritetsbefolkningen⁹⁸ (83

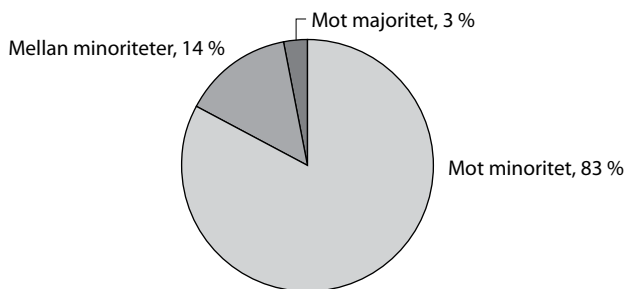
⁹⁶ Notera att afrofbia inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

⁹⁷ Som inkluderar allmänt främlingsfientliga samt afrofbiska och antiromska motiv.

⁹⁸ I vissa fall är gärningspersonen okänd och om inte något annat framgår i anmälan kodas gärningen som mot minoritet av majoritet.

procent) medan gärningspersonen i 14 procent av fallen tillhörde en annan minoritetsgrupp. Fördelningen har i huvudsak varit oförändrad sedan 2008.

Figur 6B Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2013.

Brottsstruktur

Som tabell 6.2 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen (43 procent) bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2013. Våldsbrott och ärekränkning var de näst vanligaste brottstyperna (16 respektive 15 procent), följt av hets mot folkgrupp (10 procent) och skadegörelse/klotter (8 procent).⁹⁹ Sett till de senaste åren har fördelningen av de olika brottstyperna varit likartad.

Tabell 6.2 Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	911	22	735	19	703	18	661	17	659	16	0	-28
Olaga hot/ofredande	1 744	42	1 496	40	1 650	42	1 646	41	1 702	43	3	-2
Ärekränkning	559	14	716	19	643	16	651	16	596	15	-8	7
Skadegörelse/klotter	313	8	218	6	296	8	374	9	327	8	-13	4
Hets mot folkgrupp	345	8	363	10	396	10	419	11	410	10	-2	19
Olaga diskriminering	166	4	134	4	146	4	120	3	124	3	3	-25
Övriga brott	78	2	124	3	102	3	107	3	181	5	68	132
Summa	4 116	100	3 786	100	3 936	100	3 979	100	3 999	100	1	-3

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

Nedan följer exempel på hur typiska främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan se ut för de olika brottstyperna, baserat på polis-anmälningarnas fritexter.¹⁰⁰

⁹⁹ Vissa av de redovisade brottstyperna innehåller låga tal, vilket gör att det inte är ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer när det gäller jämförelse över tid.

¹⁰⁰ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande kan handla om allt från trakasserier till dödshot. Bland de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna var det vanligast att den här typen av brott skedde i anslutning till den utsatta personens hem eller på en allmän plats. Gärningspersonen var oftast en okänd person eller en granne. Följande exempel illustrerar ett ofredande i den utsattas hem:

Målsägande anmäler att utpekad person, som bor i samma trappuppgång, vid flertalet tillfällen har trakasserat och uppfört sig hotfullt mot henne och hennes man. Grannen säger till målsägande att de ska passa sig och att han ska få dem vräkta ur lägenheten. Grannen har även sagt "vad gör du här om du inte kan prata svenska?", samt vid flera tillfällen uttalat nedlåtande ord om hennes ursprung.

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. I merparten av fallen skedde brottet på allmän plats och gärningspersonen var okänd för den utsatta. Ett exempel som illustrerar brottstypen misshandel är:

Okänd gärningsman har utdelat slag med knuten näve och knuffat Carlos så att han föll bakåt och slog i huvudet på en parkbänk. I samband med detta skrek gärningsmannen "åk hem din jävla blatte" till målsägande.

Ärekränkning

De flesta anmälda brotten avseende ärekränkning utspelade sig på den utsattas arbetsplats eller på en allmän plats. Gärningspersonen var i de flesta fall okänd för den utsatta, men det var även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var en kund/klient eller en serviceperson. Ett exempel där brottet skett på den utsattas arbetsplats av en kund är:

Adnan arbetar som taxichaufför och uppger att han på kvällen körde en kvinna till centrum. Under resans gång uttalade sig kvinnan nedlåtande om invandrare och kallade dessutom Adnan för "jävla invandrare" och "blattesvin" innan hon klev ur bilen.

Hets mot folkgrupp

Majoriteten av anmälningarna avseende hets mot folkgrupp skedde direkt mot person utan att fysisk kontakt förekom. De vanligaste brottsplatserna var allmän plats och internet. I merparten av fallen var gärningspersonen okänd, näst vanligast var dock att gärningspersonen var en känd person eller grupp.¹⁰¹ Ett exempel där brottet skett på allmän plats av en okänd person är:

Farek hade parkerat bilen och skulle precis gå in i matvaruaffären för att handla. Han hörde då någon ropa "jävla invandrare, stick tillbaka till ditt land". Mannen var väldigt aggressiv och sträckte armen i vädret likt en honnör och skrek "Sieg Heil" till Farek innan han gick in i matvaruaffären. Målsägande känner sig oerhört kränkt av att den utpekade skrikit dessa ord så att folk runtomkring kunde höra.

¹⁰¹ I kategorin känd person/grupp ingår även fall där det finns koppling till en högerextrem grupp eller organisation.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse skedde i merparten av de anmälda fallen på allmän plats. Klotter var däremot något mer vanligt förekommande på skolor, även om nästan en tredjedel av anmälningarna rörde händelser på allmän plats. Andra vanliga brottsplatser för skadegörelse/klotter var kategorin övriga platser, till exempel tvättstugor, flyktingförläggningar och föreningslokaler, offentliga transporter och den utsattas eget hem. Vid båda brottstyperna var gärningspersonen i majoriteten av fallen okänd. Ett exempel på skadegörelse/klotter som riktar sig direkt mot den utsatta på allmän plats kan ta sig följande uttryck:

Sarabs bil stod parkerad utanför bostaden. När hon på morgonen skulle ta bilen till jobbet upptäckte hon att någon punkterat vänster framdäck och skrivit ”invandrapack” med vit färg på framrutan. Hon vet inte vem som har gjort detta och tycker att det är väldigt obehagligt.

Olaga diskriminering

Olaga diskriminering utgjorde 3 procent (eller drygt 120 anmälningar) av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2013.¹⁰² En vanlig situation avseende olaga diskriminering är att den utsatta personen nekas inträde till en nattklubb eller krog av en dörrvakt och upplever att detta är relaterat till hans eller hennes utländska härkomst eller etniska tillhörighet. En annan vanlig situation är att det handlar om upplevd diskriminering i butiksmiljö av servicepersonal. Ett typexempel på olaga diskriminering är:

Kim uppger att han var helt nykter och propert klädd men nekades trots detta tillträde till nattklubben av ordningsvakten. När målsägande frågade varför han inte blev insläppt fick han till svar att ”så är det bara”. Kim påpekar att flera andra personer blev insläppta under tiden. Kim som är adopterad har uppfattningen att särbehandlingen beror på hans hudfärg och känner sig väldigt kränkt.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hälften av brotten begås i den utsattas närhet utan fysisk kontakt

I hälften (50 procent) av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten år 2013 hade gärningspersonen hotat, ofredat eller uttalat kränkningar mot den utsatta personen i hans eller hennes omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom.

Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet begicks på distans (28 procent). Bland de främlingsfientliga hatbrotten som begåtts på distans skedde de flesta på internet eller via telefon/sms (8 procent vardera). En något mindre andel av de anmälda brotten som skedde på distans var i form av allmänt klotter (5 procent).

I drygt en femtedel av brotten (21 procent) gick gärningspersonen till fysiskt angrepp mot den utsatta personen.

¹⁰² Till Diskrimineringsombudsmannen (DO) kommer dessutom anmälningar från personer som anser att de blivit utsatta för etnisk diskriminering enligt diskrimineringslagen. Under 2013 inkom 752 anmälningar om etnisk diskriminering. Det är en ökning med 238 anmälningar jämfört med 2012 (Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning, 2013, s. 14).

Tabell 6.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	850	21
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 017	50
Distans	1 132	28
Allmänt klotter	187	5
Internet	308	8
Media	12	0
Postbrev	77	2
Telefon/sms	335	8
Övrigt	213	5
Summa	3 999	100

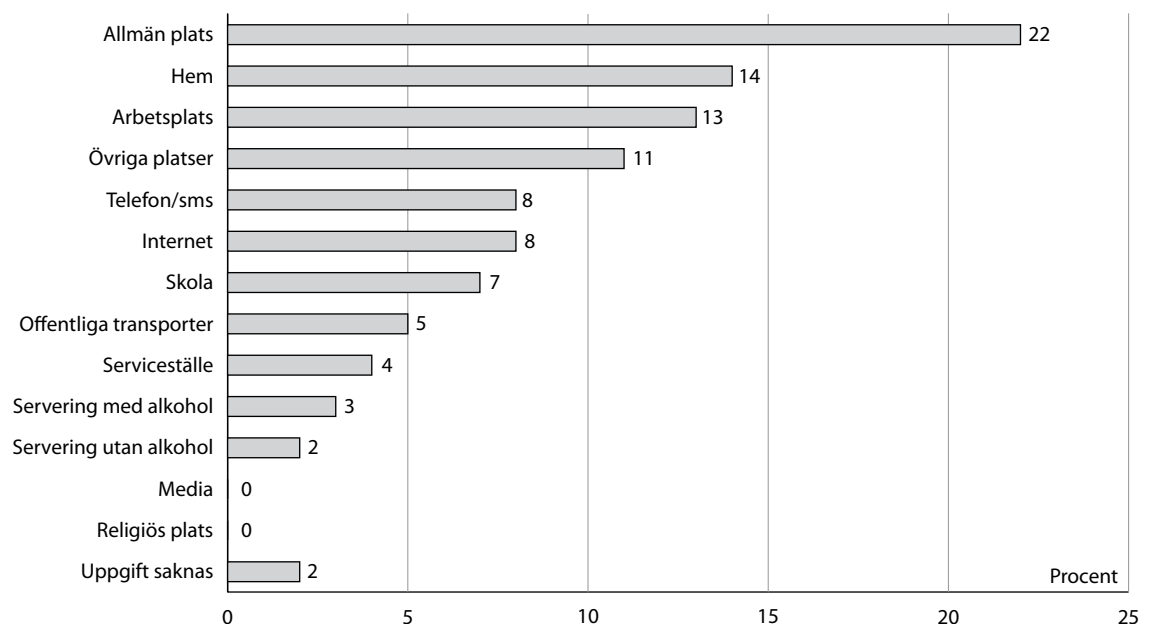
Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Plats

Hatbrotten sker på vardagsnära platser

De identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten sker ofta på vardagsnära platser. En allmän plats (22 procent), i eller i anslutning till det egna hemmet (14 procent) och på arbetsplatsen (13 procent) var de tre vanligaste brottsplatserna bland de identifierade främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2013. Arbetsplats var vanligare som brottsplats vid detta motiv jämfört med övriga hatbrottsmotiv. Exempel på yrkeskategorier som förekommer i anmälningarna är taxichaufförer, busschaufförer, polis och väktare. Kategorin *övriga platser* (11 procent) följer tätt efter de största kategorierna, men omfattar ingen specifik plats utan flera typer av platser, till exempel tvättstu-

Figur 6C Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2013.

gor, en annan persons hem, flyktingförläggningar och föreningslokaler. Mångfalden pekar på att hatbrott begås på olika platser och i olika situationer.

I jämförelse med föregående år är fördelningen av brottsplatser likartad.

Relation

Gärningspersonen oftast obekant för den utsatta

I mer än hälften (59 procent) av anmälningarna från år 2013 där ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv har identifierats var gärningspersonen obekant för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för de utsatta helt okända personer, exempelvis servicepersoner såsom poliser eller butikspersonal, samt kunder eller klienter. I knappt två femtedelar (37 procent) av fallen var gärningspersonen helt *okänd* för den utsatta. Andelen gärningspersoner som var en serviceperson (12 procent) eller kund/klient (10 procent) är högre vid det främlingsfientliga/rasistiska motivet jämfört med övriga motiv.¹⁰³ En förklaring till att kategorin servicepersoner är förhållandevis stor är att en hög andel av gärningspersonerna vid brottet olaga diskriminering utgörs av dörrvakter och butikspersonal.

I nära en tredjedel (30 procent) av anmälningarna med ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv år 2013 var den utsatta och gärningspersonen *ytligt bekanta*. Oftast då i form av en känd person eller grupp (13 procent) eller en granne (12 procent).

Det är mindre vanligt att gärningspersonen är en *närstående*, sådana fall utgör endast 5 procent av anmälningarna.

Tabell 6.4 Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

Relation	Antal	%
Närstående	219	5
<i>Gift/partner/sambo</i>	12	0
<i>Före detta partner</i>	103	3
<i>Släkt</i>	41	1
<i>Vänner/bekanta</i>	63	2
Ytligt bekant	1 208	30
<i>Granne</i>	461	12
<i>Kollega</i>	65	2
<i>Känd person/grupp</i>	532	13
<i>Skolkamrat</i>	150	4
Obekant	2 373	59
<i>Kund/klient</i>	387	10
<i>Serviceperson</i>	495	12
<i>Okänd person</i>	1 491	37
Uppgift saknas	199	5
Summa	3 999	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹⁰³ Bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna med antiromska motiv är andelen servicepersoner ännu högre (34 procent).

Uppklarade hatbrott

I detta avsnitt redogörs för polisens och åklagarens arbete och uppklaringsbeslut för huvudbrottet i de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som registrerades under år 2012. Eftersom brott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls har anmälningar följts upp fram till 31 mars 2014.

Begreppet uppklarat är polisiärt och betyder att ärendet fått ett avslut, antingen genom att en person har bundits till brottet (genom åtalsbeslut, straffföreläggande eller åtalsunderlåtelse) eller att ärendet har klarats upp tekniskt, det vill säga avslutats, exempelvis om utredningen lagts ner i brist på bevis, att gärningen inte är ett brott eller att den misstänkta är under 15 år. Ett brott räknas som uppklarat även om den åtalade exempelvis frias vid en rättegång.

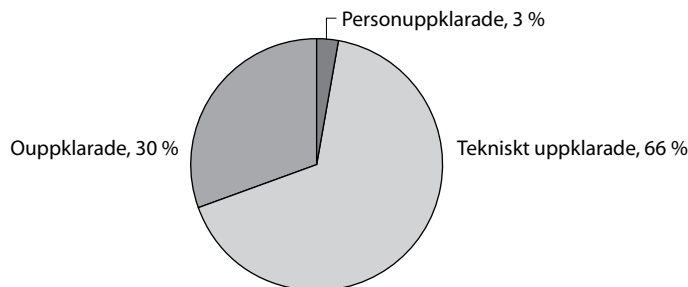
Mått på uppklaring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppklaring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Få hatbrott personuppklasas

I figur 6D framgår att andelen *personuppklarade* främlingsfientliga hatbrott var 3 procent, varav huvuddelen avsåg åtalsbeslut. Knappt en tredjedel (30 procent) av de främlingsfientliga hatbrotten i anmälningarna från 2012 var *ouppklarade* i början av april 2013. Merparten av samtliga anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbrott (66 procent) klarades upp på teknisk väg, exempelvis genom att brottet ej kan styrkas eller att spaningsuppdrag saknas.

Jämfört med föregående år, då hatbrott som anmäldes under år 2011 följdes upp fram till och med i början av april 2013, är fördelningen mellan personuppklarade, tekniskt uppklarade och ouppklarade anmälningar i princip densamma.

Figur 6D Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

6A. Afrofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tio-tal. I tabeller och figurer är de skattade siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis 980 anmälningar med afrofobiska motiv, vilket är en ökning med 4 procent jämfört med 2012 och en ökning med 26 procent jämfört med 2009.
- De afrofobiska hatbrotten utgjorde en fjärdedel (25 procent) av de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2013.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (37 procent) följt av våldsbrott (19 procent). I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv är andelen våldsbrott stor.
- Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (19 procent), och en jämförelsevis hög andel hatbrott skedde på den utsattas arbetsplats (13 procent).
- I över hälften av fallen (59 procent) var gärningspersonen obekant för den utsatta.
- 62 procent av anmälningarna från år 2012 var tekniskt uppklarade 31 mars 2014. I 6 procent av fallen hade en person knutits till brottet.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett afrofobiskt¹⁰⁴ motiv.

Afrosvenskar kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sin etniska bakgrund, hudfärg och nationalitet.¹⁰⁵ Det kan exempelvis handla om klotter på ytterdörren där det står ”apa”, ärekränkning genom att kallas ”neger” eller att utsättas för misshandel på ett torg på grund av sin hudfärg. Kunskapen om afrosvenskars utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad. Exempelvis ses afrosvenskarna ibland som en enhetlig grupp när det egentligen rör sig om många olika etniska grupper med rötter i en stor kontinent.

I denna statistik definieras afrofobiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot svarta personer och som aktiverar en reaktion mot afrosvenskar, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, afrosvenskar eller representanter för afrosvenskar.

¹⁰⁴ Notera att afrofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹⁰⁵ I rapporten *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering* kartlades bland annat olika typer av rasism och diskriminering som ungdomar upplever i Sverige. (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, 2007, s. 55).

Vad är ett afrofobiskt hatbrott?

Vem som helst kan utsättas för ett afrofobiskt brott om gärningspersonen riktar sig mot personen på grund av hans eller hennes uppfattade tillhörighet.¹⁰⁶ Det är dock enbart de fall där anmälningar om hatbrott mot afrosvenskar kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som afrofobiska hatbrott. Det gäller exempelvis förekomst av uttryck som ”neger”, ”svart apa”, ”svarta man” med flera. Generella uttryck som svartskalle bedöms som främlingsfientliga/rasistiska om det inte framgår att den utsatta har mörk hudfärg. Om en utsatt person själv beskriver att den utsatts för att den är afrosvensk eller har mörk hudfärg identifieras anmälan som ett afrofobiskt hatbrott i statistiken. Utöver målsägarens upplevelse baseras även bedömningen på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

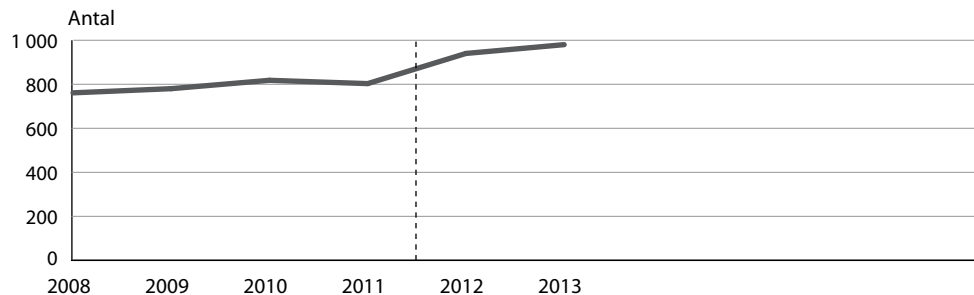
Nivå och utveckling

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet identifierades som afrofobiskt uppskattades år 2013 till 980 stycken. Det är 4 procent fler än förra året, men skillnaden är inte statistiskt säkerställd.

Av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna utgjorde det afrofobiska motivet en fjärdedel (25 procent), medan det utgjorde 18 procent av samtliga identifierade hatbrott.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades 780 anmälningar. Utvecklingen fram till år 2011 gjorde det svårt att säga ifall nivån var relativt jämn eller om den visade en mycket svagt uppgående trend. Nivåerna de senaste två åren är markant högre än 2011 och tidigare, vilket innebär att vi nu kan säga att utvecklingen visar en uppåtgående trend.

Figur 6A.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofobiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2013.

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalssiffrorna uppskattade, baserad på en urvalsundersökning.

¹⁰⁶ Metodologiskt finns det problem att beskriva hatbrott som riktar sig mot afrosvenskar. I Sverige produceras statistik om befolkningens demografiska sammansättning på basis av födelseland och föräldrarnas födelseland. Nationalitet är fokus för de statistiska uppgifterna. Rasism/främlingsfientlighet riktas dock mot personer på grund av upplevd tillhörighet från deras omgivning, inte på grund av individernas självidentifiering med en nation. Därmed kan personer som har föräldrar från exempelvis Afrika och Europa, västindiska regionen och Sydamerika utsättas trots att de är födda i Sverige. Den gemensamma faktorn är att hudfärgen används som markör för härkomst. För ett längre resonemang, se DO:s rapport. (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, 2007).

Som resonerats i kapitel 6 tycks fler anmälningar med främlingsfientliga motiv numera kunna särskiljas som afrofbiska och antiromska, vilket kan tyda på att polisen börjat uppmärksamma dessa motiv tydligare i anmälningarnas fritext. Men det kan heller inte uteslutas att det inkommer fler anmälningar med afrofbiska motiv. Om det däremot beror på ökad anmälningsbenägenhet eller ökad utsatthet kan vi inte säga utifrån enbart den här statistiken.

Brottsstruktur

Våldsbrott vanligare vid afrofbiska hatbrott jämfört med övriga motiv

Som framgår i tabell 6A.1 var olaga hot och ofredande den vanligaste brottstypen och stod för knappt två femtedelar (37 procent) av anmälningarna med afrofbiska motiv år 2013. Den näst vanligaste brottstypen bland de afrofbiska anmälningarna var våldsbrott (19 procent). Det är en högre andel jämfört med övriga motiv. Därefter var ärekränkning (18 procent) följt av hets mot folkgrupp (12 procent) vanliga brottstyper.

Sett över de senaste fem åren har andelen våldsbrott minskat, en minskning som är statistiskt säkerställd jämfört med 2011 och tidigare. Jämfört med tidigare år ökade däremot kategorin övriga brott markant 2013. Drygt två femtedelar av årets anmälningar inom den kategorin rörde anmälningar mot poliser för tjänstefel. Det är för tidigt att säga huruvida ökningen är tillfällig.

Tabell 6A.1 Andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	196	25	206	25	183	23	209	22	191	19	-9	-3
Olaga hot/ofredande	301	39	274	33	281	35	310	33	359	37	16	19
Ärekränkning	146	19	181	22	164	20	176	19	177	18	1	21
Skadegörelse/klotter	52	7	30	4	50	6	101	11	58	6	-43	12
Hets mot folkgrupp	60	8	91	11	95	12	114	12	122	12	7	103
Olaga diskriminering	14	2	23	3	18	2	23	2	32	3	39	129
Övriga brott	11	1	13	2	12	1	8	1	41	4	413	273
Summa	780	100	818	100	803	100	940	100	980	100	4	26

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

Nedan följer exempel på hur typiska afrofbiska hatbrott kan se ut, baserat på polis-anmälningarnas fritexter.¹⁰⁷

Olaga hot/ofredande

Bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna var brottskategorin olaga hot/ofredande vanligt förekommande. En sådan händelse skedde oftast i eller i

¹⁰⁷ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

nära anslutning till den utsattas hem följt av arbetsplats, allmän plats och via telefon/sms. I majoriteten av fallen var gärningspersonen en okänd person, men även grannar och kunder/klienter var vanligt förekommande som gärningspersoner. Ett exempel där brottet skett i anslutning till den utsattas hem av en granne är:

Målsägande och hans familj har bott i huset i snart ett år. Ganska snart efter att de flyttade in började utpekad bland annat kalla målsägande för ”jävla neger, vi vill inte ha er här”. Målsägande uppger även att utpekad har betett sig aggressivt och kastat saker efter familjen när de har mötts i trapphuset.

Våldsbrott

Andelen våldsbrott vid det afrofbiska motivet är hög jämfört med de övriga hatbrottsmotiven. Vanligast är att denna typ av brott sker på allmän plats av en okänd person, men även i skolor, på offentliga transporter och på den utsattas arbetsplats. Nedan ges ett exempel på det sistnämnda:

Målsägande jobbar som busschaufför och sa till misstänkt person att han måste ha en giltig biljett för att få åka med. Misstänkt ska då ha sagt att ”ingen neger ska ta betalt av mig” och att han var en ”jävla negerapa”. I samband med detta mottog målsägande ett knytnävsslag i huvudet. Andra passagerare gick emellan och lyckades få misstänkt person ur bussen. Därefter försvann gärningspersonen iväg från platsen.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att afrofbiska hatbrott sker direkt mot person men utan fysisk kontakt

Vid de identifierade afrofbiska hatbrotten 2013 var det vanligast att gärningspersonen begick brottet i den utsattas omedelbara närhet utan att fysisk kontakt förekom (51 procent). I en fjärdedel (25 procent) av hatbrotten hade gärningspersonen angripit den utsatta fysiskt. En fjärdedel (25 procent) av de anmälda och identifierade afrofbiska hatbrotten begicks på distans, till ex-

Tabell 6A.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	243	25
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	495	51
Distans	241	25
Allmänt klotter	41	4
Internet	105	11
Postbrev	12	1
Telefon/sms	73	7
Övrigt	10	1
Summa	980	100

Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

empel genom allmänt klotter eller internet. Det sistnämnda tillvägagångssättet har blivit vanligare, från att utgöra 3–7 procent av tillvägagångssätten utgör internet nu 11 procent.

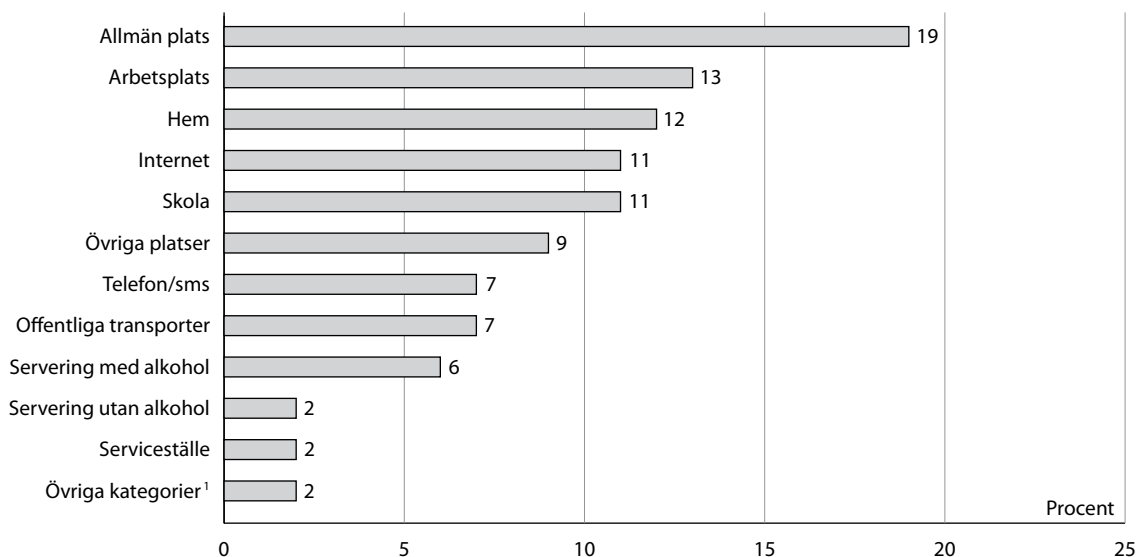
Plats

Allmän plats är den vanligaste brottsplatsen

Den vanligaste brottsplatsen bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna under år 2013 var allmän plats (19 procent). Därefter följde arbetsplats (13 procent), i eller i anslutning till det egna hemmet (12 procent), på internet och i skola (11 procent vardera).

Jämfört med tidigare år har andelen afrofbiska hatbrott på internet ökat, från att ha legat på mellan 3 och 7 procent till 11 procent för år 2013. I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var arbetsplats en vanligare brottsplats då motivet var afrofbiskt.

Figur 6A.B Andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

¹ Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal: media, religiös plats och uppgift saknas.

Relation

Gärningspersonen är oftast obekant för den utsatta

I över hälften (59 procent) av hatbrottsanmälningarna med identifierade afrofbiska motiv år 2013 var gärningspersonen obekant för den utsatta. I knappt två femtedelar (39 procent) av fallen var gärningspersonen helt okänd för den utsatta. I kategorin obekant ingår också kund eller klient samt personal i myndighetsställning eller i serviceyrken (10 procent vardera). Andelen kund eller klient är något högre för det afrofbiska motivet i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv.

I drygt en fjärdedel av fallen (28 procent) var gärningspersonen ytligt bekant med den utsatta. I merparten av dessa fall var gärningspersonen en granne (10 procent), följt av en skolkamrat eller till utseende eller namn känd person eller grupp (8 procent vardera). En mindre andel gärningspersoner (2 procent) var kollega med den utsatta, vilket stärker bilden av att majoriteten av de personer som blir utsatta för hatbrott med afrofbiska motiv på sin arbetsplats främst blir det av personer de möter i sin yrkesutövning och inte av arbetskamrater.

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en närstående, vilket var fallet i 7 procent av anmälningarna med identifierade afrofbiska motiv.

Tabell 6A.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med afrofbiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

Relation	Antal	%
Närstående	70	7
<i>Släkt/gift/partner/sambo¹</i>	18	2
<i>Före detta partner</i>	26	3
<i>Vänner/bekanta</i>	26	3
Ytligt bekant	275	28
<i>Granne</i>	97	10
<i>Kollega</i>	24	2
<i>Känd person/grupp</i>	79	8
<i>Skolkamrat</i>	75	8
Obekant	581	59
<i>Kund/klient</i>	97	10
<i>Serviceperson</i>	99	10
<i>Okänd person</i>	385	39
Uppgift saknas	51	5
Summa	980	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Sammanslagen kategori.

Uppklarade hatbrott

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

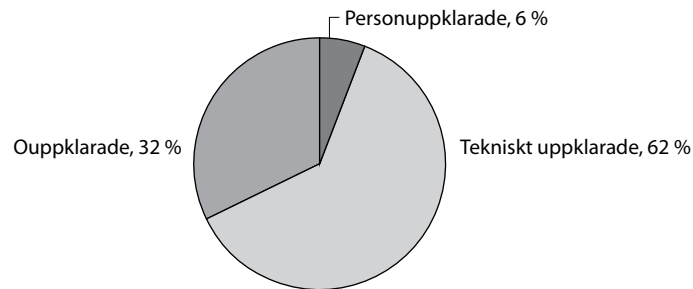
Personuppkläringen är högre vid afrofbiska hatbrott än vid övriga motiv

Av de hatbrottsanmälningar med afrofbiskt motiv som anmäldes år 2012 hade 6 procent personuppklarats fram till och med 31 mars 2014. Det är en högre andel i jämförelse med övriga motiv, där andelen personuppklarade ärenden var mellan 1 och 3 procent. En orsak till detta kan vara att andelen våldsbrott är högre vid detta motiv och att det i dessa fall relativt ofta finns en misstänkt person.

Drygt tre femtedelar (62 procent) av de afrofbiska hatbrott som anmäldes år 2012 hade klarats upp på teknisk väg fram till och med 31 mars 2014, medan en knapp tredjedel (32 procent) fortfarande var ouppklarade vid denna tid.

Jämfört med 2010, då uppklarade hatbrottsanmälningar för detta motiv redovisades första gången, har de personuppklarade hatbrotten med afrofbiska motiv minskat något medan de som klarats upp på teknisk väg samt är ouppklarade har ökat.

Figur 6A.C Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med afrofbiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

Kategorin personuppklarade utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.
 Tekniskt uppklarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppklarade.
 Ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

6B. Antiromska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 230 anmälningar med antiromska motiv, vilket är den högsta noterade nivån hittills för detta motiv.
- De antiromska hatbrotten utgör 6 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2013.
- I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var andelen olaga diskriminering (15 procent) hög vid detta motiv.
- Övriga platser, som myndighetskontor och tvättstugor, var den vanligaste kategorin av brottsplatser (20 procent).
- Gärningspersonen var oftast en serviceperson (34 procent) eller granne (16 procent). Det är höga andelar jämfört med övriga motiv.
- Endast 1 procent av anmälningarna från 2012 var personupplärade 31 mars 2014, medan 86 procent var tekniskt upplärade. I jämförelse med övriga motiv är personupplärningen låg och andelen tekniskt upplärade hög.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett antiromskt motiv.

Romer kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sitt ursprung. Det kan exempelvis vara fråga om ärekränkning genom att kallas för ”zigenarjäväl”, eller att utsättas för olaga diskriminering genom att nekas tillträde till butiker på grund av sin klädsel.

Kunskapen om romers utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad.¹⁰⁸ Ibland betraktas romer som en enda grupp, när det i själva verket handlar om flera olika grupper. Begreppet antiromsk kan även omnämnas som antiziganism. Det senare begreppet är i dag vanligt förekommande i samhällsdebatten kring romers situation. Begreppen är i viss mån synonyma, och antiziganism kan förklaras som majoritetssamhällets fördomar mot den schablonmässiga bild av zigenare, som främst drabbar romer. Det handlar nödvändigtvis inte då om fördomar mot specifikt romer utan snarare om fördomar mot zigenare som koncept, till skillnad från romer som individer.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Ett exempel på forskningen i Sverige är Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) som 2004 skrev en rapport om diskriminering av romer i Sverige (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 2004, s. 1–42).

¹⁰⁹ Selling, (2013, s. 13).

I denna statistik definieras antiromska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot romer och som aktiverar en reaktion mot romer, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, romer eller representanter för romer.

Vad är ett antiromskt hatbrott?

Vem som helst kan komma att utsättas för ett antiromskt hatbrott om gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande eller representant för gruppen. Det är dock enbart de fall som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott, som blir bedömda som antiromska hatbrott. Det gäller exempelvis uttryck som ”zigenare” eller ”gypsy” med flera. Generella främlingsfientliga uttryck som ”svartskalle” kodas som främlingsfientliga/rasistiska. Om den utsatta själv uppger att utsattheten sker på grund av hans eller hennes romska ursprung bedöms anmälan som antiromsk i statistiken.

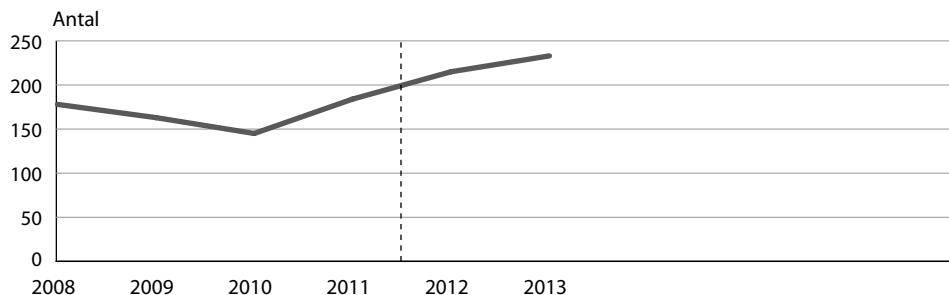
Nivå och utveckling

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet har identifierats som antiromskt skattades år 2013 till drygt 230 stycken. De antiromska hatbrotten utgjorde 6 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2013, och 4 procent av samtliga hatbrottsanmälningar.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades knappt 180 anmälningar. Trenden var svagt nedåtgående fram till år 2010, då knappt 150 anmälningar bedömdes innehålla ett antiromskt motiv. Därefter har en ökande trend synts fram till dagens siffror som är de högsta sedan år 2008 då motivet började särredovisas.

Som resonerats i kapitel 6 tycks fler anmälningar med främlingsfientliga motiv numera kunna särskiljas som afrofobiska och antiromska, vilket kan tyda på att polisen börjat uppmärksamma dessa motiv tydligare i anmälningarnas fritext. Men det kan heller inte uteslutas att det inkommer fler anmälningar med antiromska motiv. Om det däremot beror på ökad anmälningsbenägenhet eller ökad utsatthet kan vi inte säga utifrån enbart den här statistiken.

Figur 6B.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, åren 2008–2012.

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalssiffrorna uppskattade, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

Jämförelsevis hög andel anmälningar avseende olaga diskriminering

Som tabell 6B.1 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen år 2013 och stod för 36 procent av anmälningarna med identifierade antiromska motiv. Näst vanligast var olaga diskriminering och kategorin övriga brott (15 procent vardera), följt av ärekränkning (14 procent).

Andelen anmälningar avseende olaga diskriminering (15 procent) var betydligt högre i jämförelse med de andra hatbrottsmotiven, där andelen utgjorde mellan 0 och 3 procent.

Andelen anmälningar rörande våldsbrott, som är förhållandevis ovanliga för det här motivet, har ökat jämfört med föregående år (11 procent jämfört med 4 procent 2012). Det är dock på samma nivå som tidigare år. Även kategorin övriga brott ökade jämfört med 2012 (15 procent jämfört med 2 procent), men det går i dagsläget inte att säga om ökningen är tillfällig eller inte. Då motivet rör relativt låga tal får anmälningar rörande specifika händelser stort genomslag i statistiken. Under 2013 har vi till exempel sett anmälningar om skadegörelse på en turnerande utställning och anmälningar rörande ett dataregister hos polisen.

Tabell 6B.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	21	13	21	14	17	9	8	4	26	11	225	24
Olaga hot/ofredande	78	48	49	34	74	40	97	45	85	36	-12	9
Ärekränkning	21	13	31	21	37	20	56	26	32	14	-43	52
Hets mot folkgrupp	13	8	13	9	16	9	21	10	18	8	-14	38
Olaga diskriminering	24	15	21	14	28	15	27	13	34	15	26	42
Övriga brott ³	6	4	10	7	12	7	6	3	35	15	483	483
Summa	163	100	145	100	184	100	215	100	233	100	8	43

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

³ I kategorin övriga brott ingår även skadegörelse/klotter.

Olaga diskriminering

Vid det antiromska motivet är brottstypen olaga diskriminering vanligt förekommande, vilket särskiljer det antiromska motivet från de övriga motiven. Det är vanligt att brottet begås av servicepersoner på bensinstationer eller livsmedelsbutiker. Nedan ges ett typexempel¹¹⁰ på detta baserat på polisanmälningarnas fritexter:

¹¹⁰ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

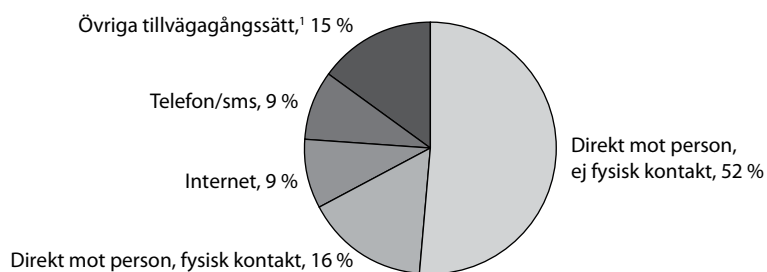
Sonja och hennes mamma var i mataffären. De bar traditionell romsk klädsel. När de kom in i butiken möttes de av butikschefen som talade om för dem att de inte var välkomna i butiken. Butikschefen sa att de inte ville ha några snattare i butiken och påstod att alla ”zigenare är tjuvar”.

Tillvägagångssätt vid brotten

Antiromska hatbrott sker oftast direkt mot person, utan fysisk kontakt

I majoriteten av polisanmälningarna med identifierade antiromska hatbrottsmotiv skedde brottet i den utsattas omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom (52 procent) och då ofta i form av olaga hot/ofredande. Även olaga diskriminering är en vanligt förekommande brottstyp som sker direkt mot person utan fysisk kontakt. Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet skedde direkt mot person, med fysisk kontakt (11 procent), exempelvis genom knuffar, slag eller att bli spottad på.

Figur 6B.B Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

¹ Övriga tillvägagångssätt består av sammanslagna kategorier med låga tal: media, post/brev, allmänt klotter samt kategorin övrigt.

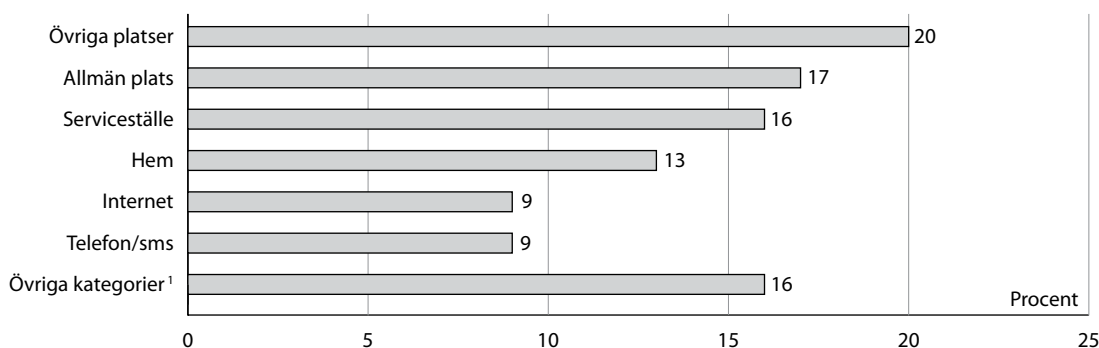
Brottsplats

Butiker och den utsattas hem vanliga brottsplatser

I en femtedel (20 procent) av polisanmälningarna med identifierade antiromska motiv var brottsplatsen en plats inom kategorin *övrig plats*, vilket är en högre andel i jämförelse med övriga motiv. Kategorin övriga platser utgörs av flera olika platser, exempelvis tvättstugor, campingplatser, andra personers hem och inom myndigheter.

Den näst vanligaste brottsplatsen var allmän plats (17 procent). Tidigare år ingick exempelvis livsmedelsbutiker och bensinstationer i kategorin övriga platser. Nu återfinns dessa platser i kategorin serviceställe, den tredje vanligaste platsen (16 procent) och hänger samman med den höga andelen anmälningar avseende olaga diskriminering.

Figur 6B.C Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

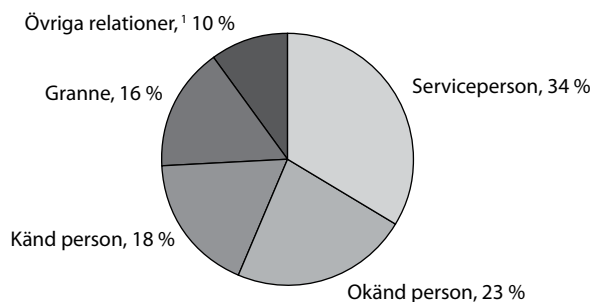
¹ Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal: skola, offentliga transporter, arbetsplats, servering med alkohol, servering utan alkohol, media och uppgift saknas.

Relation

Servicepersoner vanliga gärningspersoner

Vid anmälningarna med identifierade antiromska motiv var gärningspersonen oftast en serviceperson (34 procent), vilket är en hög andel jämfört med övriga motiv och hänger samman med dels att olaga diskriminering i butiksmiljöer är vanligt vid detta motiv, dels anmälningar gällande ett dataregister hos polismyndigheten. Jämfört med övriga motiv var det också vanligare vid det antiromska motivet att gärningspersonen var en granne (16 procent).

Figur 6B.D Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.

¹ Övriga relationer består av sammanslagna kategorier med låga tal: släkt, gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta, skolkamrat, kollega, kund/klient och uppgift saknas.

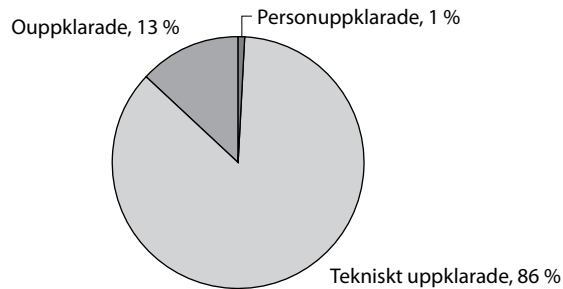
Uppklarade hatbrott

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Få antiomska hatbrott personupplaras

Endast 1 procent av huvudbrotten i de antiomska hatbrottsanmälningarna från år 2012 hade personupplarats fram till och med 31 mars 2014. I förhållande till de andra hatbrottsmotiven är andelen för tekniskt upplarade brott hög (86 procent), jämfört med de övriga motiven där andelen tekniskt upplarade brott utgjorde mellan 45 och 70 procent. Detta kan ha att göra med att ärekränkning och olaga diskriminering, som är en vanlig brottstyp vid det antiomska hatbrottet, överlag har en låg personupplaringsprocent.

Figur 6B.E Andel upplarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med antiomska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

7. Antisemitiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- Under 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 190 anmälningar med ett antisemitiskt motiv. Nivån av identifierade antisemitiska anmälningar är högre från 2008 och framåt än under tidigare år.
- De vanligaste brottstyperna i anmälningarna var hets mot folkgrupp (48 procent) och olaga hot/ofredande (32 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet högst andel hets mot folkgrupp.
- 61 procent av gärningspersonerna var obekanta för målsäganden och brotten begicks främst på allmän plats, internet och i eller i anslutning till det egna hemmet.
- 2 procent av de antisemitiska hatbrotten som anmäldes 2012 personupplärdades, medan 48 procent klarades upp på teknisk väg.

Med antisemitiska hatbrott menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen judar i allmänhet blivit kränkta på grund av sin judiska tillhörighet.

För att ett hatbrott ska betraktas som antisemitiskt krävs dels att den utsatta tillhör, eller av gärningspersonen uppfattas tillhöra, den judiska tron eller folkgruppen,¹¹¹ dels att gärningspersonen inte tillhör samma religion eller folkgrupp. Även människor som gärningspersonen uppfattar som att de representerar judar eller judendomen kan utsättas för hatbrott. Exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om en judisk församling, eller en politiker som arbetar med frågor om antisemitism och som blir utsatt på grund av det.

I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse men även på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Brås definition av antisemitism lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot judar och judendom som aktiverar en reaktion mot judendomen, judisk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, judar eller representanter för judar.

¹¹¹ I en rapport om antisemitism från år 2006 uppskattas den judiska befolkningsgruppen i Sverige till mellan 18 000 och 20 000 personer (Brå och Forum för levande historia 2006, s. 36). För utförligare beskrivning av det antisemitiska motivet, se Brå (2014c).

Definitioner av antisemitism belyser ofta strukturer av fientliga uppfattningar, attityder och myter om den judiska befolkningen. Även om antisemitism ofta tar sig uttryck som fientlighet mot judendom som religion är det sällan som religionen i sig står i fokus för fientligheten utan judar som folkgrupp.

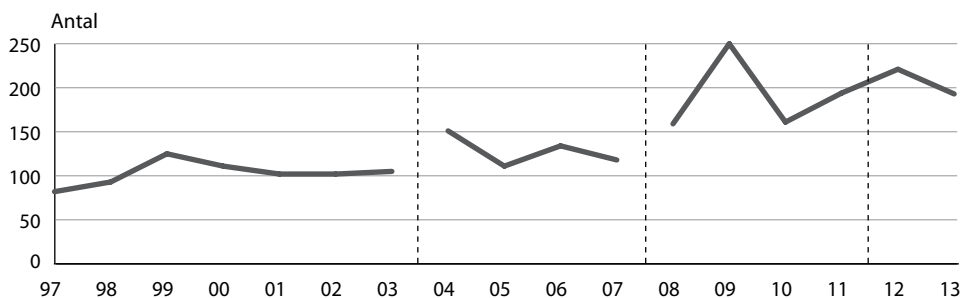
Ibland kopplas antisemitism samman med nationalsocialistisk ideologi, men det är bara en del av en komplex verklighet. Exempelvis utgörs 63–74 procent av polisanmälningarna rörande antisemitiska hatbrott¹¹² av fall som inte uppvisar bruk av högerextrema eller nationalsocialistiska symboler eller yttringar.¹¹³ Av dem som uppvisar bruk av dessa symboler eller yttringar kan dessutom bruket av exempelvis hakkors bero på dess starka antisemitiska symbolvärde och inte på att gärningspersonen hyser nationalsocialistiska sympatier. I dag är det vanligare att uttryck för antisemitism i stället har en koppling till exempelvis konflikter i mellanöstern, kanske främst mellan Israel och Palestina.¹¹⁴ I det sammanhanget är det också viktigt att skilja på när en stat kritiseras för sin politik och när händelserna tar sig antisemitiska uttryck riktade mot den judiska folkgruppen.

Nivå och utveckling

Under 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 190 anmälningar med ett antisemitiskt motiv. Det är en minskning med 13 procent jämfört med 2012, men ligger i nivå med 2011. Minskningen ligger dock inom den statistiska felmarginalen, vilket även 2012 års ökning gjorde. Utvecklingen bör därför tolkas med försiktighet.

I figur 7A visar utvecklingen över tid att nivån av antalet polisanmälningar med identifierade antisemitiska motiv är högre i dag än för 10–15 år sedan. Samtidigt visar utvecklingskurvan på stora individuella skillnader mellan åren, framför allt från 2004 och framåt. Det är ett vanligt fenomen när antalsiffrorna statistiskt sett är relativt låga, och tyder på att utvecklingsnivån är känslig för enskilda händelser eller insatser. Man bör därför se tendenserna över tid i stället för att endast tolka utvecklingen från ett år till ett annat.

Figur 7A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

¹¹² Jämförelse gjord från 2008 och framåt.

¹¹³ 63 procent för 2013, tidigare år har nivån legat på 73–74 procent.

¹¹⁴ Se exempelvis Bachner (1999 s. 28), Brå och Forum för levande historia (2004, s. 23f), Nylund Skog (2006, s. 79–81) samt ODIHR (2006, s.19).

I 37 procent av de identifierade antisemitiska hatbrottsanmälningarna 2013 förekom högerextrema eller nationalsocialistiska symboler eller yttringar, vilket är 10 procentenheter fler än föregående år. Det är en högre andel än för något annat hatbrottsmotiv. Som togs upp inledningsvis behöver det emellertid inte betyda att gärningspersonen hyser nationalsocialistiska värderingar eller kommer från en högerextrem grupp. Nazistiska symboler har ett starkt antisemitiskt symbolvärde och förekommer exempelvis i fientligt klotter på synagogor eller när någon ropar ”Sieg Heil” för att kränka eller skrämja judiska personer.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det antisemitiska motivet 2013 var hets mot folkgrupp (48 procent), följt av olaga hot/ofredande (32 procent). Även ärekränkning var relativt vanligt förekommande (10 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet högst andel hets mot folkgrupp (48 procent jämfört med 24 procent för det islamofobiska motivet och upp till 13 procent för övriga motiv). Årets siffror för denna brottstyp är de högst noterade hittills. Förskjutningen mot fler anmälningar rörande hets mot folkgrupp och färre rörande skadegörelse/klotter skulle kunna bero på ett förändrat arbetssätt vid anmälningsupptagningen.¹¹⁵

Tabell 7.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2008–2012.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	20	8	15	9	14	7	14	6	4	2	-71	-80
Olaga hot/Ofredande	90	36	63	39	77	40	87	39	61	32	-30	-32
Ärekränkning	20	8	20	12	14	7	10	5	20	10	100	0
Skadegörelse/klotter	36	14	22	14	31	16	27	12	12	6	-56	-67
Hets mot folkgrupp	75	30	34	21	54	28	79	36	93	48	18	24
Övriga brott ³	9	4	7	4	4	2	4	2	2	1	-50	-78
Summa	250	100	161	100	194	100	221	100	193	100	-13	-23

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

³ I kategorin övriga brott ingår även olaga diskriminering.

Nedan ger vi exempel på hur typiska antisemitiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹¹⁶ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller klotter å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

¹¹⁵ I de polisanmälningar där hets mot folkgrupp finns med i kombination med skadegörelse/klotter eller olaga hot/ofredande kodas hets mot folkgrupp som huvudbrott vilket medför att endast denna brottstyp inkluderas i statistiken.

¹¹⁶ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot och ofredande kan innebära allt från att bli kallad vid öknamn och trakasserad på stan till att ta emot dödshot via e-post. Så här kan ett olaga hot med antisemitiskt motiv se ut:

Målsäganden och hans familj promenerar till synagogan när en bil tutar på gatan. Målsäganden vänder sig om och ser då två passagerare hänga ut genom fönstren på bilen. Båda passagerarna skriker "judepack" och "dö, judesvin" och drar med fingrarna över sina halsar. Bilen kör sedan därifrån.

Hets mot folkgrupp

Av anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp var det vanligast att en person blev direkt utsatt, utan fysisk kontakt, eller att brottet utfördes via internet (inklusive e-post).

Bland anmälningarna finns exempel där en eller flera personer på allmän plats har gjort nazisthälsning och uttalat sig kränkande gentemot personer av judisk härkomst. Det finns även exempel där någon på en hemsida eller ett internetforum propagerar för att judar borde utrotas. Klotter, exempelvis ett hakkors på en synagoga eller texten "gasa juden" på en husvägg, är andra exempel på fall av hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv. Så här kan hets mot folkgrupp med tillhörande skadegörelse se ut i en anmälan:

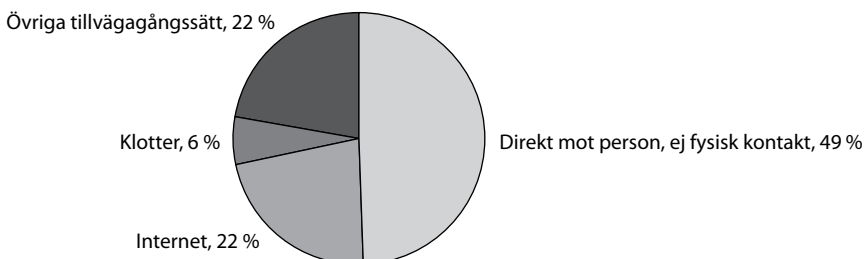
Målsägande och hans familj bor i ett flerfamiljshus. Under natten hade det varit stökigt i området och på morgonen upptäcker de att någon hade ristat in en Davidsstjärna på anslagstavlan innanför porten. Under hade någon skrivit "vi vill inte ha sådana som er här". I huset bor tre judiska familjer och målsägande känner sig mycket illa berörd av händelsen.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att brotten sker direkt mot person, men utan fysisk kontakt

I nästan hälften (49 procent) av de antisemitiska hatbrotten begicks brottet i den utsatta personens direkta närhet, men utan att fysisk kontakt uppstod. Brott begångna på internet svarade för 22 procent, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Ökningen faller dock inom den statistiska felmarginalen och bör tolkas med försiktighet.

Figur 7B Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.

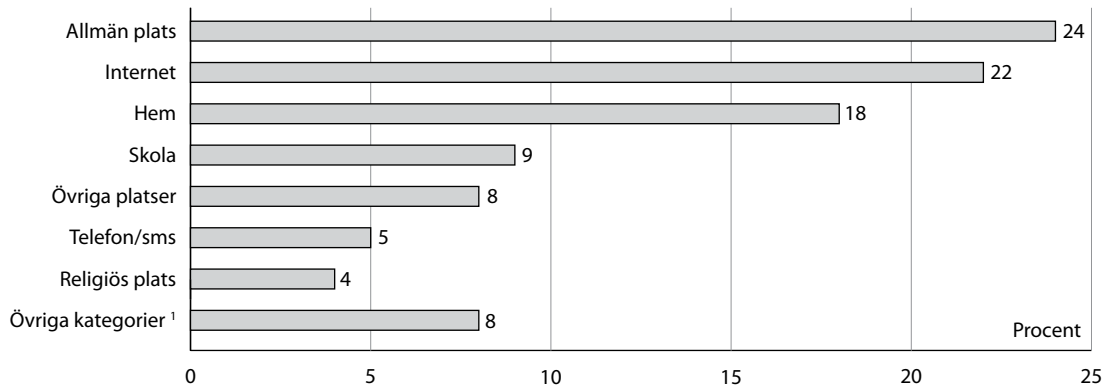

Plats

Allmän plats och internet, de två vanligaste brottsplatserna

Mest förekommande i polisanmälningarna var att ett antisemitiskt hatbrott begicks på en allmän plats (24 procent), följt av internet (22 procent). Den tredje vanligaste platsen var i eller i anslutning till det egna hemmet (18 procent). Jämfört med tidigare år var det färre identifierade hatbrott med ett antisemitiskt motiv som skedde på en religiös plats (4 procent 2013 jämfört med 8–12 procent under åren 2008–2012).

Figur 7C Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2013.

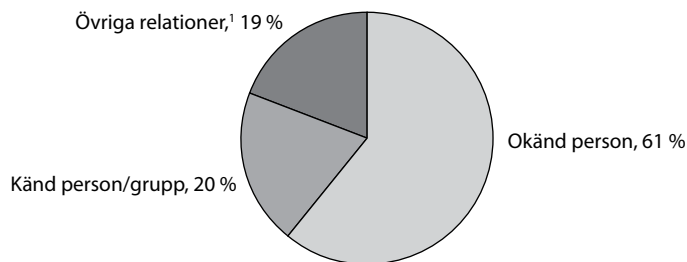
¹ I övriga kategorier ingår: arbetsplats, offentliga transporter, servering med och utan alkohol, serviceställe, media och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med obekant gärningsperson

Vid drygt tre femtedelar (61 procent) av de antisemitiska hatbrotten 2013 var gärningspersonen okänd för den utsatta personen. En femtedel av gärningspersonerna var en till namn eller utseende känd person eller grupp (20 procent), exempelvis att samma person brukade ropa okvädesord, eller att personen eller gruppen som stod bakom en viss hemsida var känd.

Figur 7D Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

¹ Inkluderar även enstaka närstående.

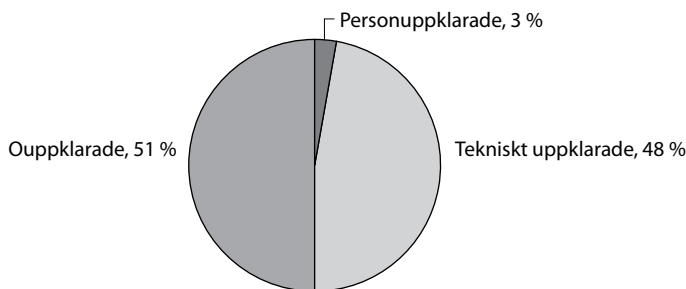
Uppklarade hatbrott

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Majoriteten antisemitiska hatbrott ouppklarade

Hälften (51 procent) av de antisemitiska hatbroten (huvudbrottet) som anmäldes 2012 var den 31 mars 2014 fortfarande ouppklarade. *Personuppkläringen*, det vill säga att man kunde binda en person till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 2 procent, medan 48 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det senare innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att händelsen inte var ett brott, att brottet inte kan bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Figur 7E Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

Att andelen personuppklarade anmälningar är låg kan för det här motivet hänga samman med den höga andelen obekanta gärningspersoner samt att vanliga brottstyper är sådana som av tradition är svårutredda och där det sällan finns något uppslag för polisen att följa upp. Det kan exempelvis vara att en okänd person skriker saker ute på stan, gör inlägg på anonyma internetforum eller utför klotter.

8. Islamofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabeller och figurer är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- Under 2013 identifierades uppskattningsvis knappt 330 anmälningar med ett islamofobiskt motiv. Nivån är relativt jämn över tid men visar en svagt uppåtgående trend.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (46 procent) och hets mot folkgrupp (24 procent).
- Jämfört med övriga hatbrottsmotiv begicks en förhållandevis hög andel islamofobiska, i likhet med de antisemitiska, brott på internet.
- 68 procent av de islamofobiska hatbroten klarades upp. Av dessa personupplärdades 3 procent medan 65 procent klarades upp på teknisk väg.

Med islamofobiska hatbrott menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen muslimer i allmänhet blivit kränkta på grund av sin muslimska tillhörighet. I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

För att ett hatbrott ska betraktas som islamofobiskt krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen uppfattas vara muslim,¹¹⁷ dels att gärningspersonen inte är muslim. Även personer som i sammanhanget kan sägas representera muslimer eller islam kan utsättas för hatbrott. Det gäller exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om islamofobi, eller en politiker som arbetar med frågor som berör muslimer och som blir utsatt på grund av det.

Brås definition av islamofobi¹¹⁸ lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot islam och muslimer, som aktiverar en reaktion mot islam, muslimsk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, muslimer eller representanter för muslimer eller islam.

¹¹⁷ I en studie från 2006 uppskattade dåvarande Integrationsverket (nu Migrationsverket) Sveriges muslimska befolkning till 100 000–400 000 personer beroende på om enbart registrerade personer i samfund mäts eller om även sekulära muslimer räknas med. Andra studier uppskattade vid samma tid den muslimska befolkningen till närmare 350 000 personer. (Forum för Levande Historia [2006b, s. 8], Larsson [2006, s. 9]). För en utförligare beskrivning av det islamofobiska motivet, se Brå (2014c).

¹¹⁸ Notera att islamofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

Brott mellan sunni- och shiamuslimer

Det förekommer motsättningar mellan två inriktningar inom islam, sunni och shia, men brott dem emellan betraktas inte som islamofobiska. Brott som sker mellan sunni- och shiamuslimer och där ett av motiven bedömts vara den religiösa trosuppfattningen redovisas i stället under ”andra antireligiösa hatbrott”, detta eftersom det finns ett antireligiöst motiv men både målsäganden och gärningspersonen är muslimer.

Islamofobi i förhållande till främlingsfientlighet

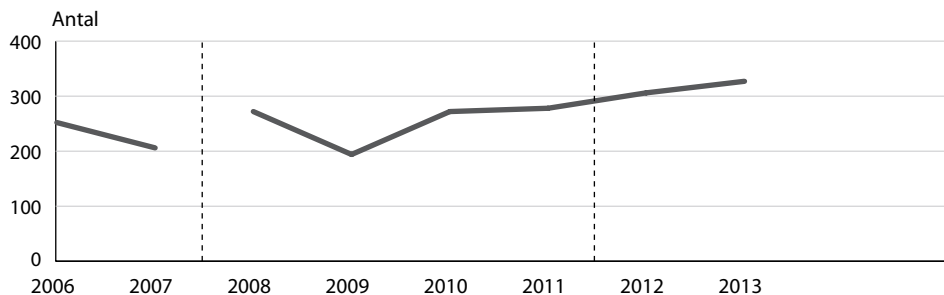
Islamofobiska motiv överlappar ofta främlingsfientliga motiv. För att ett motiv ska betraktas som islamofobiskt i denna statistik måste det framgå i polisanmälan att målsägandens muslimska tro eller tillhörighet spelat roll i sammanhanget. Framgår inte det, bedöms gärningen som allmänt främlingsfientlig. Det är alltså troligt att det främlingsfientliga motivet innehåller anmälningar som vid ytterligare utredning skulle kunna visa sig vara islamofobiska enligt Brås definition.

Nivå och utveckling

År 2013 identifierades uppskattningsvis knappt 330 anmälningar där huvudbrottet hade ett islamofobiskt motiv. Det är en ökning med 7 procent jämfört med 2012, men ökningen ligger inom den statistiska felmarginalen.

I figur 8A kan man se att nivån av antalet polisanmälningar med islamofobiska motiv legat relativt jämn sedan motivet tillkom i hatbrottsstatistiken 2006. Sedan 2011 har bilden förändrats något och vi ser en uppåtgående trend. Om det beror på att utsattheten ökat något, att fler polisanmäler eller att polisen i större utsträckning uppmärksammar motivet i anmälningarna kan vi inte veta enbart med hjälp av denna statistik.

Figur 8A Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det islamofobiska motivet 2013 var olaga hot/ ofredande (46 procent) och hets mot folkgrupp (24 procent). Därefter följde

våldsbrott och ärekränkning (10 respektive 9 procent). Det liknar i stort sett fördelningen från tidigare år.

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv är det bara det antisemitiska motivet som uppvisar en högre andel av hets mot folkgrupp (48 procent jämfört med 24 procent för det islamofobiska motivet).

Tabell 8.1 Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	25	13	23	8	39	14	29	9	34	10	17	36
Olaga hot/ofredande	83	43	92	34	123	44	134	44	152	46	13	83
Ärekränkning	21	11	33	12	38	14	39	13	28	9	-28	33
Skadegörelse/klotter	23	12	20	7	16	6	19	6	18	6	-5	-22
Hets mot folkgrupp	31	16	80	29	45	16	72	24	77	24	7	148
Olaga diskriminering	8	4	8	3	6	2	2	1	6	2	200	-25
Övriga brott	3	2	16	6	11	4	10	3	10	3	0	233
Summa	194	100	272	100	278	100	306	100	327	100	7	69

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

Härnäst följer exempel på hur typiska islamofobiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹¹⁹ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller ärekränkning å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot och ofredande kan innebära allt från att bli spottad på och trakasserad på stan till hot om stryk eller konkreta dödshot. Så här skulle exempelvis ett ofredande med islamofobiskt motiv kunna se ut:

Aisha och hennes barn åkte buss när en man klev på. När han fick se Aisha stirrade han och såg arg ut. Aisha bar hijab och hon tror att det var därför mannen stirrade. När han gick förbi vände han sig plötsligt mot henne och muttrade: "Terrorister hela högen." Sen spottade han henne i huvudet innan han gick och satte sig.

Hets mot folkgrupp

I anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp begicks brotten i knappt en tredjedel av fallen direkt mot den utsatta utan fysisk kontakt medan drygt en tredjedel av anmälningarna handlade om brott som begåtts på internet. Ett typexempel på hets mot folkgrupp på internet kan se ut så här:

¹¹⁹ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Anmälaren anger att hemsidan "Ut med muslimerna" uppmanar människor att "hjälpa till att utrota muslimerna från Sverige". Bland annat står det att en död muslim är en bra muslim och i flera inlägg uppmanas människor att "agera" mot muslimer i sin närhet.

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Merparten av anmälningarna rörde händelser som skett på en allmän plats. Nästan en femtedel av brotten hade skett på offentliga transporter. Ett våldsbrott på offentliga transporter kan exemplifieras på följande sätt:

Sayed har fått motta ett stort antal sparkar mot magen, han har blivit nerdragen och fasthållen samt fått slag mot nacken. I samband med detta så uttalade någon av gärningspersonerna "fucking muslim" till honom.

Ärekränkning

Brottstypen ärekränkning omfattar allt från förolämpning till grovt förtal. Förolämpning kan innebära exempelvis kränkande tillmälen eller att lägga en baconskiva på en muslimsk persons tallrik "på skämt". Förtal kan innebära exempelvis spridande av lögnar eller känsliga uppgifter om en person på grund av att denne är muslim.

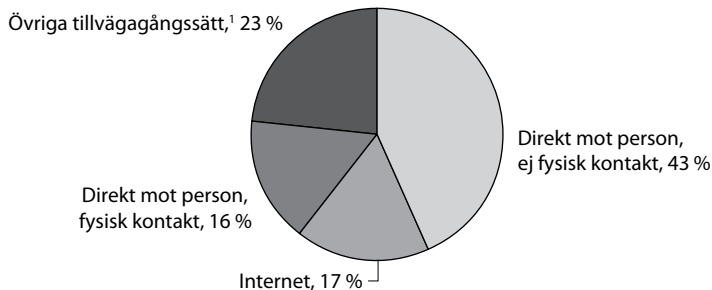
Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att brotten sker direkt mot person, men utan fysisk kontakt

Av de identifierade islamofobiska hatbrotten begicks 43 procent direkt mot den utsatta men utan att fysisk kontakt uppstod. Brott via internet utgjorde 17 procent av anmälningarna, och i 16 procent av fallen utsattes personen fysiskt. Fördelningen har varit ungefär densamma under de senaste åren.

I tabell 8.1 noteras att våldsbrott utgjorde 10 procent av anmälningarna men, som nämndes ovan, utgjorde tillvägagångssättet direkt mot person med fysisk kontakt 16 procent av anmälningarna. Att ett brott begåtts direkt mot person med fysisk kontakt behöver emellertid inte betyda att brottstypen var en sådan som inkluderas under begreppet våldsbrott. Lättare knuffar, att dra av någon en sjal eller att spotta på någon kan exempelvis rubriceras som ofredande.

Figur 8B Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.

¹ I kategorin övriga tillvägagångssätt ingår media, postbrev, telefon/sms, klotter och övriga tillvägagångssätt.

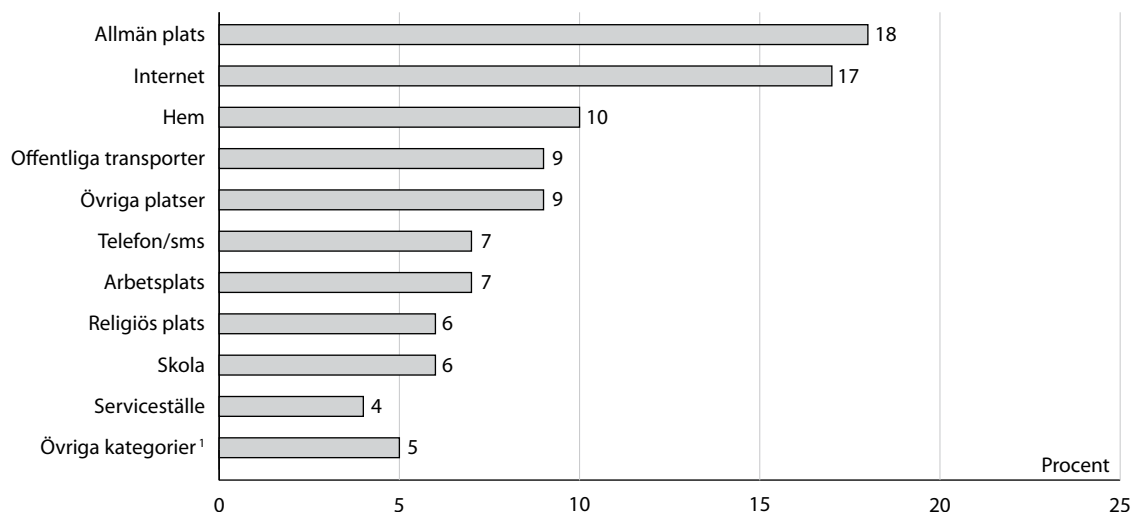
Plats

Jämförelsevis hög andel brott på offentliga transporter

De vanligaste platserna för islamofobiska hatbrott i polisanmälningarna 2013 var allmän plats (18 procent) och internet (17 procent).

Vid en jämförelse mellan samtliga motiv framkommer att andelen anmälda hatbrott begångna på offentliga transporter är något vanligare vid det islamofobiska motivet än vid övriga motiv, förutom för det afrofobiska motivet (9 respektive 7 procent jämfört med 1–5 procent för övriga motiv).

Figur 8C Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2013.

¹ I övriga kategorier ingår servering med alkohol, servering utan alkohol, media och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med obekant gärningsperson

Vid 64 procent av de identifierade islamofobiska hatbrotten 2013 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta personen. I kategorin *obekant* ingår kunder/klienter, personer i myndighetsställning eller som arbetar i serviceyrken samt för den utsatta helt okända personer.

Jämfört med tidigare år är fördelningen ungefär densamma.

Tabell 8.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

Relation	Antal	%
Närstående	24	7
<i>Gift/partner/sambo/före detta partner*</i>	6	2
<i>Släkt</i>	12	4
<i>Vänner/bekanta</i>	6	2
Ytligt bekant	85	26
<i>Granne</i>	28	9
<i>Kollega</i>	4	1
<i>Känd person/grupp</i>	43	13
<i>Skolkamrat</i>	10	3
Obekant	208	64
<i>Kund/Klient</i>	14	4
<i>Serviceperson</i>	32	10
<i>Okänd person</i>	162	50
Uppgift saknas	8	2
Summa	327	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

Uppklarade hatbrott

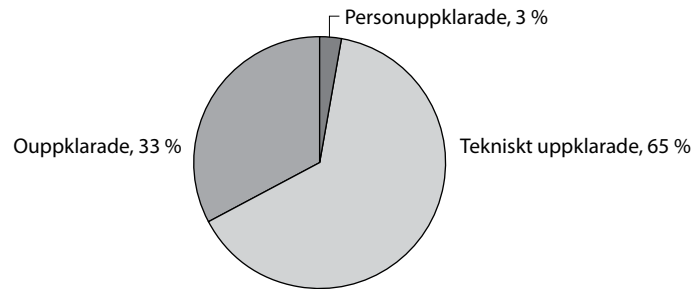
Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Ett fåtal islamofobiska hatbrott personuppklaras

Av anmälningarna med islamofobiska motiv (huvudbrottet) som anmäldes 2012 hade 68 procent klarats upp fram till och med 31 mars 2014. *Personuppkläringen*, det vill säga att man kunde binda en person till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 3 procent, medan 65 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott, att brottet inte kan bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Av de islamofobiska hatbroten som anmäldes 2012 var 33 procent fortfarande ouppklarade den 31 mars 2014, det vill säga under utredning.

Figur 8D Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- Under 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 190 anmälningar med ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis 130 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott.
- Kristofobiska hatbrott utgjordes främst av klot-ter/skadegörelse på kyrkor och församlingshem (52 procent) och olaga hot/ofredande (33 procent).
- De vanligaste brotten för kategorin andra antireligiösa hatbrott var olaga hot/ofredande (68 procent) och våldsbrott (12 procent).
- 48 procent av de kristofobiska och andra antireligiösa hatbrotten klarades upp. Av dessa personupplärdades 1 procent medan 47 procent klarades upp på teknisk väg.

I följande kapitel beskrivs anmälningar där ett av motiven till huvudbrottet bedömts vara antingen kristofobiskt¹²⁰ eller antireligiöst. Notera dock att den judiska och muslimska tron inryms i definitionen av antisemitism respektive islamofobi.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU) undersöker utsatthet för bland annat antireligiösa hatbrott. Resultaten presenteras i kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Definitionen av kristofobiskt och antireligiöst i den här statistiken

Med kristofobiskt menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen kristna i allmänhet blivit kränkta på grund av sin religiösa tillhörighet. Detsamma gäller på motsvarande sätt för kategorin andra antireligiösa hatbrott. Även personer som kan uppfattas som representanter för en viss religion eller trosinriktning kan utsättas. Exempelvis en fastighetsägare som hotas för att den har upplåtit en lokal till ett religiöst samfund eller en journalist som utsätts för att han eller hon har skrivit reportage om en trosinriktning.

Andra antireligiösa hatbrott avser andrafall (än dem som redan finns redovisade) där den utsattas religion eller trosuppfattning haft betydelse för gärningspersonens agerande mot denna. Det kan handla om personer som tillhör en annan religion än dem som redan täcks in av statistiken, exempelvis buddhister eller hinduer. Det kan handla om personer som tillhör olika riktningar

¹²⁰ Notera att kristofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

inom samma grundreligion, exempelvis sunni- och shiamuslimer eller katoliker och protestanter. Det kan även handla om personer som har konverterat utan att det i anmälan framgår till vilken religion,¹²¹ eller där det på annat sätt framgår i anmälan att religiös trosuppfattning haft betydelse i fallet utan att det framgår vilken trosuppfattning det handlar om. Begreppet trosuppfattning tolkas i det här sammanhanget i vid betydelse, exempelvis kan även ateister eller anhängare av healing, yoga eller falungong utsättas på grund av sin trosuppfattning om det är den som tycks ha motiverat gärningspersonen.

För att ett hatbrott ska betraktas som kristofobiskt eller antireligiöst krävs dels att den utsatta tillhör eller uppfattas tillhöra en viss kristen/religiös trosinriktning eller trosuppfattning, dels att gärningspersonen inte tillhör samma trosinriktning eller trosuppfattning.

I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Vid jämförelse av statistik över tid är det värt att notera att kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott redovisades även tidigare, men då tillsammans och i kategorin som fram till 2011 hette ”övriga antireligiösa” hatbrott.

Brås definition av kristofobi lyder:

Rädsla för, fiendlighet eller hat mot kristendom och kristna som aktiverar en reaktion mot kristendomen, kristen egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, kristna eller representanter för kristna.

Andra antireligiösa hatbrott definieras som:

Rädsla för, fiendlighet eller hat mot en religion/trosuppfattning och personer som tillhör religionen/trosuppfattningen, förutom islam, judendom eller kristendom, och som aktiverar en reaktion mot religionen/trosuppfattningen, dess egendom eller institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas tillhöra, en religion/trosuppfattning eller som är, eller uppfattas vara, representanter för denna.

Bedömning av motiv vid klotter på kyrkor

En stor del av de identifierade kristofobiska hatbrotten utgörs av klotter och skadegörelse av kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, fall där gärningspersonen oftast är okänd. Klotter mot byggnader är vanligt i samhället, och kyrkan respekteras inte alltid som religiös symbol utan kan av klottraren ses som en offentlig vägg vilken som helst. För att klottret ska bedömas som misstänkt hatbrott krävs antingen en kristofobisk kontext (exempelvis upp- och nervända kors eller slagord) eller upprepad utsatthet.

Nivå och utveckling

För 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 190 anmälningar där huvudbrottet hade ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis 130 anmälningar där

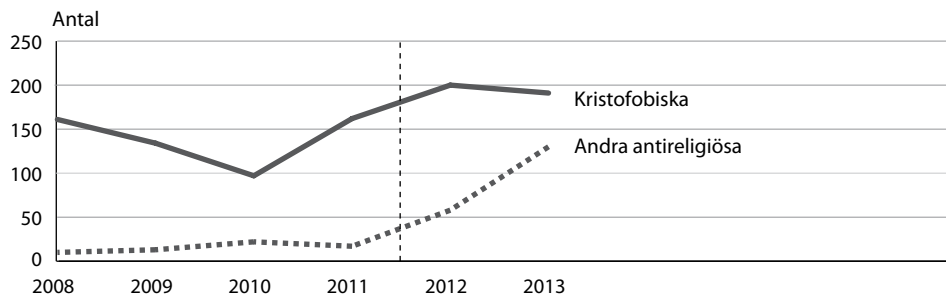
¹²¹ När det gäller konvertiteter är det i vissa fall svårt att veta om det bakomliggande motivet är att den utsatta personen har lämnat en religion snarare än att den har valt en annan.

motivet rörde andra antireligiösa hatbrott. Som synes i figur 9A uppvisar båda motiven en ökande trendkurva även med hänsyn till att anmälningar med ett kristofobiskt motiv minskade något 2013, en minskning som inte är statistiskt säkerställd.

Jämfört med 2010, då anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var som lägst, har antalet anmälningar nästan dubblerats fram till i dag (från knappt 100 till uppskattningsvis drygt 190 anmälningar). Dagens nivå är 19 procent högre än 2008.

Anmälningar avseende andra antireligiösa hatbrott har fortsatt att stiga kraftigt sedan 2011, från knappt 20 till uppskattningsvis 130 anmälningar. Trots att ökningen är statistiskt säkerställd är det med hänsyn till de låga siffrorna svårt att säga om det är en tillfällig ökning eller början på ett trendskifte. Tidigare år har anmälningarna legat på en lägre, men jämn, nivå.

Figur 9A Utveckling av antalet anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2013.

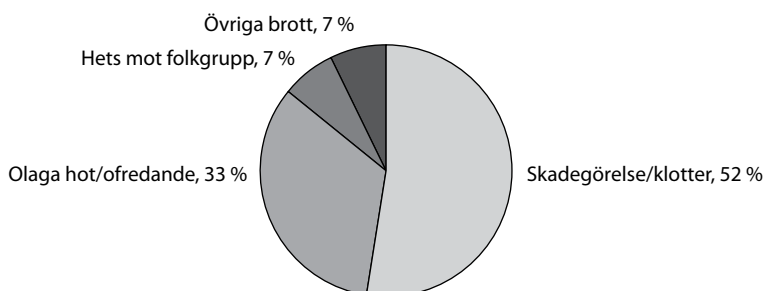

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalssiffrorna uppskattade, baserad på en urvalsundersökning.

Beskrivning av kristofobiska hatbrott

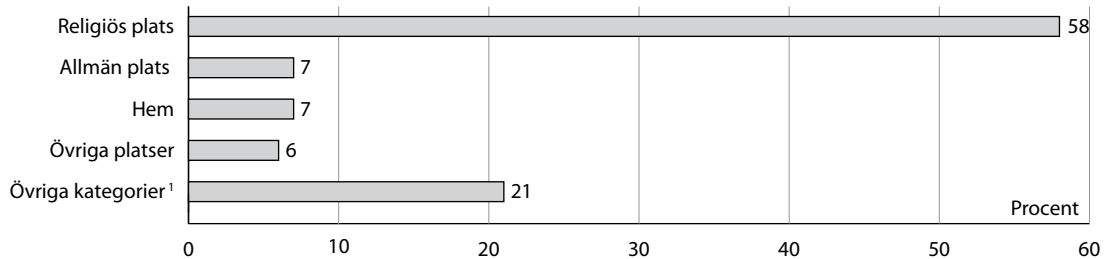
De identifierade kristofobiska hatbrotten kan i stora drag beskrivas av två typfall. Den största delen (52 procent) utgjordes av klotter och skadegörelse mot kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, den andra delen av fall där personer ofredades eller hotades på grund av sin kristna tro (33 procent).

Figur 9B Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2013.

De vanligaste brottsplatserna i anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var religiösa platser (58 procent) följt av allmän plats och i eller i anslutning till det egna hemmet (7 procent vardera).

Figur 9C Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter plats, år 2013.

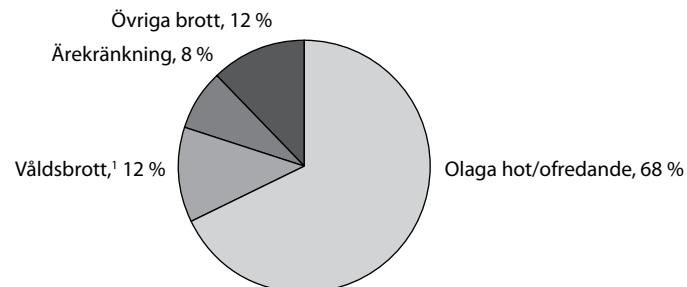
¹ Övriga kategorier består av arbetsplats, internet, offentliga transporter, servering med och utan alkohol, serviceställe, skola, telefon/SMS och uppgift saknas.

I anmälningarna från 2013 var de flesta gärningspersoner (75 procent) helt okända för den utsatta, medan de i 12 procent av fallen var ytligt bekanta, exempelvis en granne, kollega eller en på annat vis, till namn eller utseende, känd person. Den höga andelen okända gärningspersoner hänger samman med den höga andelen skadegörelse/klotter på religiösa platser. I 8 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående. Det kunde då exempelvis handla om familj, släkt eller vänner som haft svårt att acceptera att den utsatta har konverterat till kristendomen.

Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott

Kategorin andra antireligiösa hatbrott inkluderar dels hatbrott avseende andra religioner och trosuppfattningar än de som särredovisas i statistiken, dels fall som rör religiösa dispyter där de inblandade tillhör samma religion¹²² samt fall där religionen eller trosuppfattningen är oklar i anmälan. I anmälningarna med identifierade andra antireligiösa hatbrott 2013 var det oftast en person

Figur 9D Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2013.

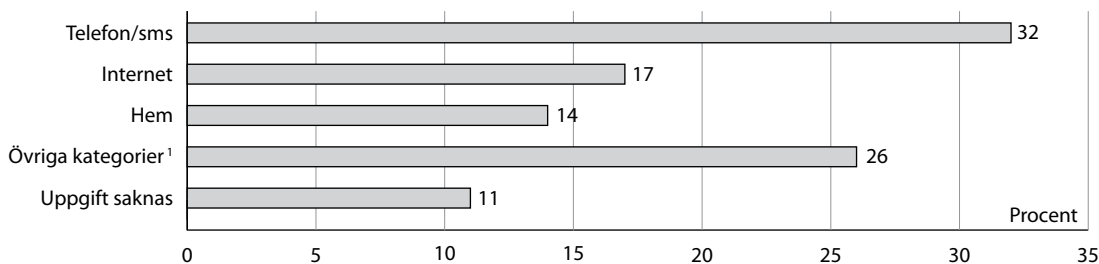
¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

¹²² Exempelvis shia- och sunnimuslimer, katoliker och protestanter eller ortodoxa och sekulariserade judar.

som blev utsatt, till skillnad mot anmälningarna om kristofobiska hatbrott där brottet oftast riktade sig mot egendom. Av det följer att de vanligaste brotts-typerna var olaga hot/ofredande (68 procent) och våldsbrott (12 procent)

De flesta hatbrott i polisanmälningarna med andra antireligiösa motiv skedde på distans genom telefon/sms (32 procent) och på internet (17 procent). Den tredje vanligaste brottsplatsen var i eller i anslutning till det egna hemmet (14 procent).

Figur 9E Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter plats, år 2013.

¹ Övriga kategorier består av arbetsplats, skola, offentliga transporter, religiös plats, servering med och utan alkohol, serviceställe, allmän plats och media.

I likhet med hatbrott med kristofobiska motiv var det mest vanligt att gärningspersonen var helt okänd för den utsatta (39 procent). Däremot var gärningspersonen en närstående i nästan en tredjedel av anmälningarna med andra antireligiösa motiv (30 procent), vilket är en stor andel jämfört med övriga motiv. I en sjättedel av anmälningarna var gärningspersonen en ytlig bekant (17 procent), och oftast då känd till namn eller utseende. Värt att notera är dock att det rör sig om låga tal varför resultaten ska tolkas med försiktighet.

Uppklarade hatbrott

Uppklaringsstatistiken avseende kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott utgår från de anmälningar (huvudbrottet) som inkom till polisen 2012. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 mars 2014.

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

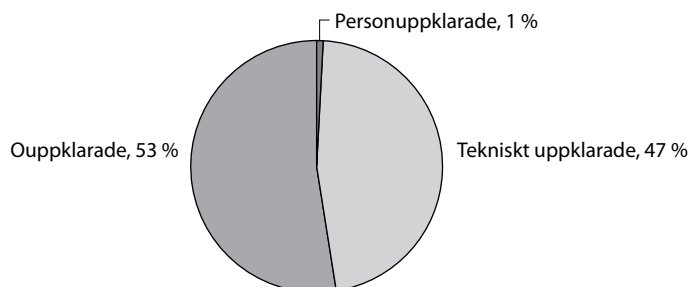
Med anledning av det låga antalet av andra antireligiösa hatbrott slås motiven samman i redovisningen.

Jämnt fördelat mellan uppklarade och ouppklarade brott

Nästan hälften (48 procent) av anmälningarna från 2012 hade klarats upp fram till 31 mars 2014. *Personuppkläringen*, det vill säga att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 1 procent, medan 47 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det senare innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att den anmälda händelsen inte

utgjorde ett brott, att brottet inte kunde bevisas eller att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig.

Figur 9F Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med kristofobiska eller andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

Av de kristofobiska och andra antireligiösa hatbrotten som anmäldes 2012 var 53 procent fortfarande *ouppklarade* i slutet av mars 2014, det vill säga under utredning.

10. Hatbrott på grund av sexuell läggning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis nästan 630 hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv. Av dessa hade drygt 610 anmälningar ett homofobiskt motiv.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (49 procent) och ärekränkning (18 procent).
- Jämfört med övriga motiv är ärekränkning som brottstyp och internet som brottsplats vanligare när motivet rör sexuell läggning.
- Av de identifierade hatbrotts-anmälningarna på grund av sexuell läggning 2012 personupplärdades 2 procent, medan 63 procent blev tekniskt upplärdade.

Hatbrott på grund av sexuell läggning kan ta sig flera uttryck, från kränkande öknamn till grova misshandelsfall. Gemensamt är att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen homosexuella, bisexuella eller heterosexuella i allmänhet blivit kränkta på grund av sin sexuella läggning.¹²³

Forskning har visat att personer som är öppet homosexuella eller bisexuella kan bli mer sårbara för brott.¹²⁴ Av dem som har blivit utsatta visade en undersökning på 1990-talet att uppskattningsvis en fjärdedel anmälde händelsen till polisen.¹²⁵ Studier har dessutom visat att homosexuella män som utsätts för hatbrott polisanmäler brott i dubbelt så stor utsträckning som homosexuella kvinnor.¹²⁶

Redovisningen reflekterar en neutral lagstiftning

Straffskärpningsregeln¹²⁷ anger att som försvårande omständighet vid bedömning av straffvärdet ska beaktas

om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

¹²³ Det kan vara värt att nämna att i Sverige har det inte gjorts någon undersökning med syfte att visa på antalet personer som är homo-, bi- eller heterosexuella. Denna typ av undersökning anses generellt vara mycket svår att genomföra och skulle sannolikt dras med stora metodproblem. RFSL (2008).

¹²⁴ Tiby och Lander (1996), Tiby (1999, s. 171 eller 2000) och Norrhem, Rydström och Winkvist (2008, s. 157).

¹²⁵ Tiby (1999, s. 207).

¹²⁶ Tiby (1999, s. 206).

¹²⁷ Brottsbalken 29 kap. 2 § punkt 7.

Lagtexten pekar därmed inte ut en viss sexuell läggning som föremål för hatbrott, utan tar sikte på att *den* som utsätts på grund av sin sexuella läggning, oavsett vilken, utsätts för ett hatbrott. Hatbrottsstatistiken inkluderar därmed brott mot homosexuella, bisexuella och heterosexuella.

I realiteten utgörs emellertid statistiken över hatbrott på grund av sexuell läggning till 97–98 procent av brott mot homosexuella, medan i princip hela den resterande andelen utgörs av brott mot bisexuella.

Homofobiska och bifobiska hatbrott

De som kan komma att utsättas för homofobiska¹²⁸ hatbrott är dels personer som är eller som gärningspersonen *uppfattar* vara homosexuella, dels personer som gärningspersonen uppfattar *representerar* homosexuella. Exempelvis journalister, politiker eller deltagare på pridefestivaler. Motsvarande gäller för dem som kan komma att utsättas för bifobiska hatbrott.

Det går att anta att hatbrott som har riktats mot personer som är bisexuella kan ha identifierats som homofobiska i statistiken eftersom det i få anmälningar uttalat framgår huruvida den utsatta är eller att gärningspersonen har uppfattat den utsatta som bisexuell. En vanlig beskrivning i anmälningarna är att ”NN utsattes på grund av sin sexuella läggning”, men eftersom det inte framgår vilken leder det till att händelsen klassificeras som homofobisk i statistiken.

Homofobiska och bifobiska hatbrott definieras som brott som begås på grund av

*rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, homo- och bisexuella eller representanter för homo- och bisexuella.*¹²⁹

Hatbrott mot heterosexuella

Hatbrott mot heterosexuella definieras som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, heterosexuella eller representanter för heterosexuella.

Inledningsvis i kapitlet diskuteras hur kategorierna i detta kapitel förhåller sig till den neutrala straffskärpningsregeln.

Nivå och utveckling

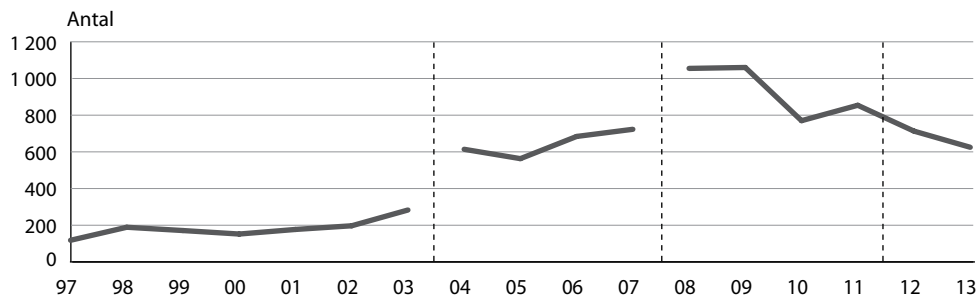
Under 2013 identifierades uppskattningsvis nästan 630 anmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett motiv som grundar sig på sexuell läggning, drygt

¹²⁸ Notera att homofobi och bifobi inte är fobier i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹²⁹ Definitionen förändrades år 2008 när hatbrottsdefinitionen utvidgades. Se mer i metodkapitlet, kapitel 3.

610 av dessa hade ett homofobiskt motiv.¹³⁰ Antalet anmälningar minskade med 12 procent jämfört med förra året och med 41 procent jämfört med 2009. Båda minskningarna är statistiskt säkerställda.

Figur 10A Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, åren 1997–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts.

Definitionen av vad som är ett hatbrott på grund av sexuell läggning ändrades 2008. Förutom hatbrott mot homosexuella ingår efter definitionsförändringen även hatbrott mot bisexuella och heterosexuella.

Sett över tid ökade antalet identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning stadigt fram till 2009. Under perioden genomfördes två större metodförändringar. Insamlingsmetoden genomgick en datateknisk förändring 2004, vilket ledde till en nivåskillnad¹³¹ eftersom fler anmälningar som var relevanta för statistiken hittades. Inför 2008 utvidgades Brås hatbrottsdefinition, och insamlingsmetoden utökades,¹³² vilket även det ledde till en nivåskillnad. Det är dock oklart om metodförändringarna kan förklara hela ökningen.

Sedan 2009 har antalet identifierade hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv sjunkit kraftigt och ligger nu på en nivå som är lägre än 2006.

Nedgången de senaste fem åren är intressant eftersom hatbrottsutbildningen numera är ett obligatoriskt inslag i polisutbildningen, och fokus ligger då på främlingsfientliga och homofobiska hatbrott. Polismyndigheter runt om i landet anger även att fokus i deras regionala hatbrottsarbete ligger på framför allt främlingsfientliga och homofobiska hatbrott. På flera håll i landet har polisen utökat sin samverkan med kommuner och ideella organisationer för att informera om och förebygga hatbrott, skapa förtroende samt öka anmälningsbenägenheten. Det är exempelvis vanligt numera att polisen medverkar i pridefestivaler runt om i landet.

Fokus på homofobiska hatbrott både i polisens utbildning och i arbetet med att skapa förtroende för att öka anmälningsbenägenheten borde sammantaget ha lett till att Brå identifierar *fler* anmälningar med möjliga homofobiska motiv. I stället är utvecklingen tvärtom.

¹³⁰ Se tabell 5.1 i kapitel 5 för uppskattat antal hatbrott dels för sexuell läggning generellt, dels med homofobiskt motiv. I tabellen finns även uppgifter för tidigare år redovisade.

¹³¹ Mellan åren 2003 och 2004 fördubblades antalet identifierade homofobiska hatbrott.

¹³² Bland annat utökades sökordslistan, och polisen införde en hatbrottsmarkering, som Brå särskilt studerade. Hatbrott mot bisexuella, heterosexuella samt representanter inkluderades i definitionen. Mer information om förändringarna finns i den tekniska rapporten.

Det kan därför vara värt att reflektera över att både nationella och internationella attitydundersökningar visar på en positiv utveckling avseende svenskars syn på homosexuella människor. En attitydundersökning bland ungdomar, utförd av Forum för levande historia, visade en betydande förändring i positiv riktning mellan 2003 och 2009.¹³³ En rapport från Ungdomsstyrelsen 2008 visade att bland 15 länder var Sveriges befolkning mest positivt inställd till homosexuella och att unga var mer positiva än äldre,¹³⁴ något som torde påverka attityden i samhället i stort vartefter de unga växer upp. World Values Survey, ett internationellt forskningsprojekt som i vågor undersöker attityder över hela världen, visar att Sveriges inställning gentemot homosexuella stadigt blivit mer positiv både i längre och kortare perspektiv, även om de senaste två mätvägorna (2005–2009 och 2010–2014) visade likartade resultat.¹³⁵

Det är samtidigt värt att notera att nivån för den självrapporterade utsattheten för homofobiska hatbrott ligger oförändrad enligt NTU, en undersökning som i många avseenden ger en bättre bild av utsatthet bland den generella befolkningen än vad studier av polisanmälningar gör.¹³⁶

Sammantaget finner dock Brå att det inte vore orimligt om den kraftiga nedgången de senaste fem åren i antalet identifierade hatbrottsanmälningar ändå skulle kunna tyda på en faktisk nedgång i utsatthet för homofobiska hatbrott, eller i varje fall på en nedgång av grövre former av kränkningar. Även det skulle kunna påverka antalet polisanmälningar. Exempelvis identifieras numera färre våldsbrott med sexuell läggning som motiv.

Brottsstruktur

De vanligaste brotten i identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning år 2013 var olaga hot/ofredande (49 procent) följt av ärekränkning och våldsbrott (18 respektive 15 procent). Andelen våldsbrott har sjunkit jämfört med tidigare år medan andelen skadegörelse/klotter har ökat.

Vid en jämförelse med övriga hatbrottsmotiv kan noteras att sexuell läggning tillsammans med det afrofobiska motivet uppvisar en högre andel ärekränkning (18 procent vardera jämfört med 0–14 procent för de övriga hatbrottsmotiven).

För att få en bild av hur hatbrott på grund av sexuell läggning kan se ut ges här några fallbeskrivningar, baserade på information ur polisanmälningarnas fritexter.¹³⁷

¹³³ Forum för levande historia (2008, s. 62f.)

¹³⁴ Ungdomsstyrelsen (2008, s.76.)

¹³⁵ Jämförelser går att göra i fyraårsintervaller från början av 90-talet, dessförinnan finns uppgifter från första vägen 1981–1984. World Values Survey har sitt sekretariat på svenska Institutet för Framtidsstudier och publicerar all data på sin webbsida: <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

¹³⁶ Se kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

¹³⁷ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Tabell 10.1 Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	252	24	176	23	189	22	163	23	93	15	-43	-63
Olaga hot/ofredande	530	50	318	41	405	47	287	40	306	49	7	-42
Ärekränkning	148	14	171	22	146	17	143	20	112	18	-22	-24
Skadegörelse/klotter	100	9	59	8	66	8	76	11	79	13	4	-21
Hets mot folkgrupp	14	1	25	3	13	2	25	4	20	3	-20	43
Olaga diskriminering	5	0	7	1	13	2	8	1	0	0	-100	-100
Övriga brott	11	1	14	2	22	3	10	1	14	2	40	27
Summa	1 060	100	770	100	854	100	713	100	625	100	-12	-41

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

Olaga hot/ofredande

Andelsmässigt är olaga hot och ofredande den vanligaste brottskategorin bland hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning. Det kan röra sig om allt från trakasserier till dödshot. I anmälningarna från 2013 skedde de flesta av dessa brott på internet och via telefon/sms, men även i eller i nära anslutning till det egna hemmet. Ett exempel på ofredande i den utsattas hem:

Utpekad person är granne med Maria och Caroline. Han brukar stå och stirra på, och ibland filma, dem när de befinner sig på sin balkong. Om de rör vid varandra brukar han göra ljud och harkla sig, för att liksom störa. De misstänker att det även är han som stoppar lappar i deras brevlåda, där det bland annat står ”det ni gör är onaturligt”. De tror att han håller på så för att de är homosexuella.

Ärekränkning

Ärekränkning innebär allt från att bli kallad kränkande öknamn till grovt förtal. Det kan exempelvis ske på internet, via e-post eller verbalt direkt till en person.¹³⁸ Brott på internet blir allt vanligare, som i följande exempel:

I chatforumet på skolans hemsida har någon/några skrivit inlägg om Simon där det bland annat står ”Simon i 9b tafsar på både tjejer och killar. Fy fan vad äcklig han är!”. Någon har även lagt upp en bild på ett bi med Simons namn under.

Våldsbrott

Andelen anmälda våldsbrott har sjunkit för detta motiv, men är fortfarande en av de tre vanligaste brottstyperna. De begås oftast på allmän plats, men även på offentliga transporter eller i skolor. En händelse kan exempelvis gå till så här:

¹³⁸ Här kan nämnas att Brå i samråd med JämO (Brå 2007b, s. 128) har publicerat en skolhandledning som vänder sig till barn och ungdomar med frågeställningar kring människors identitet, känsloliv, sexualitet och värdegrund. Publikationen innehåller fakta, berättelser, övningar och diskussionsunderlag för temarbeten om bland annat trakasserier och ärekränkningar på grund av sexuell läggning.

Martin och Fredrik hade varit ute på kvällen. De sa hejdå med en kram utanför restaurangen och gick åt olika håll. Martin gick till busshållplatsen. Då kom 3–4 män fram och började tjafsas. De frågade om det var pojkvännen Martin sagt hejdå till och kallade honom ”äckliga böggjävlar”. Plötsligt började de slå och sparka honom. Martin föll till marken och männen fortsatte att sparka på honom medan han låg ner.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse och klotter kan vara riktade direkt mot en person, mot symboler eller organisationer, eller vara kränkande för homo-, bi- eller heterosexuella i allmänhet. Bland anmälningarna syns exempel där bilar repas, cykeldäck punkteras, regnbågsflaggor sprayas eller klotter på allmän plats om ”böggjävlar”. Följande är en illustration av hur en händelse kan se ut:

Okända gärningspersoner har kastat sten genom flera rutor till RFSL:s lokaler. De har även klottrat kränkande ord om homo- och bisexuella på dörren.

Hets mot folkgrupp

Andelen hets mot folkgrupp är relativt låg för detta motiv. Det handlar ofta om inlägg på olika hemsidor eller internetforum, som i följande exempel:

Lena har lagt upp en bild på Facebook från när hon besökte pridefestivalen. I kommentarerna har Roger bland annat skrivit att ”homos är inga riktiga människor, de borde dödas som all annan ohyra”.

Olaga diskriminering

Förutom att anmäla brottet olaga diskriminering till polisen kan enskilda personer anmäla fall av diskriminering enligt den civilrättsliga diskrimineringslagen till Diskrimineringsombudsmannen (DO).¹³⁹ Antalet diskrimineringsärenden på grund av sexuell läggning utgjorde 40–45 fall åren 2009–2012, för att sjunka till 28 ärenden 2013.¹⁴⁰ Under samma period identifierades 5–13 polisanmälningar avseende olaga diskriminering, med undantag för 2013 då inga polisanmälningar gällande olaga diskriminering identifierades för detta motiv. Det är alltså värt att notera att det finns två sätt att hantera diskriminering och att statistiken över polisanmälningar inte ger hela bilden.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hatbrott via internet vanligare då motivet rör sexuell läggning

I anmälningarna för 2013 var det något vanligare att brottet skedde på distans (41 procent) än direkt mot person, utan fysisk kontakt (38 procent). Skillnaden är emellertid inte statistiskt säkerställd varför det inte kan uteslutas att den påverkats av stickprovsurvalet.

¹³⁹ Mer information om den civilrättsliga och straffrättsliga uppdelningen finns i kapitel 5.

¹⁴⁰ Diskrimineringsombudsmannen (DO 2014, s. 14).

Inom kategorin distans utgör brott på internet det vanligaste tillvägagångssättet (de svarar för 24 av de 41 procentheterna) och har dessutom ökat jämfört med tidigare år. Mellan 2009 och 2012 svarade internet för 12–15 procent av tillvägagångssätten.

En jämförelse mellan samtliga hatbrottsmotiv visar även att internet som tillvägagångssätt är vanligare vid hatbrott på grund av sexuell läggning än vid övriga motiv (24 procent jämfört med 22 procent för det antisemitiska och 11 procent i snitt).

Tabell 10.2 Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter tillvägagångssätt, år 2013.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	120	19
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	235	38
Distans	257	41
Allmänt klotter	16	3
Internet	152	24
Postbrev	20	3
Telefon/sms	69	11
Övrigt ¹	12	2
Summa	625	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Inkluderar även kategorin Media.

Plats

Färre hatbrott på allmän plats, fler på internet

Den vanligaste brottsplatsen i hatbrottsanmälningarna på grund av sexuell läggning 2013 var internet (24 procent), följt av hem (16 procent) och allmän plats (14 procent).

Jämfört med tidigare år ökade år 2013 andelen brott begångna på internet från att ha utgjort 12–15 procent åren 2009–2012 till nuvarande 24 procent. År 2013 minskade samtidigt brotten begångna på allmän plats, från att åren 2010–2012 har utgjort 19–21 procent av brottsplatserna till nuvarande 14 procent.¹⁴¹

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv kan noteras att vid sidan av internet var det även vanligare vid detta motiv att brottet begicks i eller i nära anslutning till det egna hemmet. Endast det antisemitiska motivet hade en större andel brott begångna i det egna hemmet.

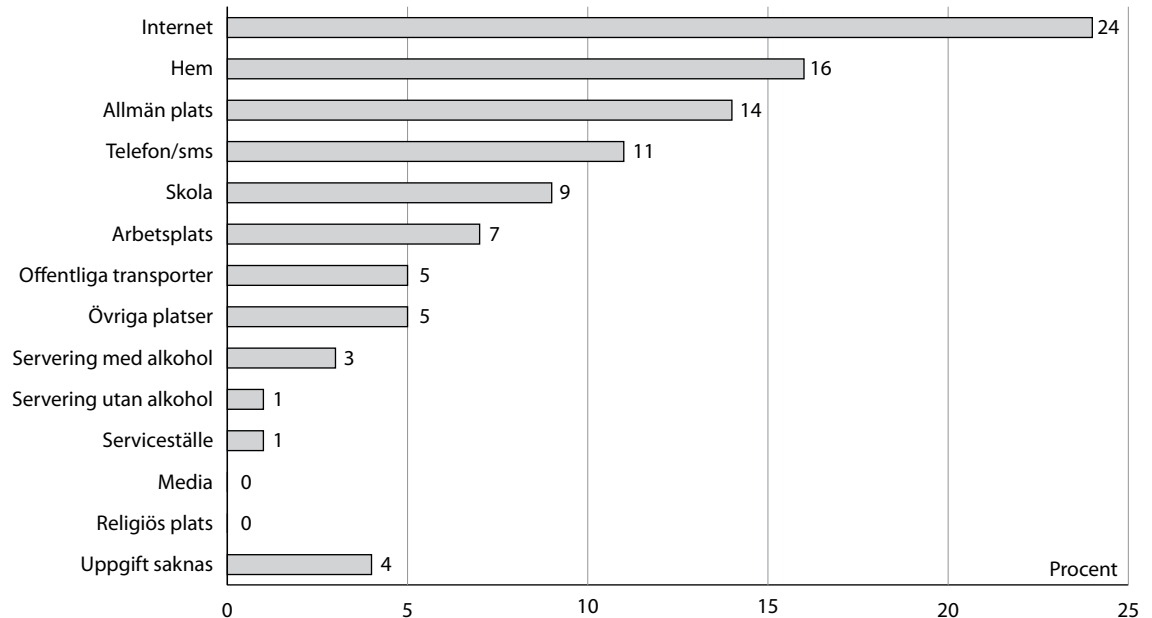
Forskning visar att pojkar är mer utsatta för kränkningar relaterade till homosexualitet i skolmiljö.¹⁴² Av de hatbrott på grund av sexuell läggning som identifierades 2013 begicks 9 procent i skolan. Det är samma nivå som de

¹⁴¹ År 2009 utgjorde allmän plats emellertid 11 procent.

¹⁴² Witkowska (2005) och Holm, Osbeck och Wernersson (2003).

tidigare fem åren då andelen skiftat mellan 7 och 13 procent. Man bör dock vara medveten om att i den här statistiken ingår inte bara brott mot elever utan även brott mot lärare, andra anställda och besökare i skolan, samt att båda könen är inkluderade.

Figur 10B Andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter plats, år 2013.

Relation

Vanligast att bli utsatt av en okänd gärningsperson

Vid drygt hälften (55 procent) av de anmälda hatbrotten på grund av sexuell läggning år 2013 var gärningspersonen obekant för den utsatta. I drygt en fjärdedel av fallen (27 procent) var gärningspersonen en ytligt bekant, det vill säga en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. I 12 procent av fallen var gärningspersonen en närstående.

Jämfört med tidigare år ser relationsfördelningen i stort sett likadan ut.

Tabell 10.3 Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

Relation	Antal	%
Närstående	74	12
<i>Gift/partner/sambo/före detta partner</i> ¹	18	3
<i>Släkt</i>	26	4
<i>Vänner/bekanta</i>	30	5
Ytligt bekant	168	27
<i>Granne</i>	28	4
<i>Kollega</i>	8	1
<i>Känd person/grupp</i>	81	13
<i>Skolkamrat</i>	51	8
Obekant	342	55
<i>Kund/klient</i>	26	4
<i>Serviceperson</i>	10	2
<i>Okänd person</i>	306	49
Uppgift saknas	39	6
Summa	625	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar kan det hända att summeringen av tabellen inte stämmer överens med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Sammanslagen kategori.

Uppklarade hatbrott

Mått på uppkläring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppkläring av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Få hatbrottsärenden på grund av sexuell läggning personuppklaras

Två tredjedelar (65 procent) av hatbrottsärendena på grund av sexuell läggning (huvudbrottet) som anmäldes 2012 hade fram till och med 31 mars 2014 fått ett avslut. *Personuppkläringen*, det vill säga att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 2 procent, medan 63 procent klarades upp *på teknisk väg*. Det innebär att utredningen har avslutats, exempelvis för att händelsen inte bedömts utgöra ett brott, att gärningspersonen var under 15 år och därmed inte straffmyndig, att bevis eller spaningsuppslag saknas eller att händelsen av andra skäl inte går att utreda vidare.

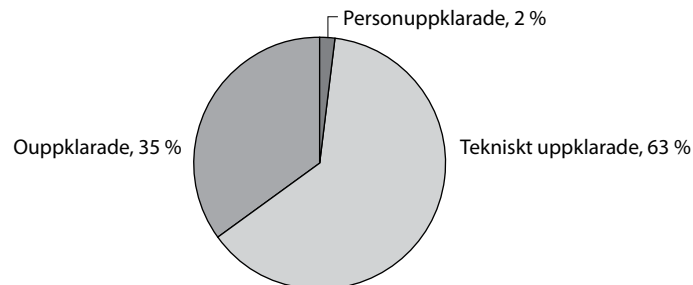
I en tidigare studie genomförd av Forum för levande historia följdes polisanmälda homofobiska hatbrott genom rättskedjan utifrån brottstyperna ofredande, olaga hot och misshandel. Drygt 10 procent av anmälningarna gick enligt den studien vidare till åtal.¹⁴³

¹⁴³ Forum för levande historia (2006a). Huvudsyftet med studien var att följa de polisanmälda hatbrotten genom rättskedjan och att undersöka om straffskärpningsregeln användes. Av de 614 anmälningar som kategoriserades som homofobiska hatbrott av Säpo år 2004 valdes 367 anmälningar ut. Endast 35 anmälningar gick vidare från polismyndigheterna till åtal, vilket i sin tur ledde till 24 domar. 10 av dessa domar innehöll ingenting som antydde att brottet bedömdes vara ett hatbrott. I endast två fall tillämpades straffskärpningsregeln. I studien ingick inte brottstyper som brukar ha lägre uppkläring.

Homofobiska hatbrott med högre andel personupplklaringsbeslut rör framför allt våldsbrott och olaga hot/ofredande, medan skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp har en lägre andel personupplklaringsbeslut. De förstnämnda brottstyperna brukar allmänt sett betraktas som mer lättutredda, eftersom det oftare än vid de sistnämnda brottstyperna finns en misstänkt person.

Av hatbrotten på grund av sexuell läggning som anmäldes 2012 var 35 procent fortfarande *ouppklarade* sista mars 2014.

Figur 10C Andel uppklarade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012–31 mars 2014.

11. Transfobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts. Urvalsosäkerheten är särskilt stor vid detta motiv eftersom resultaten bygger på få observationer.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polis-anmäls.

Resultat i korthet

- År 2013 identifierades uppskattningsvis 45 anmälningar med transfobiska motiv.
- Den vanligaste brottstypen år 2013 var våldsbrott, följt av olaga hot/ofredande och ärekränkning.
- Vanliga brottsplatser var allmänna platser eller den utsattas eget hem.
- I majoriteten av fallen var gärningspersonen obekant för den utsatta.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från år 2013 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett transfobiskt¹⁴⁴ motiv.

Könsöverskridande identitet och könsuttryck

Transpersoner är ett paraplybegrepp för personer med könsöverskridande identitet (det biologiska kön personen upplever sig ha) eller könsuttryck (det sociala kön personen ikläder sig).¹⁴⁵ Exempel på begrepp som avser olika typer av transpersoner är dragqueens,¹⁴⁶ dragkings,¹⁴⁷ intergenders,¹⁴⁸ intersexuella,¹⁴⁹ transgenderister,¹⁵⁰ transsexuella,¹⁵¹ och transvestiter.¹⁵² Det är alltså personer som har en könsidentitet eller ett könsuttryck som helt, delvis eller tidvis skiljer sig från normen om hur en man eller kvinna förväntas vara.¹⁵³ Med begreppet åsyftas inte någon sexuell läggning, en transperson kan vara antingen homo-, bi- eller heterosexuell.¹⁵⁴

I denna statistik definieras transfobiska hatbrott som:

¹⁴⁴ Notera att transfobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹⁴⁵ Darj och Nathorst-Böös (2008, s. 6).

¹⁴⁶ Man som ikläder sig de typiskt kvinnliga attributen.

¹⁴⁷ Kvinna som ikläder sig de typiskt manliga attributen.

¹⁴⁸ En person som definierar sig som att befinna sig mellan eller bortom de traditionella könen eller som väljer att inte definiera sin könsidentitet alls.

¹⁴⁹ En person som är född med könsorganskaraktäristika av båda könen. Förut användes termen *hermafroditer* men den anses i dag som nedvärderande.

¹⁵⁰ Hur en person väljer sin könsidentitet, från att till exempel fysiskt vara man och klä sig i manskläder och uppträda i någon sorts mansroll, men känna sig som kvinna och vara öppen med vänner om det, till att klä sig och uttrycka sig så långt man kan som det kön man ser sig som.

¹⁵¹ En person som upplever sig tillhöra det motsatta könet och oftast önskar korrigera den "felaktiga kropp" han/hon har genom hormonbehandling och kirurgi.

¹⁵² En person som känner ett starkt behov av att klä sig i det andra könets kläder.

¹⁵³ Justitiedepartementet (2006, s. 41).

¹⁵⁴ RFSL (2010).

Rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, uppfattas vara eller representerar personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Transpersoners ställning i lagstiftningen

Transpersoner både omfattas och inte omfattas av lagstiftning som rör hatbrottsområdet. Medan de utgör en skyddad grupp i vissa lagrum ingår de inte i andra.

Transpersoner ingår inte som skyddad grupp för brotten *hets mot folkgrupp* eller *olaga diskriminering*.¹⁵⁵

I den civilrättsliga diskrimineringslagen¹⁵⁶ ingår däremot könsöverskridande identitet eller uttryck som en diskrimineringsgrund. Transpersoner som utsätts för diskriminering kan därmed anmäla detta till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Skillnad i utfall mellan en straffrättslig och en civilrättslig process är att i det första fallet skulle den som har diskriminerat kunnat dömas till böter eller fängelse för olaga diskriminering, medan i det andra fallet kan den som har diskriminerat åläggas att utbetala skadestånd till den som har blivit diskriminerad.

I straffskärpningsregeln,¹⁵⁷ på vilken motivgrunderna i hatbrottsstatistiken baseras, går det inte att direkt utläsa att transpersoner omfattas. Motiven räknas upp och lydelsen avslutas med ”... eller annan liknande omständighet”. I förarbetena framkommer emellertid att lagstiftaren med den lydelsen ger utrymme för att inkludera transpersoner,¹⁵⁸ något som Brå tagit fasta på i sin definition.

Transfobiska hatbrott kan vara svåra att identifiera

Endast händelser där beskrivningen i fritexten gör det möjligt att särskilja det transfobiska motivet från motivet rörande sexuell läggning kan bli bedömda som transfobiska hatbrott i statistiken. Det är inte ovanligt att en gärningsperson kallar en transperson för ”böggjäväl” eller på annat sätt visar ringaktning som om transpersonen vore homosexuell för att denna inte följer gärningspersonens förväntade norm avseende könsidentitet eller uttryck. Framgår det då inte i anmälan att det var den könsöverskridande identiteten eller uttrycket som motiverade gärningen är det troligt att händelsen bedöms som homofo-bisk. Det är därför troligt att en del transfobiska händelser ingår i kapitlet om sexuell läggning.

Nivå och brottsstruktur

Antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är mycket få, vilket är viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av resultaten. Det låga antalet skapar en större osäkerhet och kan bidra till stora variationer mellan åren. Då undersökningen nu är utformad som en urvalsundersökning tillkommer en urvals-

¹⁵⁵ BrB 16 kap. 8–9 § 5.

¹⁵⁶ Diskrimineringslag (2008:567).

¹⁵⁷ Brottsbalken 29 kap. 2 § 7 p.

¹⁵⁸ Prop. 2001/02:59

osäkerhet. Eftersom resultaten för detta motiv bygger på få observationer är urvalsosäkerheten särskilt stor.

Antalet anmälningar där motivet bedömdes vara transfobiskt uppskattades år 2013 till 45 stycken. Det är samma nivå som tidigare år eftersom skillnaden ligger inom den statistiska felmarginalen och därför kan vara en effekt av urvalsförfarandet.

Tabell 11.1 Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2009–2013.

Motiv	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Transfobiska	30	31	52	41	45

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Beskrivning av transfobiska hatbrott

Att det uppskattade antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är lågt innebär att beskrivningen avseende brottstyper, plats, relation och tillvägagångssätt kan skilja sig stort från år till år. Söker man en bild av karaktären på transfobiska hatbrott är ett råd att jämföra beskrivningarna i rapporter från flera år.

Anmälningar med identifierade transfobiska motiv 2013 avsåg tre brottstyper, nämnda i storleksordning: våldsbrott, olaga hot/ofredande och ärekränkning. De vanligaste brottsplatserna var allmän plats, följt av det egna hemmet. Gärningspersonen var ofta antingen helt okänd eller känd åtminstone till namn eller utseende.

De flesta anmälningar med identifierade transfobiska motiv 2013 rörde våldsbrott. De begicks ofta på allmän plats eller på offentliga transporter, som i följande exempel:

Eddie gick på bussen och satte sig på ett ledigt säte. Bredvid satt en man och tittade i sin mobil. När mannen stoppade mobilen i fickan såg han på Eddie och fick genast ett utbrott. Han skrek att Eddie skulle flytta på sig, att han "inte vill ha såna som dig bredvid mig". När Eddie satt kvar försökte mannen knuffa ut honom i gången. Han slog även ett knytnävsslag mot Eddies huvud. Eddie var vid tillfället klädd i en klänning och tror att det var därför mannen fick ett utbrott när han såg honom.

Transfobiska hatbrott kan också handla om att bli trakasserad eller på annat sätt utsatt i eller i nära anslutning till det egna hemmet, vilket följande är ett exempel på:

Målsägande har vid flera tillfällen de senaste månaderna fått fönster och ytterdörr nedsmetade med ägg. Någon har vid flera tillfällen ryckt i dörrhandtaget och viskat okvädesord genom brevlådan. Målsägande uppger att dessa personer gör detta på grund av att hon är transsexuell. Hon säger också att hon känner sig otrygg och inte längre kan bo kvar i området.

Studie visar på risk för subtil utsatthet av en partner eller före detta partner

Statistiken över polisanmälningar med transfobiska motiv är begränsad i flera avseenden och det finns mycket lite forskning och statistik i övrigt på området. En skotsk studie om transpersoners erfarenheter av brott i nära relation¹⁵⁹ kan dock ge en bild av hur subtil utsattheten kan vara.

Studien visade att transpersoner ofta blir utsatta emotionellt, sexuellt och fysiskt av sin partner eller före detta partner. Den emotionella utsattheten var vanligast förekommande och då i syfte att förtrycka eller ogiltigförklara personens könsöverskridande identitet eller uttryck, exempelvis genom uttal ("du är en riktig man") eller genom att köpa presenter (som herrparfym eller damtidningar) som uppmärksammar kön och könsuttryck på ett sätt som är oförenligt med den utsattas könsidentitet. Anmälningens benägenhet var låg; endast 6 procent uppgav att de hade varit i kontakt med polisen. En förklaring kunde vara skam, antingen över att avvika från normen eller över att så att säga ha låtit sig utsättas, eller att utsattheten blivit en del av vardagen och att respondenterna därför uppfattade händelsen (även grövre händelser såsom misshandel) som felaktig och obehaglig men inte som ett brott.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Morton, Ritchie och Roch (2010).

¹⁶⁰ Morton, Ritchie och Roch (2010).

12. Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken avser anmälningar som uppvisar bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler. Dessa symboler har dock utvecklat ett självständigt symbolvärde och används även utanför högerextrema och nationalsocialistiska kretsar. Statistiken kan därför inte ses som ett mått på brottnivå bland högerextremister och nationalsocialister.
- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polis-anmäls.

Resultat i korthet

- År 2013 visade uppskattningsvis 11 procent (knappt 600) av de identifierade hatbrottsanmälningarna bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler.
- Nästan en tredjedel (32 procent) av dessa kunde kopplas till en organisation, där Svenska Motståndsrörelsen (SMR) var den enskilt vanligast förekommande.
- Den vanligaste brottstypen var hets mot folkgrupp (42 procent) följt av skadegörelse/klotter (26 procent).
- Allmänna platser (28 procent), internet (18 procent) och skolor (13 procent) var vanliga brottsplatser. För anmälningar med koppling till en organisation var allmän plats (24 procent) och internet (23 procent) de vanligaste brottsplatserna.
- 2 procent av hatbrottsanmälningarna som uppvisade bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler år 2012 personupplärdades.

Redovisningen i detta kapitel avser anmälningar från år 2013 som förutom ett identifierat hatbrottsmotiv även uppvisar bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler och yttringar.¹⁶¹ Exempelvis hakkors, uttalanden om att Hitler gjorde rätt (som förintade människor), personer som uttalar Sieg Heil eller gör hitlerhälsning¹⁶² samt referenser till högerextrema och nationalsocialistiska organisationer eller grupper.

Bruket av ovanstående symboler behöver emellertid inte betyda att brottet har begåtts av en högerextrem eller nationalsocialistisk organisation, grupp eller individ. På anmälningsstadiet vet man sällan något om gärningspersonen och dennas sympatier, samtidigt som högerextrema och nationalsocialistiska symboler har ett starkt symbolvärde och kan användas i förargande, provocerande eller förnedrande syfte.

Oavsett om det ligger högerextrem/national-socialistisk ideologi eller inte bakom användandet betraktas bruket av symbolerna ofta som hets mot folkgrupp. På grund av deras starka symbolvärde kan dessutom hatbrott där dessa symboler används skapa oro inte bara hos den utsatta eller den grupp som den

¹⁶¹ Tidigare är hette kapitlet "Vit makt-ideologiskt motiverade hatbrott" samt "Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism". Rubrikerna kunde dock missförstås som om en koppling var konstaterad. Vad som egentligen avses i undersökningen av polisanmälningar är att sådana symboler och yttringar förekommer i beskrivningen av den anmälda brotts handlingen.

¹⁶² Även kallat "att göra Sieg Heil" eller "att heila".

utsatta tillhör utan även hos människor som inte tillhör gruppen som åsyftats i angreppet. Det är två skäl till att det här kapitlet redovisas, även om begreppen och definitionerna egentligen är komplexa inom det här området och gör tillförlitlig statistik svår att redovisa.

Anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv där det finns en tydligare koppling till en specifik högerextrem eller nationalsocialistisk organisation redovisas i ett separat avsnitt i detta kapitel.

Symboler måste vara kopplade till ett hatbrottsmotiv

Redan i början av 1990-talet redovisade Säpo statistik över anmälningar där de bedömde att det fanns en koppling till högerextrema eller nationalsocialistiska miljöer.¹⁶³ Förutom hatbrott redovisade Säpo även ”vanliga” brott som begicks inom denna miljö samt brott med ideologisk koppling men utan observerbar koppling till ett visst hatbrottsmotiv. Exempelvis klotter i form av hakkors på en busskur i stadens centrum, eller en grupp personer som står på ett torg och gör armgesten Sieg Heil utan att rikta sig till en viss publik. Dessa brott, som inte går att koppla till ett visst hatbrottsmotiv, klassificerade Säpo som ”övriga högerbrott”.

Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken 2006 inkluderas endast anmälningar som förutom att de uppvisar bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler *även* går att koppla till något av hatbrottsmotiven. Exempelvis klotter i form av hakkors *tillsammans* med främlingsfientliga slagord, homofobiska klisterlappar från en nationalsocialistisk organisation eller antisemitiska texter på en högerextrem hemsida. Bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler och yttringar utan observerbar koppling till ett visst hatbrottsmotiv, det vill säga vad Säpo kallade ”övriga högerbrott”, ingår *inte* i Brås statistik.

Hakkors kan men behöver inte vara uttryck för högerextremism eller nationalsocialism

Den sannolikt tydligaste symbolen för högerextremism och nationalsocialism är hakkorset. Med tiden har det dock även fått ett eget symbolvärde. Det är därför inte ovanligt att det i dag används i exempelvis förargande, provocerande eller förnedrande syfte, men utan att avsändaren nödvändigtvis sympatiserar med nationalsocialismens ideologi eller politik.

Hakkorset är av historiska skäl en stark *symbol för antisemitism*. Verbala uttryck (exempelvis ”Sieg Heil”) och symboler (exempelvis hakkors) kan användas när syftet är att skrämja eller visa agg gentemot judiska personer, oavsett det bakomliggande skälet till detta.

Hakkorset är även en *symbol för främlingsfientlighet*. Med anledning av nationalsocialismens politik ger ett hakkors i ett invandrartätt område eller på en flyktingförläggning en tydlig allmänt främlingsfientlig signal.

Rent allmänt ses hakkorset dessutom som en *symbol för ondska eller hat*. Ett sätt att förnedra en person kan exempelvis vara att rita ett hakkors på ett foto

¹⁶³ Fram till 2004 hade Säpo i sin årliga rapport *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet* stort fokus på brott kopplade till den högerextrema/nationalistiska miljön. Se vidare Säpo, exempelvis 2001 och 2005.

av denna – antingen för att rikta sitt eget hat mot personen, eller för att uttrycka att personen anses ond.

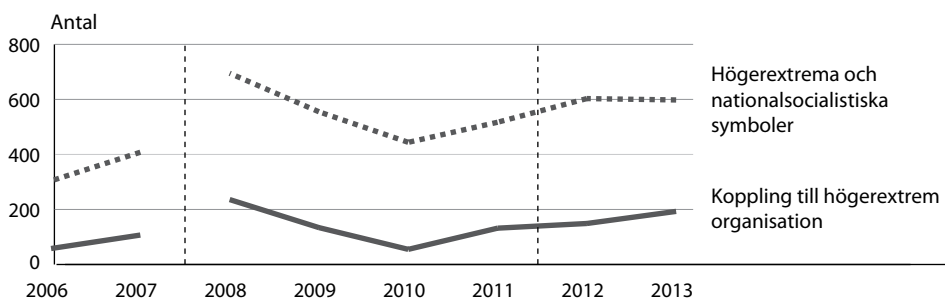
Dessa exempel illustrerar komplexiteten med hakkors och varför förekomsten av dem i hatbrottsanmälningarna inte per automatik kan tolkas som att brottet har begåtts av personer ur högerextrema rörelser.

Nivå och utveckling

Av de identifierade hatbrottsanmälningarna år 2013 förekom bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler i 11 procent (uppskattningsvis knappt 600) av anmälningarna. Drygt 190 av dessa uppvisade koppling till en specifik högerextrem eller nationalsocialistisk organisation.

Under åren 2004–2007 varierade antalet anmälningar med högerextrema eller högerextrema och nationalsocialistiska symboler mellan drygt 300 och 400 per år. Sedan år 2008, då Brå utökade definitionen av hatbrott, har fler anmälningar kommit att inkluderas i statistiken. År 2008 identifierades knappt 700 anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, vilket är den högst noterade nivån hittills. Trenden var därefter nedåtgående fram till 2010, då knappt 450 anmälningar identifierades, för att därefter öka fram till 2012 års nivå, som är densamma för 2013.

Figur 12A Utveckling av antal anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, 2006–2013.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalssiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Anmälningar med koppling till en högerextrem eller nationalsocialistisk organisation visar samma utveckling, med undantag för att de fortsatte att öka under det senaste året, vilket kan kopplas till ökad aktivitet inom de två största organisationerna; Svenska Motståndsrörelsen och Svenskarnas Parti.¹⁶⁴

Hatbrottsmotiv

Flest främlingsfientliga hatbrott med högerextrema symboler ...

Av de uppskattningsvis knappt 600 anmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler var majoriteten (80 procent) främlingsfientliga/ra-

¹⁶⁴ Expo (2014).

sistiska. Därefter utgjorde det antisemitiska motivet 12 procent. Bland övriga hatbrottsmotiv var symbolerna mindre vanligt förekommande.

Tabell 12.1 Antal och andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, efter hatbrottsmotiv, åren 2009–2013.

Motiv	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	447	81	357	80	426	82	498	83	481	80	-3	8
Antisemitiska	69	12	42	9	54	10	60	10	71	12	18	3
Islamofobiska	7	1	14	3	15	3	17	3	12	2	-29	71
Kristofobiska och andra antireligiösa	15	3	8	2	10	2	12	2	12	2	0	-20
Sexuell läggning	17	3	23	5	12	2	17	3	22	4	29	29
Summa	555	100	444	100	517	100	603	100	598	100	-1	8

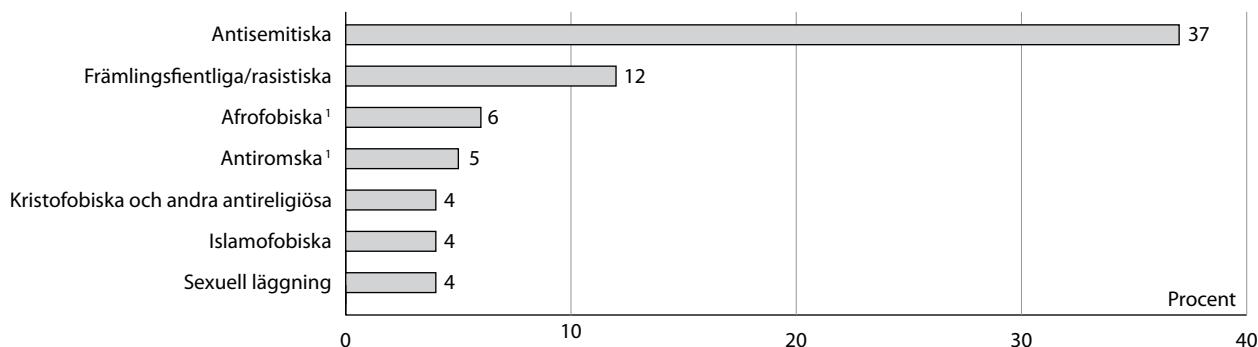
¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

... men symbolerna var vanligare vid antisemitiska hatbrott

Om man ser till andelen anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler för respektive hatbrottsmotiv framkommer att de var vanligast inom det antisemitiska motivet (37 procent). Det är, liksom tidigare år, en hög andel jämfört med övriga motiv. Som konstaterades inledningsvis behöver det dock inte betyda att gärningspersonen kommer från högerextrema kretsar. Nazistiska symboler har ett starkt antisemitiskt symbolvärde och förekommer exempelvis i fientligt klotter på synagogor eller när någon ropar ”Sieg Heil” för att kränka eller skrämja judiska personer.

Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna uppvisade 12 procent högerextrema och nationalsocialistiska symboler. För de övriga hatbrottsmotiven varierade andelen mellan 4 och 6 procent.

Figur 12B Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler inom respektive hatbrottsmotiv, år 2013.

¹ Särredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv.

Brottsstruktur

Hets mot folkgrupp och skadegörelse/klotter vanliga brottstyper

Som tabell 12.2 visar var de vanligaste brottstyperna bland anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler år 2013 hets mot folkgrupp (42 procent), skadegörelse/klotter (26 procent) och olaga hot/ofredande (18 procent). Det är värt att notera att brotten hets mot folkgrupp och skadegörelse/klotter i flera fall handlar om samma typ av händelser. Bruket av högerextrema symboler eller uttryck leder ofta till att klotteret rubriceras som hets mot folkgrupp, men inte alltid, något som påverkar fördelningen brotten emellan i statistiken. Andelen våldsbrott har minskat över tid medan andelen ärekränkning har ökat.

Tabell 12.2 Antal och andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.

Brottskategori	2009		2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		Förändring jämfört med 2012, i %	Förändring jämfört med 2009, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	31	6	25	6	14	3	19	3	22	4	18	-29
Olaga hot/ofredande	98	18	102	23	78	15	116	19	105	18	-9	7
Ärekränkning	10	2	18	4	22	4	37	6	41	7	10	310
Skadegörelse/klotter	192	35	125	28	160	31	217	36	156	26	-28	-19
Hets mot folkgrupp	203	37	165	37	226	44	194	32	254	42	31	25
Övriga brott ³	21	4	9	2	17	3	21	3	20	3	-3	-5
Summa	555	100	444	100	517	100	603	100	598	100	-1	8

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

³ I kategorin övriga brott ingår även olaga diskriminering.

För att ge en bild av hur den här typen av hatbrott kan se ut följer härnäst beskrivningar av några vanliga brottstyper.¹⁶⁵

Hets mot folkgrupp

Av hatbrottsanmälningarna år 2013 med högerextrema och nationalsocialistiska symboler utgjorde brottstypen hets mot folkgrupp 42 procent. Det kan då röra sig om exempelvis att personer gjort hitlerhälsning åt en grupp somaliska kvinnor på allmän plats, klotter av hakkors på en judisk skola eller inlägg på högerextrema sidor på internet om att vissa folkgrupper är undermåliga eller till och med bör utrotas. Vanligt förekommande slagord inkluderar ”gasa juden” och ”vit makt, negerslakt”. Nedan ges ett exempel på hets mot folkgrupp med antisemitiskt motiv:

Utanför synagogan har två okända gärningspersoner skrikit ”dö, jude-svin” och ”Sieg Heil” åt målsägande. Målsägande är judisk och kände stort obehag av det inträffade.

¹⁶⁵ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Skadegörelse/klotter

Av de hatbrottsanmälningar år 2013 som visade bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler utgjorde brottstypen skadegörelse/klotter 26 procent. Det kan då röra sig om exempelvis främlingsfientligt klotter ("apor hör hemma i djungeln") i kombination med ett hakkors på allmän plats eller skadegörelse i form av klisterlappar från högerextrema eller nationalsocialistiska organisationer som har satts upp på skåp inne på en skola. Förutom allmänt klotter kan brottet vara riktat mot en viss person, som i följande exempel:

Någon har krossat en ruta och ristat in ett hakkors på Saida's bil som stod parkerad utanför bostaden. Hakkorset är inristat på motorhuven. Det finns inga tecken på att någon varit inne i bilen, inget rapporteras heller vara saknat. Said känner sig utpekad eftersom han är av utländsk härkomst och endast hans bil vandaliserades.

Olaga hot och ofredande

Kategorin olaga hot/ofredande utgjorde 18 procent av anmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler. Denna typ av brott begås ofta i eller i nära anslutning till den utsatta personens hem eller på internet.

Nedan ges ett exempel på ett olaga hot med ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv som utspelar sig i trapphuset till den utsattas hem:

När Bahar var på väg ut ur sin lägenhet fräste utpekad person, tillika Bahars granne, "Sieg Heil, turkhoura". Utpekad person bor på våningen nedanför. Målsägande misstänker att det är samma granne som brukar banka i hennes golv och skrika liknande saker. Bahar uppger att grannen gör detta helt oprovocerat.

Ärekränkning

Av hatbrottsanmälningarna år 2012 med högerextrema och nationalsocialistiska symboler utgjorde ärekränkning 7 procent. I de allra flesta fall var brottsplatsen internet. En incident kan exempelvis se ut så här:

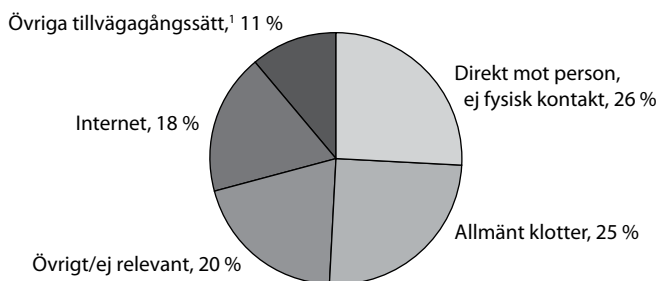
Målsägande Osman har blivit smutskastad på ett forum på internet. Någon har publicerat bilder och adress och utmålat honom som brottsling. Flertalet av kommentarerna och delar av inlägget är grovt rasistiska och nazistiska.

Tillvägagångssätt vid brotten**Vanligare att rikta sig till allmänheten än till en specifik person**

Av de identifierade hatbrotten år 2013 som uppvisade bruk av högerextrema och nationalsocialistiska symboler eller yttringar begicks drygt en fjärdedel direkt mot den utsatta men utan att fysisk kontakt uppstod (26 procent) och en fjärdedel genom allmänt klotter (25 procent). Skadegörelse, exempelvis klisterlappar och affischering, eller ageranden på allmän plats som riktar sig till en större publik och därför inte klassas som direkt mot person utgjorde en femtedel (kategorin *övrigt/ej relevant*, 20 procent) medan internet utgjorde tillvägagångssättet i knappt en femtedel av anmälningarna (18 procent).

En jämförelse över de senaste fem åren visar att färre brott riktar sig direkt mot en person (sådana brott med fysisk kontakt har gått ner från 6 till 4 procent, medan sådana brott utan fysisk kontakt har gått ner från runt 40 till 26 procent) medan fler sker på distans (från runt 50 till 70 procent). Där ingår bland annat kategorierna allmänt klotter, internet och övrigt/ej relevant.

Figur 12C Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler efter tillvägagångssätt, år 2013.

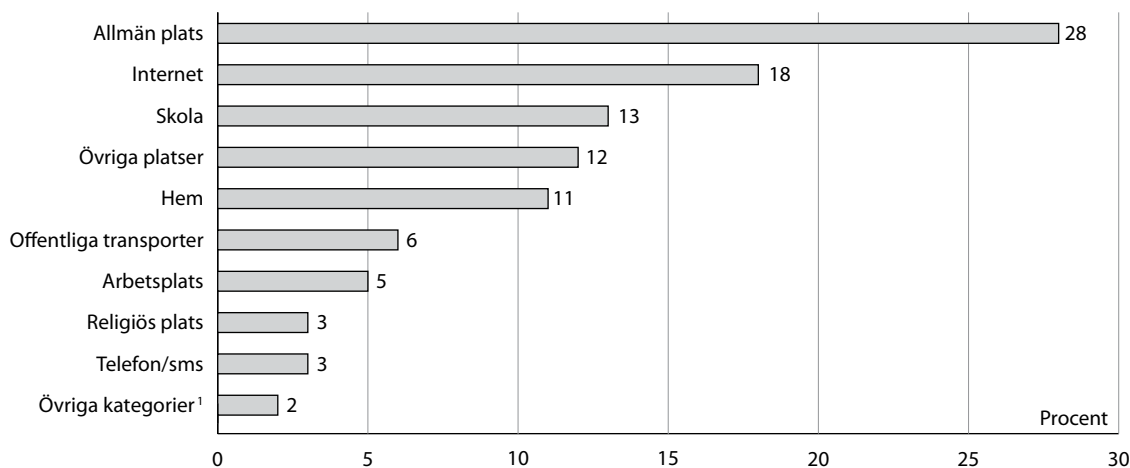
¹ Övriga tillvägagångssätt består av sammanslagna kategorier med låga tal: postbrev, telefon/sms, media och direkt mot person, fysisk kontakt.

Plats

Allmän plats, internet och skola vanliga brottsplatser

När det gäller anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler var allmän plats den enskilt vanligaste brottsplatsen (28 procent). Internet var också en vanlig brottsplats (18 procent), liksom skolor (13 procent). I skolmiljö handlar det ofta om klotter, affischering och spridning av flygblad och klisterlappar.

Figur 12D Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, efter plats, år 2012.

¹ Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal: servering med och utan alkohol, serviceställe, media och uppgift saknas.

Fördelningen av brottsplatser ser ungefär likadan ut jämfört med tidigare år, med endast mindre skillnader i andelar som kan påverka rangordningen i figuren något. Dock syns en tendens att andelen brott på den utsattas arbetsplats minskar medan en större andel brott sker på internet.

Relation

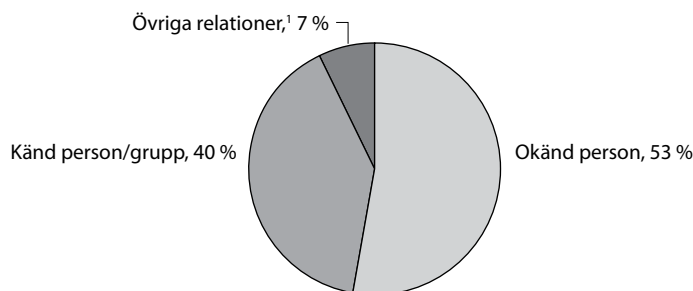
Vanligt att gärningspersonerna tillhör kända grupper

I merparten (53 procent) av anmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler var gärningspersonen helt *okänd* för den utsatta. I 40 procent av anmälningarna var gärningspersonen känd eller kunde knytas till en känd organisation eller grupp. Resterande tio relationskategorier utgjorde tillsammans 7 procent av anmälningarna.

Fördelningen av kategorierna påverkas dels av brottstyperna, där klotter och inlägg på internet ofta har anonyma avsändare, dels av huruvida brottet kunde kopplas till en namngiven högerextrem organisation. I dessa fall bedöms nämligen relationen alltid som *känd person/grupp*.

Åren 2009–2012 utgjorde känd person/grupp 20–29 procent av denna typ av anmälningar medan okända personer utgjorde 55–58 procent under samma period. Årets fördelning är jämnare, vilket den även var 2008 då känd person/grupp utgjorde 39 procent och okänd person utgjorde 47 procent.

Figur 12E Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.

¹ Övriga relationer består av sammanslagna kategorier med låga tal: släkt, vänner/bekanta, gift/partner/sambo, före detta partner, kollega, skolkamrat, granne, serviceperson, kund/klient och uppgift saknas.

Koppling till organisation

I nästan en tredjedel av de knappt 600 anmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler fanns koppling till en specifik organisation (32 procent, eller drygt 190 anmälningar). Det innebär att av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar kunde 4 procent kopplas till en högerextrem grupp eller nationalsocialistisk organisation. För att avgöra organisationstillhörighet används informationen i anmälans fritext.

Av de anmälningar som kunde kopplas till en högerextrem organisation var majoriteten (84 procent) främlingsfientliga medan 7 procent var antisemitiska.

Identifierade hatbrott med koppling till högerextrem organisation handlar ofta om spridning av högerextrem eller nationalsocialistisk propaganda via affischer, klisterlappar eller flygblad, på internet eller under torgmöten. Ett exempel på ett hatbrott med koppling till en högerextrem organisation är:

Någon har lagt ett flygblad med rasistisk propaganda från Nordiska brödraskapet¹⁶⁶ i Alexis brevlåda. Alexis känner sig kränkt och upp-rörd. I flygbladet framgår att Nordiska brödraskapet tycker att det finns för många invandrare i Sverige och att alla måste ta itu med problemet.

Svenska motståndsrörelsen den vanligaste organisationen

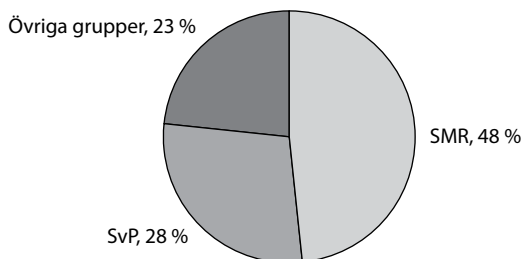
Bland anmälningar med koppling till en högerextrem organisation var *Svenska motståndsrörelsen* (SMR) den enskilt vanligaste organisationen (48 procent eller drygt 90 anmälningar). Majoriteten anmälningar (61 procent) kopplade till SMR härrörde från Stockholms län, vilket hänger samman med en ökad aktivitet (klotter, affischering och klisterlappar) i länet under årets sista tre månader.

Den näst vanligaste specifika organisation var *Svenskarnas parti* (SvP), vars andel utgjorde 28 procent (eller 55 anmälningar). Huvuddelen av anmälningarna kopplade till SvP gjordes i Stockholms och Västra Götalands län (26 procent vardera) och rörde dels klotter, dels artiklar på en hemsida kopplad till SvP.

Övriga grupper/organisationer utgjorde 23 procent (eller 45 anmälningar). Nästan hälften av anmälningarna registrerades i Stockholms län, följt av Västra Götaland och Skåne län. Det rörde nästan uteslutande skadegörelse/klotter och artiklar eller inlägg på internet.

Sett över tid varierar andelarna för respektive organisation, likaså vilken som är vanligast och hur många organisationer som ingår i kategorin *övriga grupper/organisationer*, vilket troligen kan kopplas till variationer i aktivitetsnivå.¹⁶⁷

Figur 12F Andel anmälningar med koppling till högerextrem eller nationalsocialistisk organisation, år 2013.

¹⁶⁶ Påhittad organisation.

¹⁶⁷ För mer information hänvisas till stiftelsen Expo som följer aktiviteter inom den rasideologiska miljön och publicerar resultaten i årliga rapporter. (Expo 2014.)

Brotten begås ofta på allmän plats eller på internet

De vanligaste brottstyperna i identifierade hatbrottsanmälningar 2013 med koppling till en högerextrem eller nationalsocialistisk organisation var hets mot folkgrupp (44 procent), skadegörelse/klotter (27 procent) och olaga hot/ofredande (13 procent).

Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (24 procent) följt av internet (23 procent) samt skolor, offentliga transporter och kategorin övriga platser (12 procent vardera). För kategorin offentliga transporter rörde det sig till största del om klotter och utplacering av klisterlappar med organisationsnamn på. Inom kategorin övriga platser ryms ett flertal anmälningar från olika orter i landet där en organisation satt upp blågula band framför myndighetsbyggnader och anklagat dem för att vara invandravänliga.

Som nämnts tidigare i kapitlet bedöms relationen i samtliga dessa fall som att ha utförts av en känd person eller grupp.

Uppklarade hatbrott

Mått på uppklaringsgrad kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om uppklaringsgrad av brott finns att läsa i kapitel 5, Samtliga Hatbrott. Där förklaras även terminologin närmare.

Få hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler klaras upp

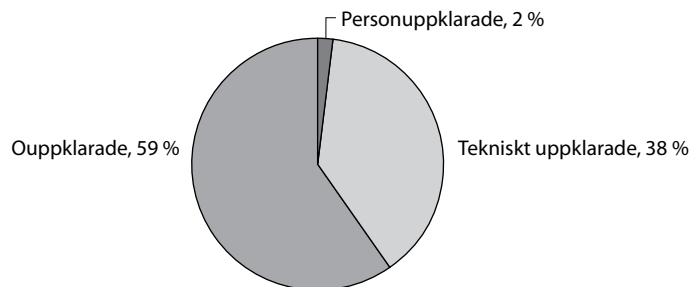
När de identifierade hatbrottsanmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler från 2012 följdes upp fram till sista mars 2014 framgick att 40 procent hade klarats upp, antingen genom personuppklaringsgrad eller på teknisk väg. Det är en låg andel jämfört med samtliga uppklarade hatbrott (65 procent). För anmälningarna med koppling till en högerextrem organisation var nivån något lägre (36 procent).

Av de uppklarade anmälningarna med högerextrema och nationalsocialistiska symboler och nationalsocialism var 2 procent *personuppklarade*, medan 38 procent var *tekniskt uppklarade*. Vid anmälningar med koppling till en organisation personuppklarades inte något fall, medan 36 procent klarades upp på teknisk väg, det vill säga genom att ärendet lades ned.

Andelen *ouppklarade* var betydligt högre (59 procent) för anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler jämfört med samtliga hatbrottsanmälningar (33 procent). För anmälningar som kunde kopplas till en högerextrem organisation var andelen *ouppklarade* ännu högre (64 procent).

Fördelningen av uppklaringsbeslut har varit likartad de senaste fem åren, med en uppklaringsprocent mellan 37 och 45 procent.

Figur 12G Andel uppklarade huvudbrott i hatbrottsanmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

13. Regional fördelning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antalen utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten, tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- För mindre län kan små förändringar eller tillfälliga incidenter som genererar ovanligt många polisanmälningar skapa stora skillnader i statistiken.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4. För regionala förhållanden hänvisas till lokala undersökningar om utsatthet. Notera dock att utsatthet undersöks med ett års eftersläpning.

Resultat i korthet

- Flest hatbrott i relation till folkmängd anmäldes år 2013 i Stockholms län följt av Västmanlands och Skåne län.
- Sett till medelfolkmängd i storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska samt homo-, bi- och heterofobiska motivet vanligare i Stockholms kommun, medan de antisemitiska och islamofobiska motiven var vanligare i Malmö kommun.
- Personuppleringen varierade från 0 procent i Hallands, Gotlands och Norrbottens län till 6 procent i Dalarnas och Västmanlands län (att jämföra med 3 procent för hela landet).
- Hatbrott är inget storstadsfenomen. I polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv 2013 hade 252 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats.

I följande kapitel redovisas den regionala fördelningen av identifierade anmälda hatbrott *anmälda* i Sveriges län samt *begångna* i Sveriges tre storstadskommuner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Även spridningen av anmälda hatbrott *begångna* i ett antal andra kommuner behandlas. Redovisningen sker efter huvudbrottsprincipen, vilket innebär att oavsett hur många brott anmälan omfattar så redovisas endast hatbrottet med strängast straffskala.

Var i landet som flest hatbrott identifieras påverkas delvis av polismyndigheternas och åklagarmyndighetens satsningar och arbete mot hatbrott samt hur väl omständigheter som kan indikera ett hatbrottsmotiv anges i anmälnans fritext.

För en rättvisare jämförelse mellan olika län kan det vara lämpligt att relatera antalet anmälda hatbrott till befolkningen i länen. Antalet hatbrott per 100 000 invånare kan variera stort mellan olika län, men ett högt antal brott per 100 000 behöver inte tolkas som att länet är en otrygg plats att bo på eller vistas i. Framför allt i mindre län får även få anmälningar stor effekt på antalet anmälningar per 100 000 invånare. Vid en analys är det därför viktigt att man beaktar olika faktorer som kan förklara skillnaden mellan de geografiska områdena. Exempelvis kan stor folkgenomströmning eller tillfälliga incidenter av omfattande karaktär påverka utfallet i ett visst län ett visst år.

Länsvis fördelning

I den länsvisa redovisningen per hatbrottsmotiv har det transfobiska motivet exkluderats på grund av för få anmälningar. De ingår däremot i summeringen

för hela landet. I summeringen ingår även polisens internutredningar samt anmälningar registrerade hos rikskriminalen och säkerhetspolisen. Dessa anmälningar registreras nämligen separat i polisens system och inte efter det län där anmälan inkom.

Flest anmälningar i Stockholms län

Ungefär en tredjedel (uppskattningsvis 1 780) av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar 2013 härrörde från Stockholms län.¹⁶⁸ Även när hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade Stockholms län flest identifierade anmälningar med hatbrottsmotiv, 83 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden. Motsvarande siffra för riket totalt var 57 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden.

Det finns flera möjliga förklaringar till att Stockholm varje år placerar sig högt avseende både antal och andelar. Storstadsanonymiteten gör det något lättare för en person att anmäla utsatthet, eftersom offer och gärningsperson i lägre grad än på mindre orter riskerar att fortsätta träffa på varandra i vardagen. Inflyttning från mindre orter gör det även troligt att det i Stockholm finns fler personer som potentiellt kan utsättas för hatbrott.

En annan förklaring kan vara att länets polismyndighet numera har en etablerad hatbrottsgrupp, där ungefär en handfull utredare och en förundersökningsledare arbetar på heltid med hatbrottsfrågor. De har utredningsansvar för hatbrott som har begåtts i Stockholms innerstad, men samordnar även hatbrottsfrågor för övriga länet. Bland annat bistår de polisdistrikten med kunskap och viss utbildning, vilket sannolikt påverkar hur hatbrott uppmärksammas i anmälningarna i länet. Fler skäl som kan påverka nivån av anmälningar tas upp i kapitel 2.

Hatbrott är inget storstadsfenomen

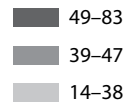
Trots att Stockholms län hade flest antal anmälda hatbrott 2013 kan man inte, utifrån resultaten i denna rapport, säga att hatbrott är en typ av brottslighet som främst förekommer i storstadslänet. Ett visst samband finns dock mellan län och nivå av identifierade hatbrott. När hänsyn tas till medelfolkmängd registrerades flest anmälningar, i nämnd ordning, i Stockholms, Västmanlands, Skåne, Södermanlands, Kronobergs och Örebro län (59–83 anmälningar per 100 000 invånare). Länet runt Mälaren samt Skåne län har även tidigare uppvisat jämförelsevis höga antal registrerade hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare.

Bland de län som registrerade uppskattningsvis 41–47 anmälningar per 100 000 invånare återfanns bland annat Västernorrlands, Jönköpings och Västra Götalands län.

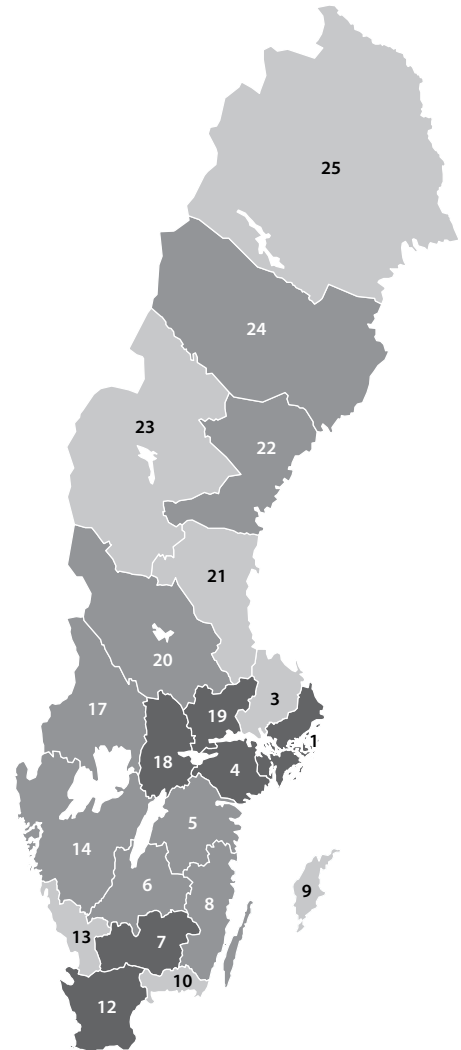
Lägst antal hatbrottsanmälningar per invånare 2013 identifierades i Blekinge och Gotlands län (uppskattningsvis 28 respektive 14 anmälningar per 100 000 invånare).

¹⁶⁸ Siffror hämtade från tabell B1.1 i bilaga 1.

Figur 13A Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2013.

- 1 Stockholm
- 3 Uppsala
- 4 Södermanland
- 5 Östergötland
- 6 Jönköping
- 7 Kronoberg
- 8 Kalmar
- 9 Gotland
- 10 Blekinge
- 12 Skåne
- 13 Halland
- 14 Västra Götaland
- 17 Värmland
- 18 Örebro
- 19 Västmanland
- 20 Dalarna
- 21 Gävleborg
- 22 Västernorrland
- 23 Jämtland
- 24 Västerbotten
- 25 Norrbotten

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2013. Siffrorna är hämtade från SCB.

Gotlands län är ett exempel på ett län med mindre befolkning där även små skillnader i antal anmälda brott därför kan göra stor skillnad i antalet brott per 100 000 invånare. Länet har dessutom stor genomströmning av människor under sommarhalvåret.¹⁶⁹ De senaste åren har Gotlands län placerat sig både högre upp och längre ned i denna jämförelse mellan länen, med antalsiffror från 8–34 anmälda brott, men med 14–59 brott per 100 000 invånare, vilket belyser den känsliga position mindre län befinner sig i och vikten av att tolka statistiken försiktigt.

Västra Götaland skiljer sig jämfört med de övriga två storstadslänen, Stockholm och Skåne, eftersom antalet identifierade hatbrottsanmälningar liksom tidigare år var lägre där (45 per 100 000 invånare). I Stockholms län, där ett flertal polisiära satsningar gjorts, var också antalet hatbrottsanmälningar flest. Även i Skåne län har det bedrivits mycket arbete inom polisen för att identifiera fler anmälda hatbrott. Hösten 2012 startades till exempel en hatbrottsgrupp i Malmö.

¹⁶⁹ Hur stor inverkan det har på hatbrottsstatistiken är dock svårt att avgöra.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast i Västmanlands län

Tabell B1.1 i bilaga 1 redovisar identifierade hatbrottsanmälningar per län uppdelat på respektive motiv. År 2013 var främlingsfientliga/rasistiska motiv vanligast i Västmanlands, Stockholms och Södermanlands län (64, 60 respektive 48 anmälningar per 100 000 invånare), medan anmälningar på grund av sexuell läggning var vanligast i Stockholms, Örebro och Västerbottens län (11 anmälningar i Stockholm respektive 8 anmälningar vardera i Örebro och Västerbotten, per 100 000 invånare).

Anmälningar med antisemitiska och islamofobiska motiv förekommer i nästan hela landet. Flest antisemitiska anmälningar i relation till medelbefolkningen gjordes i Kronobergs län som uppvisade 5 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med rikssnittet på 2 anmälningar per 100 000 invånare. Flest islamofobiska anmälningar i relation till medelbefolkningen återfanns i Stockholms län, som uppvisade 6 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med rikssnittet på 3 anmälningar per 100 000 invånare.

Av samtliga anmälningar som innehöll bruk av högerextrema och national-socialistiska symboler återfanns 36 procent i Stockholms län. När hänsyn tas till folkmängd återfanns flest hatbrott med dessa symboler i Stockholms och Västmanlands län (10 anmälningar per 100 000 invånare).

Våldsbrott med hatbrottsmotiv vanligast i Stockholms län

När hatbrottsanmälningarna redovisas per brottstyp och län blir antalen i många fall statistiskt sett låga. Därför är det inte ovanligt att län som redovisar höga respektive låga nivåer varierar relativt mycket från år till år.

De vanligast förekommande brottstyperna i en hatbrottsanmälan 2013 var olaga hot och ofredande (43 procent). När hänsyn tas till skillnader i medel-folkmängd kan man i tabell B1.2 i bilaga 1 se att det var Västmanlands, Stockholms, Södermanlands, Skåne och Örebro län som registrerade flest sådana anmälningar (30–35 anmälningar per 100 000 invånare).

I 15 procent av anmälningarna var huvudbrottet ett våldsbrott, vilket gör det till den näst vanligaste brottstypen. Därefter följer ärekränkning som den tredje vanligaste brottstypen. I Stockholms län identifierades flest anmälningar innehållande ett våldsbrott (16 anmälningar per 100 000 invånare) medan Örebro län registrerade flest anmälningar rörande ärekränkning (13 anmälningar per 100 000 invånare).

Vid huvudbrottet hets mot folkgrupp återfanns flest anmälningar i Stockholms, Kronobergs och Dalarnas län (10 anmälningar per 100 000 invånare i respektive län).

Stor spridning av andel uppklarade hatbrott i länen

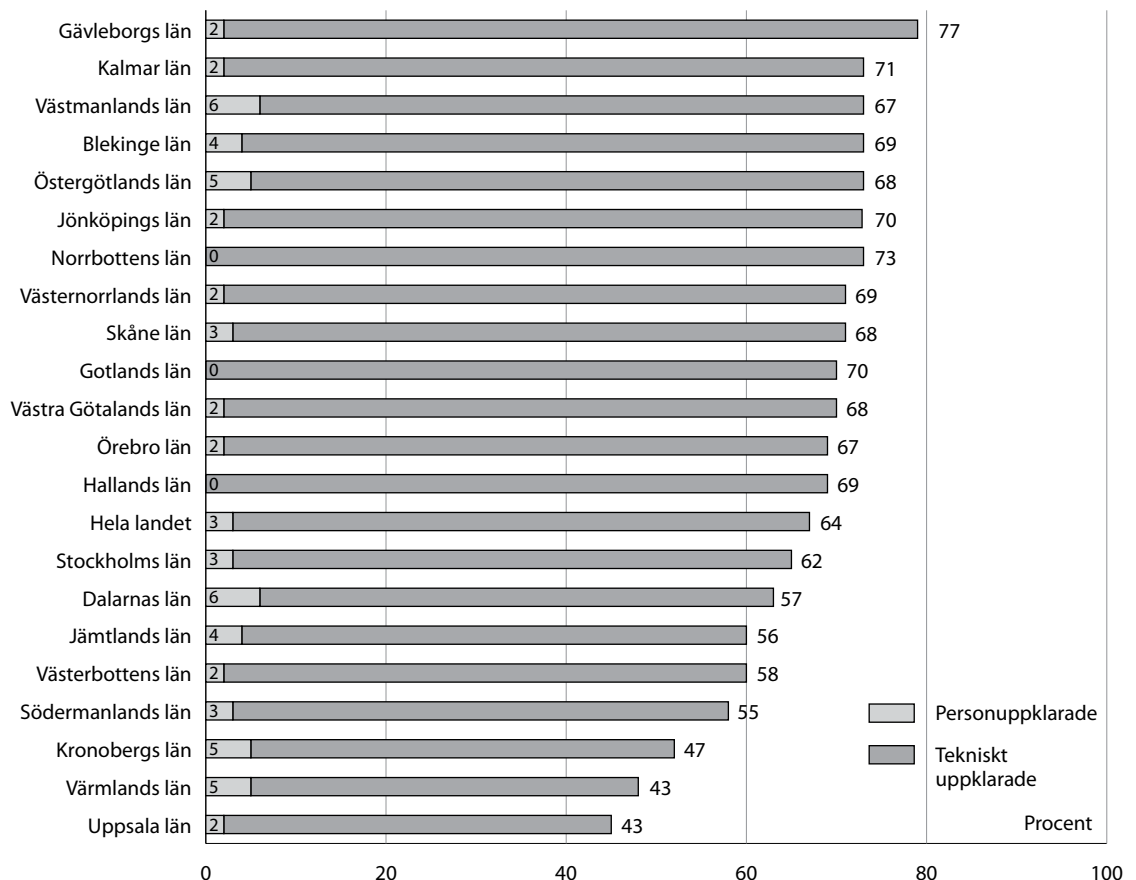
Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv (huvudbrottet) som inkom till polisen 2012 har följts upp fram till och med 31 mars 2014. Vid denna tidpunkt hade 67 procent av ärendena fått ett avslut. Av dessa klarades 64 procent upp *på teknisk väg*, vilket exempelvis innebär att brott inte kan styrkas, att händelsen inte utgör ett brott eller att den misstänkte är under 15

år och därmed inte straffmyndig. *Personuppklaringen* var 3 procent, av vilka huvuddelen resulterade i åtalsbeslut.

När det gäller andelen uppklarade hatbrott är spridningen stor mellan länen. Vid tolkning av statistiken över personuppklarade brott bör man vara medveten om att vissa brott rent allmänt kan vara lättare eller svårare att utreda. Exempelvis kan det vara svårare att binda en person till ett brott som begåtts av en okänd person och utan vittnen (till exempel klotter nattetid), än ett brott begånget av en känd person med vittnen närvarande (till exempel misshandel som sker på en privat fest).

Personuppklaringen varierade från 0 procent i Hallands, Gotlands och Norrbottens län till 6 procent i Dalarnas och Västmanlands län. Det kan jämföras med förra årets personuppklarade brott som varierade mellan 2 och 12 procent. Den tekniska uppklaringen, det vill säga andelen ärenden som avslutades genom att läggas ned, varierade från 43 procent i Uppsala och Värmlands län till 77 procent i Gävleborgs län. Den totala uppklaringsprocenten varierade från 45 procent i Uppsala län till 79 procent i Gävleborgs län. Av det följer att anmälningar som är ouppklarade, exempelvis genom att utredningen fortfarande pågår eller att spaningsuppdrag saknas, var högst i Uppsala län med 55 procent och lägst i Gävleborgs län med 22 procent.

Figur 13B Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter län som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.

Storstadskommuner

Länsredovisningen baseras på var brottet *anmäldes*. Avsnitten om kommunerna grundar sig i stället på uppgifter om var brottet *begicks*. Ofta, men inte alltid, sammanfaller länet där anmälan gjordes med kommunen där brottet begicks, vilket är viktigt att ha i åtanke vid läsning av statistiken. Med begreppet anmälningar avses därför här *anmälningar där aktuell kommun har angetts som brottsplats*.

År 2013 begicks en fjärdedel av samtliga anmälda hatbrott (uppskattningsvis drygt 1 400 av knappt 5 510 totalt) i Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun. I 60 procent av anmälningarna från någon av storstadskommunerna angavs brottsplatsen som Stockholm. När hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade flest hatbrott begåtts i Stockholm och Malmö följt av Göteborg (95 anmälningar per 100 000 invånare i Stockholm och Malmö samt 50 anmälningar per 100 000 invånare i Göteborg).

Antisemitiska motiv vanligare i Malmö, främlingsfientliga vanligare i Stockholm

För storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast. Det stod för 72 procent av samtliga hatbrottsanmälningar 2013 med storstadskommunerna som brottsplats. Uppdelat på motiv och med hänsyn taget till folkmängd skiljer sig kommunerna däremot åt. Stockholm hade flest identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrott (71 anmälningar per 100 000 invånare). I Malmö och Göteborgs kommuner var motsvarande siffra 54 respektive 39 anmälningar per 100 000 invånare.

Hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning var vanligare för Stockholms och Malmö kommun (12 respektive 11 anmälningar per 100 000), att jämföra med 5 per 100 000 för Göteborgs kommun.

Tabell 13.1 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.

Motiv	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Främlingsfientliga/rasistiska	633	71	207	39	168	54	1 008	58
Antisemitiska	24	3	8	2	43	14	75	4
Islamofobiska	53	6	10	2	30	10	93	5
Kristofobiska och andra antireligiösa	28	3	12	2	18	6	59	3
Sexuell läggning	108	12	26	5	34	11	168	10
Totalt per kommun	846	95	264	50	294	95	1 404	81
<i>därav med högerextrema och nationalsocialistiska symboler</i>	93	10	20	4	18	6	132	8

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2013, siffrorna är hämtade från SCB.

Antisemitiska och även islamofobiska motiv var vanligast förekommande i anmälningar med Malmö kommun som brottsplats (14 respektive 10 anmälningar per 100 000 invånare). I Stockholms och Göteborgs kommun varierade anmälningarna mellan 2 och 6 anmälningar per 100 000 invånare för de antisemitiska och islamofobiska motiven.

Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler var vanligast i Stockholms kommun (10 anmälningar per 100 000 invånare). I Malmö och Göteborgs kommun var andelen sådana anmälningar lägre och uppgick till 6 respektive 4 anmälningar per 100 000 invånare. För 2013 kan skillnaderna vara kopplade till ökad högerextrem aktivitet i Stockholm under årets sista tre månader.

Våldsbrott vanligare i Stockholm medan hets mot folkgrupp var vanligare i Malmö

Bland anmälningarna med de tre storstadskommunerna som brottsplats 2013 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen, följt av våldsbrott och ärekränkning.

I förra årets rapport, 2012, observerades en ökning av antalet anmälda fall av hets mot folkgrupp jämfört med tidigare år.¹⁷⁰ Avseende Stockholm och Göteborg har ökningen visat sig vara tillfällig, då nivåerna för dessa städer i år är tillbaka på samma nivå som före 2012. I Stockholm identifierades 8 anmälningar av hets mot folkgrupp per 100 000 invånare år 2013, jämfört med 11 anmälningar per 100 000 invånare år 2012. Motsvarande siffror för Göteborg är 2 anmälningar per 100 000 invånare år 2013 jämfört med 8 anmälningar per 100 000 invånare år 2012.¹⁷¹ Ökningen har dock fortsatt något i Malmö

Tabell 13.2 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Våldsbrott ¹	187	21	51	10	34	11	272	16
Olaga hot/ofredande	339	38	120	23	128	41	586	34
Ärekränkning	124	14	43	8	30	10	197	11
Skadegörelse/klotter	81	9	24	5	28	9	134	8
Hets mot folkgrupp	69	8	10	2	49	16	128	7
Olaga diskriminering	32	4	6	1	12	4	51	3
Övriga brott	14	2	10	2	12	4	37	2
Totalt per kommun	846	95	264	50	294	95	1 404	81

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2013, siffrorna är hämtade från SCB.

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

¹⁷⁰ Jämförelsen är gjord från 2008 och framåt.

¹⁷¹ Före 2012 utgjorde anmälningarna 4 per 100 000 invånare.

(16 anmälningar per 100 000 invånare år 2013, jämfört med 15 anmälningar per 100 000 invånare år 2012), även om ökningen inte är statistiskt säkerställd. Malmö har även tidigare år uppvisat fler anmälningar av hets mot folkgrupp i relation till befolkningen jämfört med övriga storstadskommuner.

Anmälningarna rörande våldsbrott begångna i Malmö kommun gick ned 2012, och ligger 2013 på ungefär samma nivå (11 anmälningar per 100 000 invånare jämfört med 10 året innan). I Stockholms kommun syns också en viss nedgång, från att ha legat mellan 24 och 30 anmälningar per 100 000 invånare åren 2008–2012 till 21 per 100 000 invånare år 2013. Våldsbrott är dock fortfarande vanligare i anmälningar som rör hatbrott begångna i Stockholms kommun jämfört med övriga storstadskommuner, vilket även gäller för tidigare år.

Kommuner

Som tidigare nämnts kan hatbrott inte betraktas som ett storstadsfenomen. Ett tecken på det är att i polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv för 2013 har 252 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats. För att illustrera spridningen redovisas i tabell B1.3 i bilaga 1 uppskattat antal anmälningar och antal i relation till medelfolkmängden för kommuner där uppskattat antal anmälningar uppgick till minst 20.¹⁷²

Man brukar jämföra kommuner genom att jämföra antalet anmälningar per 100 000 invånare. Många kommuner har emellertid färre än 100 000 invånare. Varför jämför vi då inte per 10 000 invånare? Anledningen är att nyanseringen då blir sämre på grund av grövre avrundningar. Kommuner som vid en jämförelse per 100 000 uppvisar två olika antal (exempelvis 92 och 87) skulle vid en redovisning per 10 000 uppvisa samma antal (9). Man bör betrakta siffrorna som jämförelsetal och inte som ett uttryck för nivån av antalet anmälningar inom en viss kommun.

Vid tolkning av statistik på kommunnivå bör man även vara medveten om att ju mindre kommunerna är, desto mer känsliga blir de för förändringar från år till år. En tillfällig incident, till exempel en demonstration med konfrontationer mellan demonstranter och motdemonstranter, som genererar 6 polisanmälningar kan i en storstadskommun utgöra en marginell händelse som inte påverkar vare sig nivå eller antal i relation till befolkningen. I en liten kommun kan händelsen fördubbla anmälningarna jämfört med föregående år och få jämförelsesiffrorna att skjuta i höjden.

Man bör därför vara försiktig i tolkningen av statistiken, framför allt med jämförelser från år till år. I stället kan statistiken ses som en illustration där förändrade lokala nivåer kan ses över tid. Över tid bör man dock även beakta andra faktorer som kan påverka antalet anmälningar och hur eventuella hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälningarna, eftersom även det kan påverka resultatet. Exempelvis förändringar i medelfolkmängd, om hatbrott som fråga har fått mer eller mindre utrymme lokalt och förändringar i polisens arbets-

¹⁷² Att redovisa färre än 20 uppskattade anmälningar ger osäkrare uppskattningar, större osäkerhet i tolkningarna och i mindre kommuner större risk att kunna identifiera enskilda individer.

metoder och utbildning. Hur stor inverkan faktorerna kan ha haft på utvecklingen får avgöras från fall till fall.

År 2013 identifierades 57 hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare i hela landet. När hänsyn tas till skillnader i medelfolkmängd var det vanligast att anmälda och identifierade hatbrott 2013 begicks i Upplands-Bro, Stockholms och Malmö kommun (98, 97 respektive 95 anmälningar per 100 000 invånare).

14. Hatbrottsarbete i Sverige

Hatbrottsrapporten 2013 har redovisat statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott samt polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. I det här kapitlet ges mer allmänna kommentarer om arbetet mot hatbrott i Sverige.

Att synliggöra hatbrott genom att sätta siffror på det

Hatbrottsstatistiken är viktig då den synliggör en annars svår fångad utsatthet för brott som på grund av sitt motiv får betraktas som ett angrepp mot människors lika värde. Den ger även en bild av strukturen på hatbrottsligheten, så som den fångas i polisanmälningarna.

All brottslighet i samhället är svår att mäta eller få en heltäckande uppfattning om. Men hatbrott är extra svåra att fånga eftersom det inte finns ett specifikt eller definierat brott i brottsbalken som heter hatbrott, de har ingen speciell brottskod och de definieras av gärningspersonens motiv, det vill säga attityder och åsikter, i stället för objektiva kriterier. Vidare drabbar hatbrott människor som oftast befinner sig i en utsatt situation eller i minoritet i samhället och av därtill kopplade skäl kan ha svårt att känna till sina rättigheter eller drar sig för att ha myndighetskontakt (exempelvis för att anmäla utsatthet för brott). Enligt svensk lag får heller inga allmänna register föras över människors etnicitet, religiösa tillhörighet eller sexuella läggning, varför det är svårt att uppskatta storleken på de grupper av människor som omfattas av hatbrottsmotiven eller att genomföra mer omfattande riktade undersökningar.

Hatbrottsrapporten synliggör därför en brottslighet som, trots sin allvarlighet i termer av brist på respekt för grundläggande mänskliga rättigheter, i annat fall riskerar att förbli ouppmärksam.

Begränsade möjligheter i dagsläget att följa hatbrott genom rättskedjan

Områden som är relativt outforskade är hur genomströmningstider för hatbrottsärenden i rättskedjan ser ut jämfört med ärenden utan ett straffskärpanande motiv, samt vad som händer med anmälda hatbrott senare i rättskedjan.¹⁷³ I denna rapport följs polisanmälningarna fram till polisens och åklagarnas utredningsbeslut,¹⁷⁴ och denna uppläringsstatistik redovisas i varje motivavsnitt. Majoriteten av de personupplärade anmälningarna leder till åtalsbeslut, men hur många av åtalsbesluten som senare i domstol resulterar i fällande dom och straffskärpning vet vi inte.

¹⁷³ Forskaren Eva Tiby har för Forum för levande historia (2006a) följt homofobiska hatbrott från anmälan till dom. I en tidigare studie på Brå (2002) har även samtliga anmälda brott år 2000 följts fram till tingsrättsdom.

¹⁷⁴ Uppföljningen sker i drygt ett år efter utgången av det undersökta året.

Tidigare studier har visat att straffskärpningsregeln sällan används och att hatbrott sällan leder till strängare straff.¹⁷⁵ Sådana studier är krävande att genomföra eftersom det i dag inte på ett enkelt sätt går att följa ärenden i rättskedjan. Exempelvis byts ärendenumret ut när ärendena överlämnas mellan rättsväsendets myndigheter. Detta är dock något som kommer att förändras inom ramen för det regeringsprojekt som just nu genomförs gemensamt hos myndigheterna.¹⁷⁶ Det kommer i framtiden att bli lättare att följa ärenden genom hela rättskedjan, en utveckling som Brå hoppas kunna utnyttja även avseende hatbrott.

Polismyndigheternas arbete mot hatbrott

Hatbrottsstatistiken bygger på information angiven i polisanmälningar och är därmed nära knuten till polisens arbete med hatbrottsfrågor. Regionala skillnader i kunskap och grad av hatbrottsarbete påverkar sannolikt förmågan att uppmärksamma hatbrottsmotiv i anmälningsskedet och under utredningsarbetet, något som troligtvis även ger återverkningar i hatbrottsstatistiken.

I den uppföljning av rättsväsendets arbete med hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011¹⁷⁷ konstaterades bland annat att grundutbildningen för poliser har utvecklats på ett positivt sätt och att vissa av polismyndigheterna gjort förhållandevis ambitiösa utbildningsinsatser. Det konstaterades även att systemet med hatbrottsmarkeringar i polisens datorsystem för anmälningar är en lovande utgångspunkt för mer systematiskt arbete med att identifiera hatbrottsmotiv, men att det behövs enhetliga skriftliga instruktioner och utbildningar för att systemet ska kunna utnyttjas optimalt.

Rikspolisstyrelsen (RPS) genomförde under 2013 en inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott.¹⁷⁸ Oavsett polismyndighetens storlek bedömde RPS att man kunde se en koppling mellan att myndigheten tydligt formulerade hatbrott som ett prioriterat område i sin verksamhetsplanering och de resurser som avsattes för utbildning och möjlighet att utreda hatbrott med specialistkompetens samt hur väl hatbrott uppmärksammades vid anmälningssupptagningen.

I mars 2014 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag av Justitiedepartementet att utveckla polisens arbete för att bekämpa hatbrott.¹⁷⁹ I uppdraget ingår att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott, att stärka kunskapen inom polisen om hatbrott och att verka för att förtroendet för polisen ökar inom grupper som är särskilt utsatta för hatbrott. Uppdraget ska redovisas i februari 2015.

Eftersom polisens arbete mot hatbrott påverkar hatbrottsstatistiken finns det ett värde i att undersöka hur polismyndigheterna arbetar med dessa frågor, något som Brå kartlägger varje år inom ramen för de internationella åtaganden

¹⁷⁵ Forum för levande historia (2006a) och Brå (2002).

¹⁷⁶ RIF, rättsväsendets informationsförsörjning.

¹⁷⁷ Brå (2011b).

¹⁷⁸ RPS tillsynsrapport 2013:4.

¹⁷⁹ Regeringsbeslut Ju2014/1684/PO.

Sverige har gentemot ODIHR, som är en del av OSSE (se mer under avsnittet *Internationellt arbete mot hatbrott*).

Regionala skillnader i arbetet mot hatbrott

För att kartlägga hur hatbrottsarbetet sett ut under 2013 sändes en enkät¹⁸⁰ ut till Brås 21 kontaktpersoner för hatbrott hos polismyndigheterna. Svar inkom från 16 polismyndigheter.

Lokala instruktioner eller tjänsteföreskrifter, lathundar eller skrivelser angående identifiering av och arbetsgång vid hatbrott användes vid 6 polismyndigheter.

I fem av de sexton polismyndigheterna som besvarade enkäten genomfördes hatbrottsutbildningar under 2013. Fyra polismyndigheter avsåg att hålla utbildningar under 2014. Tre av dem hade även hållit utbildningar under 2013. Flera myndigheter uppgav emellertid att de hade som mål att öka kunskapen om hatbrott.

Polismyndigheterna i Jönköpings, Skåne, Stockholms, Västerbottens och Västra Götalands län uppgav att de under året vidtagit åtgärder för att få fler inom utsatta grupper att anmäla hatbrott. Arbete med brottsofferstöd för hatbrottsoffer genomfördes hos 14 av de 16 svarande polismyndigheterna.

Enligt enkätsvaren avseende 2013 används hatbrottsmarkeringen i polisens datorsystem för upptagning av anmälan (RAR) hos 9 av de svarande polismyndigheterna. Hatbrottsmarkeringen används för att bland annat följa upp ärenden, föra intern statistik och samla kunskap om läget i det egna länet. Skåne län kontrollerar dessutom systematiskt informationen i de markerade ärendena och återkopplar till anmälningsupptagaren. Även i Stockholms city sker granskning och återkoppling till anmälningsupptagaren.

Rättsväsendets arbete mot hatbrott

I den uppföljning av rättsväsendets arbete mot hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011 lyftes bland annat följande omständigheter fram.¹⁸¹ När det gäller kompetenshöjande insatser för att säkerställa arbetet med hatbrott konstaterade Brå att några inslag om hatbrott har tillkommit i utbildningen för fiskaler och nyutnämnda domare medan utbildningsinsatserna för åklagarna fortfarande är relativt begränsade. Brå konstaterade även att det behövs en enhetlig definition för hatbrott genom hela rättskedjan. I dagsläget skiftar definitionen något mellan myndigheterna. Därutöver noterades att det finns ett behov av sammanställningar av praxis över hur domstolarna dömt i hatbrottsmål, som polis och åklagare kan ha som utgångspunkt när de lägger upp arbetet med att utreda brott med hatbrottsmotiv.

Det pågår för närvarande utvecklingsarbete inom rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet. Successivt införs under de närmaste åren nya system hos rättsväsendets myndigheter, där information om brott hålls strukturerad. På

¹⁸⁰ Se frågeformuläret i bilaga 3 i den tekniska rapporten (Brå, 2014:15).

¹⁸¹ Brå (2011b).

sikt kan det även bli möjligt att redan vid anmälningstillfället registrera detaljerad information om hatbrott.

I rättsväsendet finns en efterfrågan om att kunna följa hatbrottsärenden från anmälan till domslut. Exempelvis genomförde Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö ett projekt under 2012 i syfte att undersöka möjligheten att införa en metod så att hatbrottsärenden kan identifieras hos åklagarmyndigheten, något som i dag inte är möjligt. Även en utredning från regeringen 2012 lade fram förslag i linje med rättsväsendets önskemål. Bland annat framhölls vikten av att kunna följa hatbrottsärenden genom rättsprocessen, att ha en säkrare markering av hatbrottsärenden genom hela rättskedjan och att kunna sammanställa statistik av högre kvalitet än vad som är möjligt i dag.¹⁸²

Som nämndes i avsnittet om *Polismyndigheternas arbete mot hatbrott* fick Rikspolisstyrelsen i mars 2014 i uppdrag att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en, inom och mellan myndigheterna, enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott,¹⁸³ något som skulle kunna förbättra möjligheterna att bemöta de önskemål som tidigare lagts fram angående uppföljning av hatbrott i rättskedjan.

Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige

Det finns ett stort engagemang i Sverige avseende arbete mot hatbrott, och många verksamheter och projekt bedrivs som sprider kunskap och bemöter attityder. Organisationer för utsatta grupper arbetar även aktivt mot denna brottslighet.

För att nämna några exempel har det under 2013 bedrivits projekt, från lokal till nationell nivå, inom Brottsoffermyndigheten, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL), Forum för levande historia, Diskrimineringsbyrån i Uppsala och Svenska kommittén mot antisemitism. Dessa aktörer har bland annat arbetat med att uppmana utsatta grupper att anmäla hatbrott och diskriminering, med kunskapsinventering och spridning av kunskap samt aktivt arbetat med att påverka beslutsfattare och makthavare.

I november 2011 startade regeringen en webbsida¹⁸⁴ som bemöter vanliga myter som florerar på internet om invandrare och minoriteter. En annan aktör som har projekt som involverar internet är Diskrimineringsbyrån i Uppsala (DU). Efter en tvåårig förstudie startade de 2012 en webbplats om näthat.¹⁸⁵ Där finns bland annat information och utbildningar riktade till ungdomar, organisationer och allmänhet, och man kan rapportera utsatthet till DU för sammanställning.

¹⁸² SOU 2012:74 s. 346ff

¹⁸³ Ju2014/1684/PO

¹⁸⁴ <http://www.regeringen.se/tolerans>

¹⁸⁵ Näthat är ett begrepp som omfattar hatbrott, diskriminering och övriga former av kränkningar som sker på internet. <http://natvaro.eu/anmalan-av-nathat/>

Internationellt arbete mot hatbrott

Kunskap om hatbrott är betydelsefullt för att kunna arbeta aktivt mot rädsla, fientlighet och hat på grund av människors identitet och ursprung. Hatbrott som begrepp finns i stora delar av världen¹⁸⁶ och det pågår flera internationella samarbeten för att synliggöra hatbrott och skapa brottsförebyggande strategier. Nedan ges exempel på två internationella källor för kunskap om hatbrott:

Inom organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) arbetar kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)¹⁸⁷ med att bland annat samla in årlig statistik kring hatbrott, information om lagstiftning på området och om lokala och nationella projekt och initiativ. De 55 deltagande staterna i OSSE-samarbetet (Europa, USA, Kanada och de centralasiatiska staterna) har utnämnt nationella kontaktpunkter för denna uppgift.¹⁸⁸ Informationen som mottas av ODIHR redovisas i en årlig rapport om hatbrott och på olika webbplatser.¹⁸⁹ Därtill har ODIHR tagit fram utbildningspaket för rättsväsendet samt ett antal informationsmaterial och handböcker om hatbrottsarbete.

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights)¹⁹⁰ är en decentraliserad organisation tillhörande EU. De samlar in och analyserar data från hela EU om människors upplevelser och levnadsvillkor, kopplat till människors grundläggande rättigheter. Under 2013 publicerade FRA bland annat en självrapporteringsstudie om antisemitism och en om HBT-personer, en manual för att inkorporera mänskliga rättigheter i polisutbildningen, en fallstudie om intolerans och extremism i Grekland och Ungern samt en guide med lyckade exempel på hur rasism och diskriminering inom idrott kan motverkas.

¹⁸⁶ Att göra komparativa jämförelser är dock problematiskt då ett flertal skillnader finns, såsom olika definitioner och metoder för att identifiera hatbrott samt skillnader vid antalsräkning.

¹⁸⁷ <http://www.osce.org/odihr>

¹⁸⁸ I Sverige har Brå utnämnts till nationell kontaktpunkt och samlar årligen in information om arbetet mot hatbrott från ett stort antal aktörer, som rättsväsendet, relevanta myndigheter och intresseorganisationer.

¹⁸⁹ För att läsa om lagstiftning om hatbrott i olika länder besök webbsidan: <http://www.legislationline.org/topics/topic/4>. För att läsa om arbete mot hatbrott i olika länder besök TANDIS (the Tolerance and Non-Discrimination Information System): <http://tandis.odihr.pl>

¹⁹⁰ <http://fra.europa.eu/en>

Referenser

- Bachner, Henrik (1999). *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Berk, Ricard, A., Boyd, Elizabeth, A. och Hamner, Karl, M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007a). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Teknisk rapport. Webbrapport 2007:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007b). *Var går gränsen?Handledning för temaarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *NTU 2009. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2010:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2011b). *Rättsväsendets arbete med hatbrott. En uppföljning 2003–2010*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014a). *NTU 2013. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2014:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014b). *Nationella trygghetsundersökningen 2013*. Teknisk rapport. Rapport 2014:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014c). *Hatbrott 2013. Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Teknisk rapport 2014:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013d). *Politikernas trygghetsundersökning 2013. Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld*. Rapport 2014:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2013e), *Politikernas trygghetsundersökning 2013*. Teknisk rapport. Rapport 2014:16. Stockholm. Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014), *Användningen av polisens beslutskoder. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2004). *Intolerans. Antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och främlingsfientliga tendenser bland unga*. Författare: Ring, Jonas och Morgentau, Scarlett. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2006). *Antisemitiska attityder och frågeställningar i Sverige*. Författare: Bachner, Henrik och Ring, Jonas. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Darj, Frida och Nathorst-Böös, Hedvig (2008). "Är du kille eller tjej?" – *En intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. Stockholm: RFSL Ungdom.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2011). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2010*. Hämtat den 28 mars 2011 från: <http://www.do.se/Documents/material/%c3%85rsredovisningar/arsredovisningdo2010.pdf>

Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2014). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2013*. Hämtat den 13 maj 2014 från: <http://www.do.se/sv/Material/Arsredovisning-2013/>

Expo (2014). *Intolerans 13. En årsrapport från stiftelsen Expo*. Hämtat den 18 juni 2014 från: <http://www.expo.se>

Forum för levande historia (2006a). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tiby, Eva. Stockholm: Forum för levande historia.

Forum för levande historia (2006b). *Islamofobi – en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet*. Författare: Otterbeck, Jonas och Bevelander, Pieter. Stockholm: Forum för levande historia.

Forum för levande historia (2008). *Den mångtydiga intoleransen – en studie av gymnasieungdomars attityder läsåret 2009/2010*. Rapportserie 1:2010. Stockholm: Forum för levande historia.

Gerstenfeld, Phyllis B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.

Gestrin, Håkan (2007). *Högerextrema rörelser och deras symboler*. Stockholm: Natur och kultur, Expo.

Green Donald P., McFalls, Laurence H. och Smith, Jennifer K. (2003). *Hate crime: An emergent research agenda. I: Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.

Hall, Nathan (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.

Hall, Nathan (2013). *Hate crime*. Oxon: Routledge.

- Holm, Ann-Sofi., Osbeck, Christina och Wernersson, Inga (2003). *Kränkningar i skolan*. Rapport 5. Göteborgs universitet: Centrum för värdegrundsstudier.
- Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine, Träskman, Per Ole, Wennberg, Suzanne (2013). *Brottsbalken – en kommentar. Del 1 (1–12 kap.)*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Larsson, Göran (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam.
- Lohr, Sharon L. (2004). *Statistical frontiers in survey sampling*. The American Statistician, 58, 145–149.
- Migrationsverket (2014). *www.migrationsinfo.se* Hämtat 2014-06-24 från: <http://www.migrationsinfo.se/framlingsfientlighet/>
- Morton J., Ritchie G. och Roch A. (2010). *Out of sight, out of mind? Transgender people's experiences of domestic abuse*. LGBT Youth Scotland Equality network.
- Norrhem, Svante, Rydström, Jens och Winkvist, Hanna (2008). *Undantagsmänniskor – En svensk HBT-historia*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Nylund Skog, Susanne (2006). Med Davidsstjärnan under tröjan. Upplevelser av diskriminering och judiskt ursprung i Sverige 2005. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2006). *Education on the holocaust and on anti-Semitism. An overview and analysis of educational approaches*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2012). *Hate crimes in the OSCE region – incidents and responses. Annual Report for 2011*. Warsaw: OSCE/ ODIHR.
- Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008). HomO:s *Kommun Handbok – en vägledning för dig som arbetar med brottsförebyggande verksamhet*. Hämtat den 14 april 2008 från: <http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/Kommunweben_pdf_brottsforebyggande.pdf>
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2004). *Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projekt åren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer*. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, Viktorija, Kawesa, Victoria och Tedros, Adam. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

- Petrosino, Carolyn (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2008). *www.rfsl.se* Hämtat 21 april 2008 från: <<http://www.rfsl.se/?p=693>>
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2010). *www.rfsl.se* Hämtat 15 april 2010 från: <http://www.rfsl.se/?p=115>
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). *Redovisning av uppdrag angående hatbrott*. Dnr: POA-426-547/07, ÅM-A2008/0053.
- Rikspolisstyrelsen (2013). *Inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott*. Tillsynsrapport 2013:4.
- Selling, Jan (2013). *Svensk antiziganism. Fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*. Limhamn: Sekel Bokförlag.
- SOU 2012:74. *Främlingsfjenden inom oss. Betänkande av Utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet*. Stockholm: Fritzes.
- Statskontoret (2011). *Brå och kriminalstatistiken*. Hämtad den 27 april 2013 från: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2011/201115.pdf>
- Säkerhetspolisen, Säpo (1997). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet under 1994 och 1995*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2005). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2004*. Rapportserie 2005:4. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Särndal, C., Swensson, B., & Wretman, J. (1992). *Model assisted survey sampling*. New York: Springer-Verlag.
- Tiby, Eva och Lander, Ingrid (1996). *Hat, hot, våld: utsatta homosexuella kvinnor och män: en pilotstudie i Stockholm*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Tiby, Eva (2000). *De utsatta: brott mot homosexuella kvinnor och män*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2/2007. s. 7–8.
- Ungdomsstyrelsen (2008). *Demokrati och mänskliga rättigheter. Svenska folkets kunskaper och värderingar*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:4. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Witkowska, Eva (2005). *Sexual harassment in schools. Prevalance, structure and perceptions*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet och Karolinska Institutet.

Tabell- och figurförteckning

Tabeller

4 *Självrapporterad utsatthet för hatbrott*

Tabell 4.1	Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2006–2012 och skattat antal händelser år 2012, enligt NTU 2007–2013.	31
Tabell 4.2	Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2006–2012, enligt NTU 2007–2013.	33
Tabell 4.3	Antal förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på politisk församling, samt andel hatbrottsutsatta inom respektive församling, enligt PTU 2013.	37

5 *Hatbrott – samtliga motiv*

Tabell 5.1	Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2009–2013.	41
Tabell 5.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2013.	44
Tabell 5.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	46

6 *Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott*

Tabell 6.1	Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, inklusive delredovisning för afrofobiska och antiromska motiv, åren 2009–2013.	51
Tabell 6.2	Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.	52
Tabell 6.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.	55
Tabell 6.4.	Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	56

6A *Afrofobiska hatbrott*

Tabell 6A.1	Antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2009–2013.	60
Tabell 6A.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	61

Tabell 6A.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med afrofbiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	63
6B Antiromska hatbrott		
Tabell 6B.1	Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2009–2013.	67
7 Antisemitiska hatbrott		
Tabell 7.1.	Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.	73
8. Islamofobiska hatbrott		
Tabell 8.1	Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.	79
Tabell 8.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	82
10. Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott		
Tabell 10.1	Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.	94
Tabell 10.2	Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter tillvägagångssätt, år 2013.	96
Tabell 10.3	Uppskattat antal och andel identifierande hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	98
11 Transfobiska hatbrott		
Tabell 11.1.	Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2009–2013.	102
12 Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler		
Tabell 12.1	Antal och andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, efter hatbrottsmotiv, åren 2009–2013.	107
Tabell 12.2	Antal och andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, efter huvudbrottskategori, åren 2009–2013.	108
13 Regional fördelning		
Tabell 13.1	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.	120
Tabell 13.2	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.	122

Bilaga 1 Läns- och kommuntabeller		
Tabell B1.1.	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2013.	139
Tabell B1.2	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2013.	140
Tabell B1.3	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.	141
Bilaga 2 Statistisk säkerhet		
Tabell B2.1	Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2012, enligt NTU 2013.	142
Tabell B2.2	Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2010–2012, enligt NTU 2011–2013. Andel händelser.	143
Tabell B2.3	Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2010–2012, enligt NTU 2011–2013. Andel händelser.	143
Tabell B2.4	Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2013.	144
Tabell B2.5	Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2013.	144
Tabell B2.6	Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2013 (N=358 764, n=176 836).	145
Tabell B2.7	Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.	146

Figurer

2 Bakgrund		
Figur 2.1	Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.	18
4 Självrapporterad utsatthet för hatbrott		
Figur 4A	Andel självrapporterade brottsändelser med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2013.	32
Figur 4B	De utsattas kön vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2010–2012, enligt NTU 2011–2013.	34
Figur 4C	De utsattas ålder vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2010–2012, enligt NTU 2011–2013.	35
Figur 4D	Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på hatbrottsmotiv, enligt PTU 2013. Flera svarsalternativ möjliga.	37
Figur 4E	Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2012, fördelat på parti samt inom respektive parti, enligt PTU 2013.	38
Figur 4F	Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda. Andel utsatta för respektive kön fördelat på motiv, enligt PTU 2013.	38

Figur 4G	Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, fördelat på ålder samt andel hatbrottsutsatta inom respektive åldersgrupp, enligt PTU 2013.	39
Figur 4H	De utsattas etniska bakgrund vid utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda. Andel utsatta för respektive etniska bakgrund, enligt PTU 2013. Flera svarsalternativ möjliga.	39
5 Hatbrott – samtliga motiv		
Figur 5A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2004–2013.	41
Figur 5B	Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2013 (5 508 anmälningar).	42
Figur 5C	Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2013.	45
Figur 5D	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	48
6 Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott		
Figur 6A	Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2004–2013.	50
Figur 6B	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2013.	52
Figur 6C	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2013.	55
Figur 6D	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	57
6A Afrofobiska hatbrott		
Figur 6A.A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofobiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2013.	59
Figur 6A.B	Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	62
Figur 6A.C	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med afrofobiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	64
6B Antiromska hatbrott		
Figur 6B.A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2013.	66
Figur 6B.B	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	68

Figur 6B.C	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	69
Figur 6B.D	Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2013.	69
Figur 6B.E	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antiromska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	70
7 Antisemitiska hatbrott		
Figur 7A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2013.	72
Figur 7B	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.	74
Figur 7C	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2013.	75
Figur 7D	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	75
Figur 7E	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	76
8 Islamofobiska hatbrott		
Figur 8A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006–2013.	78
Figur 8B	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2013.	80
Figur 8C	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2013.	81
Figur 8D	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	83
9 Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott		
Figur 9A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2013.	86
Figur 9B	Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2013.	86
Figur 9C	Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter plats, år 2013.	87
Figur 9D	Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2013.	87
Figur 9E	Andel anmälningar med identifierande andra antireligiösa motiv efter plats, år 2013.	88

Figur 9F	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med kristofobiska och andra antireligiösa motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	89
10 Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott		
Figur 10A	Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, åren 1997–2013.	92
Figur 10B	Andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter plats, år 2013.	97
Figur 10C	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	99
12 Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler		
Figur 12A	Utveckling av antal anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, åren 2006–2013.	106
Figur 12B	Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler inom respektive hatbrottsmotiv, år 2013.	107
Figur 12C	Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler efter tillvägagångssätt, år 2013.	110
Figur 12D	Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler efter plats, år 2013.	110
Figur 12E	Andel anmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2013.	111
Figur 12F	Andel anmälningar med koppling till högerextrem eller nationalsocialistisk organisation, år 2013.	112
Figur 12G	Andel uppklarade huvudbrott i hatbrottsanmälningar med högerextrema och nationalsocialistiska symboler, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	114
13 Regional fördelning		
Figur 13A	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2013.	117
Figur 13B	Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter län som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 mars 2014.	119

Bilaga 1: Läns- och kommuntabeller

Tabell B1.1 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2013.

Län	Främlingsfientliga/ rasistiska		Antisemitiska		Islamofobiska		Kristofobiska och andra antireligiösa		Sexuell läggning		Hatbrott med högerextrema och nationalsocialis- tiska symboler		Totalt per län	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Stockholms län	1 284	60	63	3	126	6	63	3	227	11	213	10	1 783	83
Uppsala län	79	23	x	x	x	x	12	3	14	4	14	4	116	34
Södermanlands län	132	48	x	x	x	x	x	x	16	6	18	7	168	61
Östergötlands län	128	29	x	x	10	2	14	3	22	5	16	4	185	42
Jönköpings län	124	36	x	x	x	x	16	5	12	4	20	6	158	46
Kronobergs län	71	38	10	5	x	x	16	9	10	5	12	6	114	61
Kalmar län	95	41	-	-	-	-	-	-	x	x	16	7	103	44
Gotlands län	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x	x	8	14
Blekinge län	34	22	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	43	28
Skåne län	540	43	53	4	65	5	59	5	81	6	65	5	799	63
Hallands län	79	26	x	x	x	x	14	5	14	5	10	3	116	38
Västra Götalands län	513	32	24	1	30	2	51	3	87	5	91	6	716	45
Värmlands län	93	34	-	-	x	x	x	x	14	5	20	7	122	45
Örebro län	124	44	-	-	14	5	x	x	24	8	12	4	168	59
Västmanlands län	164	64	x	x	x	x	20	8	14	5	26	10	209	81
Dalarnas län	81	29	x	x	x	x	10	4	16	6	16	6	118	43
Gävleborgs län	65	23	x	x	x	x	-	-	x	x	14	5	79	28
Västernorrlands län	83	34	x	x	x	x	12	5	x	x	10	4	114	47
Jämtlands län	30	24	-	-	x	x	-	-	x	x	x	x	45	36
Västerbottens län	69	26	x	x	x	x	x	x	22	8	x	x	108	41
Norrbottens län	67	27	x	x	x	x	x	x	14	6	x	x	95	38
Hela landet¹	3 999	42	193	2	327	3	321	3	625	7	598	6	5 508	57

Interntredningar och anmälningar registrerade hos Rikskriminalen och Säkerhetspolisen ingår ej i länsredovisningen. Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2013, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll.

1 Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen

Tabell B1.2 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2013.

Län	Våldsbrott ¹		Olaga hot/ ofredande		Ärekränkning		Skadegörelse/ klotter		Hets mot folkgrupp		Olaga diskriminering		Övriga brott		Totalt per län	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Stockholms län	335	16	732	34	258	12	168	8	207	10	43	2	41	2	1783	83
Uppsala län	24	7	45	13	18	5	18	5	10	3	-	-	-	-	116	34
Södermanlands län	20	7	89	32	22	8	20	7	14	5	x	x	-	-	168	61
Östergötlands län	24	6	95	22	20	5	22	5	18	4	x	x	x	x	185	42
Jönköpings län	16	5	81	24	16	5	10	3	20	6	x	x	x	x	158	46
Kronobergs län	14	8	39	21	18	10	14	8	18	10	x	x	x	x	114	61
Kalmar län	12	5	47	20	18	8	x	x	10	4	x	x	x	x	103	44
Gotlands län	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	8	14
Blekinge län	x	x	20	13	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	43	28
Skåne län	67	5	385	30	108	9	95	7	105	8	20	2	18	1	799	63
Hallands län	16	5	63	21	12	4	x	x	16	5	-	-	-	-	116	38
Västra Götalands län	114	7	302	19	116	7	85	5	69	4	10	1	20	1	716	45
Värmlands län	22	8	53	19	18	7	x	x	20	7	-	-	x	x	122	45
Örebro län	14	5	85	30	37	13	x	x	10	4	10	4	x	x	168	59
Västmanlands län	39	15	89	35	30	12	22	9	16	6	x	x	x	x	209	81
Dalarnas län	16	6	53	19	12	4	x	x	28	10	-	-	x	x	118	43
Gävleborgs län	18	6	26	9	18	6	x	x	x	x	x	x	-	-	79	28
Västernorrlands län	16	7	49	20	24	10	x	x	12	5	-	-	x	x	114	47
Jämtlands län	12	9	18	14	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	45	36
Västerbottens län	16	6	51	20	x	x	12	5	18	7	x	x	x	x	108	41
Norrbottnens län	12	5	55	22	10	4	x	x	x	x	x	x	-	-	95	38
Hela landet²	834	9	2390	25	777	8	538	6	621	6	132	1	217	2	5508	57

Internutredningar och anmälningar registrerade hos Rikskriminalen och Säkerhetspolisen ingår ej i länsredovisningen. Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2013, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en unvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll.

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dräp och våld mot tjänsteman.

² Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen.

Tabell B1.3. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2013.

Kommun ¹	Antal	Per 100 000	Kommun ¹	Antal	Per 100 000
Upplands-Bro	24	98	Norrtälje	30	53
Stockholm	862	97	Sundbyberg	22	53
Malmö	296	95	Helsingborg	69	52
Södertälje	79	88	Lund	59	52
Sigtuna	37	86	Karlstad	45	52
Nässjö	24	81	Göteborg	270	51
Landskrona	34	79	Varberg	28	47
Botkyrka	69	79	Kalmar	28	44
Ekerö	20	76	Hässleholm	22	44
Västerås	105	74	Nacka	39	42
Sollentuna	47	70	Borlänge	20	40
Haninge	53	66	Trollhättan	22	39
Huddinge	67	66	Skellefteå	28	39
Kristianstad	53	66	Gävle	37	38
Solna	47	65	Sundsvall	37	38
Eskilstuna	63	63	Järfälla	26	38
Växjö	53	62	Luleå	26	35
Upplands Väsby	24	58	Jönköping	45	35
Örebro	81	58	Östersund	20	33
Borås	61	58	Umeå	39	33
Hela landet	5 508	57	Uppsala	67	33
Nyköping	30	57	Halmstad	30	32
Uddevalla	30	57	Täby	20	30
Falun	32	57	Linköping	45	30
Norrköping	71	53			

Antal per 100 000 baseras på kommunernas medelfolkmängd 2013, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Endast kommuner med minst 20 uppskattade hatbrottsanmälningar redovisas.

Bilaga 2: Statistisk säkerhet

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Tabell B2.1 Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2012, enligt NTU 2013.

	Skattat antal utsatta personer i befolkningen	Halvt osäkerhets- intervall (+/-)	Antal observationer (n)
ANTAL UTSATTA			
Totalt, främlingsfientligt	106 000	53 000	125
Totalt, homofobiskt	16 000	20 000	20
Totalt, antireligiöst	25 000	26 000	26
ANDEL I BEFOLKNINGEN			
Totalt, främlingsfientligt	1,4 %	0,7 %	125
Totalt, homofobiskt	0,2 %	0,3 %	20
Totalt, antireligiöst	0,3 %	0,3 %	26
ANTAL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	7 000	48 000	10
Misshandel	25 000	60 000	31
Hot	46 000	57 000	55
Trakasserier	28 000	46 000	29
ANDEL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	0,1 %	0,7 %	10
Misshandel	0,3 %	0,8 %	31
Hot	0,6 %	0,8 %	55
Trakasserier	0,4 %	0,6 %	29

Tabell B2.2 Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2010–2012, enligt NTU 2011–2013. Andel händelser.

	Män	Kvinnor
Främlingsfientliga hatbrott (n = 361)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	51 %	49 %
Nedre konfidensintervall	48 %	47 %
Övre konfidensintervall	54 %	51 %
Homofobiska hatbrott (n = 68)		
Andel av homofobiska hatbrott	56 %	44 %
Nedre konfidensintervall	53 %	42 %
Övre konfidensintervall	58 %	47 %

Tabell B2.3 Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2010–2012, enligt NTU 2011–2013. Andel händelser.

	16–24 år	25–44 år	45–64 år	65–79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n=361)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	34 %	39 %	22 %	5 %
Nedre gräns konfidensintervall	32 %	36 %	19 %	2 %
Övre gräns konfidensintervall	37 %	42 %	25 %	7 %
Homofobiska hatbrott (n=68)				
Andel av homofobiska hatbrott	41 %	31 %	26 %	3 %
Nedre gräns konfidensintervall	38 %	29 %	22 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	43 %	34 %	29 %	4 %

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Tabell B2.4 Konfidenstervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2013.

Motiv	Antal			Andel	
	Nedre intervall	Skattat antal anmälningar	Övre intervall	Andel	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)
Främlingsfientliga/rasistiska	3 875	3 999	4 123	73	1,2
Afrofobiska ¹	918	980	1 042	18	1,0
Antiromska ²	203	233	263	4	0,5
<i>Mellan minoriteter</i>	517	564	611	10	0,8
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	94	116	137	2	0,4
Antisemitiska	165	193	220	4	0,5
Islamofobiska	291	327	362	6	0,6
Kristofobiska och andra antireligiösa	285	321	356	6	0,6
Kristofobiska	163	191	218	3	0,5
Sexuell läggning	576	625	674	11	0,8
Homofobiska	564	613	662	11	0,8
Transfobiska	31	45	58	1	0,3
Summa	5 363	5 508	5 654	100	0
<i>Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler</i>	550	598	647	11	0,8

¹ Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

² Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

Tabell B2.5 Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2013.

Motiv	Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	Skattat antal anmälningar i populationen (N)
Främlingsfientliga/rasistiska	1 971	3 999
Afrofobiska	483	980
Antiromska	115	233
Antisemitiska	95	193
Islamofobiska	161	327
Kristofobiska och andra antireligiösa	158	321
Kristofobiska	94	191
Andra antireligiösa	64	130
Sexuell läggning	308	625
Transfobiska	22	45
Totalt	2 715	5 508
<i>Hatbrott med högerextrema och nationalsocialistiska symboler</i>	295	598

Tabell B2.6 Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2013 (N = 358 764, n = 176 836).

Skattat antal mätningar	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall	Skattat antal mätningar	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall	Skattat antal mätningar	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)	Nedre intervall	Övre intervall
2	3	-1	5	275	33	242	308	2600	100	2500	2700
4	4	0	8	300	34	266	334	2700	102	2598	2803
6	5	1	11	325	36	289	360	2800	104	2696	2904
8	6	2	14	350	37	313	387	2900	106	2794	3006
10	6	4	16	375	38	337	414	3000	108	2892	3107
15	8	8	23	400	39	360	439	3100	109	2991	3209
20	9	11	29	425	41	384	466	3200	111	3089	3312
25	10	15	35	450	42	409	492	3300	113	3187	3413
30	11	20	41	475	43	432	518	3400	115	3286	3515
35	12	23	47	500	44	456	544	3500	116	3383	3616
40	12	27	52	550	46	504	596	3600	118	3482	3718
45	13	31	58	600	48	551	648	3700	119	3580	3819
50	14	36	64	650	50	600	701	3800	121	3679	3921
55	15	40	69	700	52	648	752	3900	123	3778	4023
60	15	45	75	750	54	696	804	4000	124	3876	4124
65	16	49	81	800	56	745	856	4100	126	3975	4226
70	17	53	87	850	57	793	908	4200	127	4072	4327
75	17	58	92	900	59	841	959	4300	129	4171	4429
80	18	62	98	950	61	890	1011	4400	130	4270	4531
85	18	67	103	1000	62	938	1063	4500	132	4368	4631
90	19	72	109	1100	65	1034	1165	4600	133	4467	4733
95	19	76	115	1200	68	1132	1268	4700	134	4565	4834
100	20	81	120	1300	71	1229	1372	4800	136	4664	4936
110	21	89	130	1400	74	1326	1474	4900	137	4762	5037
120	22	98	141	1500	76	1424	1577	5000	139	4861	5139
130	22	107	152	1600	79	1521	1678	5100	140	4960	5240
140	23	117	163	1700	81	1619	1781	5200	141	5058	5341
150	24	126	174	1800	84	1716	1883	5300	143	5158	5443
160	25	135	185	1900	86	1814	1986	5400	144	5256	5544
170	26	145	196	2000	88	1912	2088	5500	145	5355	5645
180	26	153	206	2100	90	2010	2190	5600	147	5454	5747
190	27	163	217	2200	92	2108	2293	5700	148	5552	5848
200	28	172	228	2300	94	2205	2394	5800	149	5651	5949
225	30	196	255	2400	96	2304	2496	5900	150	5749	6050
250	31	218	281	2500	98	2402	2599	6000	152	5849	6152

Tabell B2.7 Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.

Antal anmälningar i undersöknings- materialet (n)	Andel i procent									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6	15,2	15,6	15,8	15,9
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,9	11,0	11,1
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3	8,6	8,8	9,0	9,0
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1	7,4	7,6	7,8	7,8
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4	6,6	6,8	6,9	7,0
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8	6,1	6,2	6,3	6,4
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4	5,6	5,8	5,8	5,9
160	2,4	3,3	3,9	4,4	4,8	5,0	5,2	5,4	5,5	5,5
180	2,3	3,1	3,7	4,1	4,5	4,7	4,9	5,1	5,2	5,2
200	2,1	2,9	3,5	3,9	4,3	4,5	4,7	4,8	4,9	4,9
220	2,0	2,8	3,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7
240	2,0	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,3	4,4	4,5	4,5
260	1,9	2,6	3,1	3,4	3,7	3,9	4,1	4,2	4,3	4,3
280	1,8	2,5	3,0	3,3	3,6	3,8	4,0	4,1	4,1	4,1
300	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
350	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
400	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
450	1,4	2,0	2,3	2,6	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
500	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,0	3,1	3,1
550	1,3	1,8	2,1	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
600	1,2	1,7	2,0	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8
650	1,2	1,6	1,9	2,2	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,7
700	1,1	1,6	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6
750	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
800	1,1	1,5	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5
850	1,0	1,4	1,7	1,9	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4
900	1,0	1,4	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3
950	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
1 250	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
1 500	0,8	1,1	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
1 750	0,7	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7
2 000	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5
2 500	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
3 000	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3

Om tabellerna och statistisk säkerhet

Statistiken i denna rapport bygger på ett urval om hälften¹⁹¹ av de polisanmälningar som registrerades under år 2013 och som avsåg särskilt utvalda brottstyper (våldsbrott, olaga hot/ofredande, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och övriga brott).¹⁹² Observationerna skattades till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen.

Då urvalet är slumpmässigt är det med hjälp av statistisk teori möjligt att uppskatta osäkerheten för varje skattning, det vill säga varje uppräknig. Observera dock att det endast avser osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet, det täcker inte in osäkerhet kring andra felkällor som hatbrottsstatistiken är behäftad med.

Genom tabellerna B2.6 och B2.7 är det möjligt att ta fram ett grovt osäkerhetsintervall över hur säker skattningen är. Något förenklat kan man säga att om två intervall *inte* överlappar varandra är skillnaden mellan skattningarna statistiskt säker. Skillnaden beror då inte på slumpen som uppstår på grund av att urvalet är slumpmässigt. Att en skillnad är statistiskt säker kallas ofta för att skillnaden är statistiskt signifikant. För korrekta uppskattningar av osäkerhetsintervall se Lohr (2004) eller Särndal, Swensson och Wretman (1992).

Observera att alla siffror från 2012 och framåt är uppskattade. På grund av att varje års statistik baserar sig på olika antal anmälningar och en något skiftande urvalsstorlek behöver osäkerhetsintervall för ett visst års siffror beräknas utifrån tabellerna i det årets rapport, annars riskerar intervallet att bli felaktigt.

Hur tolkas tabellerna?

Tabellerna redogör för ett grovt sätt att betrakta skattningarnas osäkerhet avseende antalssiffror och andelar. Att tabellerna redogör *halva osäkerhetsintervall* innebär att värdet i tabellen dels *dras ifrån* skattningen för att erhålla värdet för den *nedre gränsen*, dels *läggs till* skattningen för att erhålla värdet för den *övre gränsen* i intervallet.

Exempel på skattning av andelar:

Är allmän plats den vanligaste brottsplatsen?

Som ett exempel tänker vi oss att man har tittat i ett stapeldiagram över brottsplatser för ett visst motiv. De vanligaste brottsplatserna fördelar sig enligt följande:

allmän plats	26 procent
arbetsplats	21 procent
hem	19 procent
internet	13 procent

¹⁹¹ På grund av att uttag görs efter en buffertperiod om två månader missas ärenden som polisen därefter uppdaterar med en brottskod som ingår i Brås urval. Därför utgörs hälftenurvalet snarare av *strax under 50 procent* av de relevanta anmälningarna. För exakt andel i årets rapport, se metodavsnittet i kapitel 3.

¹⁹² För en komplett förteckning över vilka brottskoder som genomöks, se den tekniska rapporten (Brå 2014:15).

Enligt tabellen finns alltså en rangordning mellan brottsplatserna, vissa verkar vanligare än andra. Men kan man med säkerhet slå fast att *allmän plats* verkligen är den vanligaste brottsplatsen för motivet?

Innan man börjar beräkna osäkerheten för andelarna behöver man ta reda på hur många anmälningar som *observerades* i undersökningen för just det motivet, det vill säga före det att antalet skattades till populationsnivå. Dessa uppgifter finns i tabell B2.5 i denna bilaga. I detta räkneexempel säger vi att det var 104 anmälningar i undersökningsmaterialet (n). Andelen anmälda brott som begicks på allmän plats var, som nämnts ovan, 26 procent. För att beräkna osäkerheten för den skattningen använder man tabell B2.7.

Det första steget är att avrunda *antalet observerade anmälningar* (det vill säga 104) till närmaste antal anmälningar i tabellen (vilket är 100).¹⁹³ Därefter avrundas procenttalet till närmaste *andel i procent* i tabellen (vilket är 25). I rutan för *antalet observerade anmälningar* = 100 och *andel i procent* = 25 står 6,0. Denna siffra drar du både ifrån och lägger till den skattade andelen på 26 procent. Beräkningen (26 procent plus/minus 6,0) ger ett osäkerhetsintervall mellan 20 och 32 procent. Motsvarande uträkningar görs sedan för de andra kategorierna.

Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	5	10	15	20	25	30
	95	90	85	80	75	70
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4

Uträkningen för kategorin internet är värd att kommentera särskilt. I detta räkneexempel är andelen hatbrott som begåtts via internet 13 procent, vilket ligger närmare 15 än 10 procent. Avrundningen i uträkningen gör emellertid att exakta andelen skulle kunna ligga antingen vid 13, närmare 12,6 eller 13,4. För en konservativ uppskattning kan man avrunda uppåt och använda halva konfidensintervallet för 15. Men av olika skäl kanske man vill få ett konfidensintervall så nära 13 som möjligt. Då kan man ta värdet för 15 (5,0), addera med värdet för 10 (4,2) och dividera med 2, så får man halva konfidensintervallet för 12,5 (4,6), vilket ligger närmare 13. I det här exemplet har vi gjort på båda sätten för att visa hur det skulle se ut.

Intervallet för kategorin allmän plats ligger högre än för kategorin internet (både för alternativ A och B), vilket innebär att skillnaden mellan allmän plats och internet med största sannolikhet är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställd. Däremot överlappar den undre gränsen för allmän plats (20,0 procent) med övre gränsen för både arbetsplats (26,6 procent) och hem (24,6

¹⁹³ Vill man ta det säkra före det osäkra och få en mycket konservativ skattning avrundar man antalet observerade anmälningar *nedåt* och den skattade andelen (i procent) *uppåt*.

	Allmän plats	Arbetsplats	Internet (A)	Internet (B)
Andel i procent:	26	19	13	13
avrundas till närmaste andel i tabellen:	25	20	15	15 och 10
Antal observerade anmälningar	104	104	104	104
avrundas till närmaste antal i tabellen:	100	100	100	100
Halva osäkerhetsintervallets storlek (enligt tabellen):	6,0	5,6	5,0	$5,0 + 4,2 / 2 = 4,6$
Osäkerhetsintervall (andelen +/- halva intervallet):	20,0–32,0	13,4–24,6	8,0–18,0	8,4–17,6

procent). Detta resultat innebär att skillnaden dem emellan inte är signifikant, det vill säga att det inte kan uteslutas att slumpen i urvalsförfarandet kan ha påverkat resultatet.

**Exempel på skattning av antal:
Nivån av antalet våldsbrott (med ett visst motiv)**

I detta exempel tänker vi oss en tidsserie för ett visst motiv, fördelat efter huvudbrott. Antalet anmälda våldsbrott för motivet visar på följande utveckling:

2008 – 278

2009 – 252

2010 – 176

2011 – 189

2012 – 163

Frågan vi ställer oss är ifall antalet anmälda våldsbrott verkligen är lägre 2012 än under tidigare år?

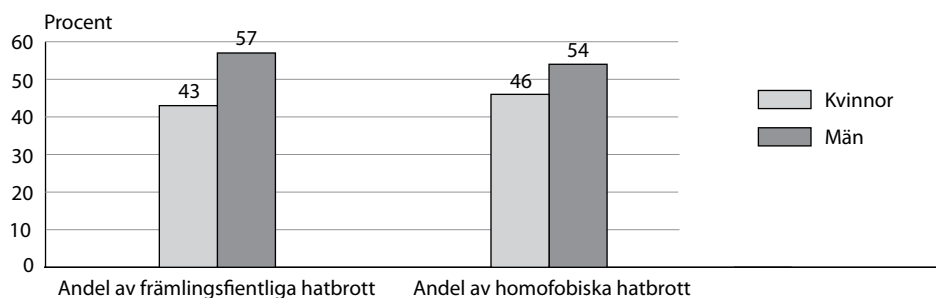
I tabell B2.6 finns redan osäkerhetsintervallen uträknade för en lista med strategiskt angivna skattade antal anmälningar. För att se osäkerhetsintervallet för våldsbrott avrundar man antalet (163) till närmaste antal i tabellen (160). Det halva osäkerhetsintervallet anges till 25. Detta tal drar man både ifrån och lägger till det skattade antalet 163. Beräkningen (163 plus/minus 25) ger ett osäkerhetsintervall mellan 138 och 188. Vill man kvickt, utan att räkna, få ett grovt intervall kan man använda sig av det som är angivet i tabellen, där osäkerhetsintervallet för 160 anges som mellan 135 och 185.

Proceduren ska upprepas med alla år som har skattade siffror (det vill säga från 2012 och framåt). *Observera dock att för exakta osäkerhetsintervall för respektive år måste man använda tabell B2.6 i respektive års rapport!*

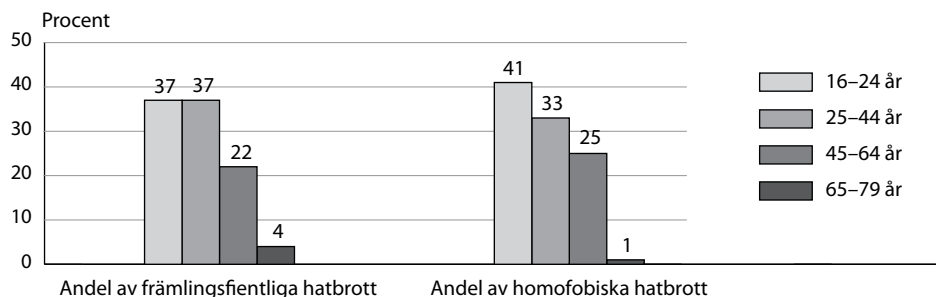
Intervallet för våldsbrott ligger lägre än antalsciffran för 2011 (som baserar sig på en fullständig undersökning och därför inte har något osäkerhetsintervall), likaså för 2008 och 2009. Det innebär att skillnaden mellan 2012 och dessa år med största sannolikhet är signifikant. Däremot överlappar den övre gränsen för 2012 års antal (188) med 2010 års antal (176), vilket innebär att skillnaden dem emellan troligtvis inte är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställd.

Bilaga 3: Korrigerade tabeller från Hatbrott 2012 (Brå 2013:16)

Figur 4B. De utsattas kön vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott i befolkningen (16-79 år) åren 2009-2011, enligt NTU 2010-2012.

Figur 4C. De utsattas ålder vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16-79 år) åren 2009-2011, enligt NTU 2010-2012.

Tabell B2.2. Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16-79 år) år 2009-2011, enligt NTU 2010-2012. Andel händelser.

	Män	Kvinnor
Främlingsfientliga hatbrott (n = 401)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	57 %	43 %
Nedre konfidensintervall	55 %	40 %
Övre konfidensintervall	60 %	45 %
Homofobiska hatbrott (n = 79)		
Andel av homofobiska hatbrott	54 %	46 %
Nedre konfidensintervall	51 %	44 %
Övre konfidensintervall	57 %	48 %

Tabell B2.3. Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2009–2011, enligt NTU 2010–2012. Andel händelser.

	16–24 år	25–44 år	45–64 år	65–79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n = 401)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	37 %	37 %	22 %	4 %
Nedre gräns konfidensintervall	34 %	34 %	19 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	39 %	40 %	25 %	7 %
Homofobiska hatbrott (n = 79)				
Andel av homofobiska hatbrott	41 %	33 %	25 %	1 %
Nedre gräns konfidensintervall	39 %	30 %	21 %	0 %
Övre gräns konfidensintervall	44 %	36 %	28 %	2 %

I Hatbrott 2013 redovisas uppgifter ur polisanmälningar med olika identifierade hatbrottsmotiv samt självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Maryam och hennes två barn gick på gångvägen mot mataffären. Två män kom gående i motsatt riktning och stirrade på henne. När de möttes spottade en av dem i marken och väste ”muslimjävel”. När Maryam passerade männen kände hon en spottloska i huvudet. Maryam bär hijab och tror att det var därför som männen agerade som de gjorde.

Ovanstående är ett exempel på ett islamofobiskt hatbrott hämtat ur *Hatbrott 2013*. Rapporten är att betrakta som en årsbok över hatbrottsstatistiken. Den utgörs av polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv samt uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) och nu för första gången *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU).

Ett hatbrott kan vara allt från klotter till mord – det är motivet till brottet som avgör om det är ett hatbrott. Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott råder internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Statistik om hatbrott i Sverige har redovisats årligen sedan 1993.

Förutom nivå och utveckling ges information om bland annat vanliga brottstyper, brottsplatser, regional fördelning och hur stor andel av anmälningarna från 2012 som har klarats upp.

